

วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท

พระอนันต์ สุธีโร (ดวงศรี)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2567

วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท

พระอนันต์ สุธีโร (ดวงศรี)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2567

AN ANALYSIS OF THE BELIEF OF PHRA SIVALI IN THERAVADA BUDDHISM

PHRA ANAN SUTHEERO (DUANGSRI)

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
PROGRAM IN BUDDHISM AND PHILOSOPHY
GRDUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
2024

หัวข้อวิทยานิพนธ์	:	**วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท**
ชื่อนักศึกษา	:	**พระอนันต์ สุธีโร (ดวงศรี)**
ชื่อปริญญา	:	**ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**
สาขาวิชา	:	**พุทธศาสนาและปรัชญา**
ปีพุทธศักราช	:	**2567**
อาจารย์ที่ปรึกษา	:	**ดร.กฤตสุชิน พลเสน**

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย .....

(พระสุทธิสารเมธี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :

ประธานกรรมการ .....

(พระมหามฆวินทร์ ปุริสุตฺตโม, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษา) .....

(ดร.กฤตสุชิน พลเสน)

กรรมการ .....

(ดร.สันติราษฎร์ พวงมลิ)

กรรมการ .....

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน)

กรรมการ .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ วัฒนะ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thesis Topic	:	An Analysis of the Belief of Phra Sivali in Theravada Buddhism
Student's Name	:	Phraanan Sutheero (Duangsri)
Degree Sought	:	Master of Arts
Program	:	Buddhism and Philosophy
Anno Domini	:	2024
Advisor	:	Dr.Kitsuchin Ponsen

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Arts (Buddhism and Philosophy)

Dean of Graduate School .....
(Phrasutthisanmethi, Asst.Prof.Dr.)

Thesis Committee :

Chairman .....
(Phramaha Maghavin Purisuttamo, Asst.Prof.Dr.)

Member (Advisor) .....
(Dr.Kitsuchin Ponsen)

Member .....
(Dr.Santirat Phuangmali)

Member .....
(Assoc.Prof.Dr.Boonruam Khammuangsaen)

Member .....
(Asst.Prof.Dr.Somboon Watana)

Copyright of the Graduate School, Mahamakut Buddhist University

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : **วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท**
ชื่อนักศึกษา : **พระอนันต์ สุธีโร (ดวงศรี)**
ชื่อปริญญา : **ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**
สาขาวิชา : **พุทธศาสนาและปรัชญา**
ปีพุทธศักราช : **2567**
อาจารย์ที่ปรึกษา : **ดร.กฤตสุชิน พลเสน**

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท” มีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับพระสีวลี 2) เพื่อศึกษาความเชื่อในพุทธศาสนาเถรวาท 3) เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า :

1. แนวคิดเกี่ยวกับพระสีวลี เกิดขึ้นจากความเชื่อ ในเรื่องของโชคลาภ ผู้คนหวังการได้มาซึ่งการประสบความสำเร็จ ด้วยการบูชาขอบารมีจะพระสีวลี ซึ่งตามประวัติของพระสีวลีนั้น ได้กล่าวว่าพระสีวลีเถระ เป็นพระอรหันต์ ที่มีบารมีทางด้านโชคลาภ ไม่ว่าท่านจะไป สู่ที่แห่งใด ก็มักจะเกิดลาภกับท่านอยู่เสมอ อาศัยบารมี ของพระสิวลีนี่เอง ทำให้ผู้ที่เคารพบูชาท่านได้รับผล เป็นความสงบสุขร่มเย็น และสมบูรณ์พูนสุขด้วยโภคทรัพย์

2. ความเชื่อในพุทธศาสนาเถรวาท ไม่ได้ให้คนหลงงมงายต่อสิ่งใด ควรประกอบไปด้วยความเชื่อตาม เหตุตามผล หรือต้องประกอบไปด้วยอุบาสกธรรม 5 ธรรมของอุบาสกที่ดี สมบัติหรือองค์คุณของอุบาสกอย่างเยี่ยม 1. มีศรัทธา 2. มีศีล 3. ไม่ถือมงคลตื่นข่าว เชื่อกรรม ไม่เชื่อมงคล คือ มุ่งหวังจากการกระทำและการงาน มิใช่จากโชคลางและสิ่งที่ตื่นกันว่าขลังศักดิ์สิทธิ์ 4. ไม่แสวงหาทักขิไณย์ภายนอกหลักคำสอนนี้ คือ ไม่แสวงหาเขตบุญนอกหลักพระพุทธศาสนา 5. กระทำความสนับสนุนในพระศาสนานี้เป็นเบื้องต้น คือ ขวนขวายในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา

3.การวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท ได้วิเคราะห์ 3 ประเด็น ประกอบด้วย 1) วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีเกี่ยวกับ โชคลาภ 2) วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีเกี่ยวกับ กรรม 3) วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีเกี่ยวกับ ความสุขสมหวัง ทำให้ทราบถึงความปรารถนาของผู้ที่เข้าไปไหว้บูชาได้ครอบคลุมมากขึ้น

คำสำคัญ : 1.ความเชื่อ 2.พระสีวลี 3.พุทธศาสนาเถรวาท

ABSTRACT

Thesis Topic	:	**An Analysis of the Belief of Phra Sivali in Theravada Buddhism**
Student's Name	:	**Phra Anan Sutheero (Duangsri)**
Degree Sought	:	**Master of Arts**
Program	:	**Buddhism and Philosophy**
Anno Domini	:	**2024**
Advisor	:	**Dr.Kitsuchin Ponsen**

The thesis, titled "Analysis of beliefs about Phra Sivali in Theravada Buddhism" has the following objectives: 1) to study the concept of Phra Sivali 2) to study beliefs in Theravada Buddhism. 3) to analyze beliefs about Phra Sivali in Theravada Buddhism.

Research results found that:

1. Concept of Phra Sivali arises from belief in matters of fortune People hope for success. By worshiping and asking for the power of Phra Sivali According to the history of Phra Sivali, it is said that Phra Sivali Thera was an Arahant. That has the power of good fortune No matter where you go, good fortune will always come to you, relying on the power of Lord Sivali. Make those who worship you receive results. It is peaceful and peaceful and complete happiness with wealth.

2. Belief in Theravada Buddhism Don't let people be ignorant of anything. It should consist of belief based on cause and effect or must consist of the five upasaka dharmas of good upasakas. Excellent qualities or qualities of an upasaka: 1. Have faith 2. Have precepts 3. Do not hold auspicious news, believe in karma, do not believe in auspiciousness, that is, hope from action and work. Not from superstitions and things that are known to be magical and sacred. 4. Do not seek merit outside of this teaching, that is, do not seek merit outside of the principles of Buddhism. 5. Do your primary support for this religion, that is, strive to provide support and nourishment. Buddhism

3. Analysis of beliefs about Phra Sivali in Theravada Buddhism. Three issues were analyzed, consisting of: 1) Analyze beliefs about Phra Sivali regarding good fortune. 2) Analyze beliefs about Phra Sivali regarding karma. 3) Analyze beliefs about

Phra Sivali regarding good fortune. Happiness and fulfillment it makes the wishes of those who go to worship more comprehensive.

Keywords : 1.Belief 2.Phra Sivali 3.Theravada Buddhism

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จได้ด้วยดี ก็เพราะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือและความกรุณาจากหลายฝ่ายในการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา จนประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยจึงต้องขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ขอขอบพระคุณ พระสุทธิสารเมธี, ผศ.ดร. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ จนสามารถนำความรู้มาเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้

ขอขอบคุณ ดร.กฤตสุชิน พลเสน อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการประจำหลักสูตร ผู้ทรงคุณวุฒิในการสอบ ทุกท่าน ที่ได้ให้ความเมตตาชี้แนะ ในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี

ขอบพระคุณ/ขอขอบคุณ คณาจารย์และเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย ทุกรูป/คน ที่อำนวยความสะดวกด้วยดีเสมอมา ตลอดถึงเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ทุกท่านที่ได้ช่วยเหลือและให้กำลังใจกันทุกคนมอบความเป็นกัลยาณมิตรให้แก่กันตลอดการศึกษา

ขอขอบคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ และที่สำคัญคือครอบครัว อันเป็นที่รัก ที่สนับสนุนการศึกษาด้วยดีเสมอมา คุณงามความดีที่เกิดจากงานวิจัยนี้ ขอถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และขออำนาจแห่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายทั้งมวล อำนาจคุณงามความดี ได้โปรดดลบันดาลให้ทุกท่าน จงประสบแต่ความสุข ความเจริญ ด้วยสวัสดิสถาพรตลอดจนกาลเทอญ

พระอนันต์ สุธีโร (ดวงศรี)

สารบัญคำย่อ

คำย่อสารบัญเป็นคำย่อที่ใช้ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยใช้พระไตรปิฎกฉบับ มหามกุฏราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2534 อรรถกถา 91 เล่ม ในการอ้างอิงโดยมีคำย่อและคำเต็ม เรียงตามลำดับดังนี้

คำย่อ	**คำเต็ม**		
พระสุตตันตปิฎก			
ที.สี.	สุตฺตนฺตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลกฺขนฺธวคฺค
ที.ม.	สุตฺตนฺตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวคฺค
องฺ.ปญฺจก.	สุตฺตนฺตปิฎก	องฺคุตฺตรนิกาย	ปญฺจกนิปาต
องฺ.สตฺตก.	สุตฺตนฺตปิฎก	องฺคุตฺตรนิกาย	สตฺตกนิปาต
องฺ.ทุก.	สุตฺตนฺตปิฎก	องฺคุตฺตรนิกาย	ทุกนิบาต

การอ้างอิง

ชื่อย่อคัมภีร์พระไตรปิฎกมี 3 ตอน คือ เลขเล่ม/เลขข้อ/เลขหน้า เช่น องฺ.ปญฺจก. 22/174/228-229 หมายถึง พระไตรปิฎก หมวดพระสุตตันตปิฎก องฺคุตฺตรนิกาย ปญฺจกนิบาต เล่มที่ 22 ข้อที่ 174 หน้าที่ 228-229 เป็นต้น

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... ฉ
กิตติกรรมประกาศ..... ช
สารบัญคำย่อ..... ซ
สารบัญ..... ฌ
สารบัญแผนภาพ..... ฎ
บทที่ 1 บทนำ 1..... 1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1
1.2 ปัญหาการวิจัย..... 2
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 2
1.4 ขอบเขตของการวิจัย..... 2
1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย..... 3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 3
1.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 3
1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ..... 7
1.9 กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 8
บทที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับพระสีวลี..... 9
2.1 ประวัติพระสีวลี..... 9
2.2 พระสีวลีกับความเชื่อของคนไทย..... 14
2.3 การบูชาพระสีวลี..... 25
2.4 บทสรุป 27
บทที่ 3 ความเชื่อในพุทธศาสนาเถรวาท..... 28
3.1 ความหมายของความเชื่อ..... 28
3.2 ความสำคัญของความเชื่อ..... 31
3.3 กระบวนการเกิดความเชื่อ..... 34
3.4 โทษของความเชื่อ..... 37

3.5 ระดับของความเชื่อ..... 40
3.6 สรุป..... 43

บทที่ 4 วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท..... 44

4.1 วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีเกี่ยวกับ โชคลาภ 44
4.2 วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีเกี่ยวกับ กรรม..... 45
4.3 วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีเกี่ยวกับ ความสุขสมหวัง..... 47

บทที่ 5 สรุปผลและข้อเสนอแนะ..... 51

5.1 สรุปผลการวิจัย..... 51
5.2 ข้อเสนอแนะ..... 53

บรรณานุกรม..... 54

ประวัติผู้วิจัย..... 57

สารบัญแผนภาพ

ภาพที่ **หน้า**

1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 8
2.1 รูปเคารพพระสีวลีรูปแบบที่นิยมสร้างในภาพประดิษฐานที่วัดราชสิงขร กรุงเทพมหานคร.... 15
2.2 พระสีวลีปางอุ้มบาตร ตำบลคลองขนาก อำเภอวิเศษชัยชาย จังหวัดอ่างทอง..... 16
2.3 ถนนพระสีวลี วัดนางชำ ตำบลคลองขนาก อำเภอวิเศษชัยชาย จังหวัดอ่างทอง..... 18
2.4 วัดใหม่สุปดิษฐาราม ตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม..... 19
2.5 แผ่นโลหะลงยันต์..... 21
2.6 แผ่นศิลาจารึกพระยันต์โสฬสมงคล วัดหน้าพระเมรุ..... 22
2.7 สมุดไทยขาว คัมภีร์พระปถมังกำเนิด..... 22
2.8 พระสีวลี วัดแป้นทองโสภาราม เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร..... 24

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไป ตามสมัยนิยมความศรัทธาความเชื่อต่างมีหลากหลาย ความเชื่อเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ และถือว่าเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์อย่างหนึ่ง การดำรงชีวิตของมนุษย์ในสมัยโบราณที่มีความเจริญทางด้านวิชาการน้อย ความเชื่อจึงเกิดจากการเกิดขึ้น และการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติที่มนุษย์เชื่อว่าเป็นการบันดาลให้เกิดขึ้นจากอำนาจของเทวดา พระเจ้า หรือภูตผีปีศาจ ดังนั้นเมื่อเกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ ขึ้น เช่น ฝนตก ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด อุทกภัย และวาตภัย ต่างๆ ขึ้น ล้วนเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อชีวิตหรือความเป็นอยู่ของมนุษย์ ซึ่งยากที่จะป้องกันหรือแก้ไขได้ด้วยตัวเอง บางอย่างเป็นเหตุการณ์ที่อำนวยประโยชน์ แต่บางเหตุการณ์ก็เป็นอันตรายต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ มนุษย์จึงพยายามที่จะคิดหาวิธีการที่จะก่อให้เกิดผลในทางที่ดี และเกิดความสุขให้กับตนเอง เพื่อกระทำต่อสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านั้น ทำให้เกิดเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นพิธีกรรม หรือศาสนาเกิดขึ้น ความเชื่อ คือ การยอมรับว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความจริงหรือเป็นสิ่งที่เราไว้ใจ ความจริงหรือความไว้วางใจที่เป็นรูปของความเชื่อนั้น ไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นความจริงที่ตรงตามหลักเหตุผลหรือหลักวิทยาศาสตร์ใด ๆ คนที่เชื่อในฤกษ์ยามก็จะถือว่า วันเวลาการโคจรของดวงดาวจะก่อให้เกิดผลต่อตัวมนุษย์ คนที่เชื่อเครื่องรางของขลังก็จะมีความยึดมั่นว่า เครื่องรางของขลังให้คุณให้โทษแก่ตนได้จริง ตัวอย่างของความเชื่อ ได้แก่ ไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ โชคลาง ของขลัง ผีสาง นางไม้ ความเชื่ออำนาจลึกลับ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ เหล่านี้เป็นต้น

ในพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงศรัทธาในทางพระพุทธศาสนา[1] มีสี่อย่าง คือ กัมมสัทธา เชื่อกรรม เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง คือ เชื่อว่า เมื่อทำอะไรโดยมีเจตนา คือ จงใจทำทั้งรู้ย่อมเป็นกรรม คือ เป็นความชั่วความดีมีขึ้นในตน เป็นเหตุปัจจัยก่อให้เกิดผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไป การกระทำไม่ว่างเปล่า และเชื่อว่าผลที่ต้องการ จะสำเร็จได้ด้วยการกระทำ มิใช่ด้วยอ้อนวอนหรือนอนคอยโชค เป็นต้น วิปากสัทธา เชื่อวิบาก เชื่อผลของกรรม เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง คือ เชื่อว่ากรรมที่ทำแล้วย่อมมีผล และผลต้องมีเหตุ ผลดีเกิดจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของ จะต้องรับผิดชอบเสวยวิบากเป็นไปตามกรรมของตน ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า มั่นใจในองค์พระตถาคตว่าเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ทรงพระคุณทั้ง 9 ประการ ตรัสธรรม บัญญัติวินัยไว้ด้วยดี ทรงเป็นผู้นำทางที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์ คือเราทุกคนนี้ หากฝึกตนด้วยดีก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุด บริสุทธิ์หลุดพ้นได้ ดังที่พระองค์ทรงบำเพ็ญไว้ โดยธรรมของพระพุทธเจ้านั้น จะเห็นได้ว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาส่วนใหญ่ ที่ถ้าขึ้นต้นด้วยศรัทธานั้น จะสังเกตได้ว่าจะมีต้องปัญญากำกับลงท้ายอยู่

---

[1] พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่ 12 พ.ศ. 2546

ด้วยเสมอ เพื่อแสดงให้เห็นว่าเมื่อมีศรัทธาใด ๆ ล้วน ก็ต้องมีปัญญาพิจารณาร่วมอยู่ด้วยเสมอ เพื่อไม่ให้พุทธศาสนิกชนมีศรัทธาผิด ๆ จนงมงายไร้สาระ

ความเชื่อเกี่ยวกับพระสีวลี หรือพระสีวลีเถระ ที่เป็นพระภิกษุสาวกเอตทัคคะของพระพุทธเจ้า นับเนื่องในพระอสีติมหาสาวก 80 องค์สำคัญในพระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล เป็นเจ้าชายในโกลิยวงศ์ ออกบวชในสำนักพระสารีบุตร บรรลุพระอรหันต์ในขณะที่ปลงเกศานั่นเอง และหลังจากผนวช ท่านเป็นผู้มีลาภสักการะมากด้วยกุศลกรรมที่ทำมาแต่อดีต ด้วยเหตุนี้ท่านจึงได้รับยกย่องจากพระพุทธองค์ให้เป็นเอตทัคคะผู้เลิศในทาง ผู้มีลาภมาก ในความเชื่อเรื่องการบูชาพระสีวลีว่าหาบูชาจะมีลาภมาก พุทธศาสนิกชนจำนวนมากกราบไว้เคารพบูชา จะตรงกับหลักศรัทธาหรือไม่ ได้ผลคือเป็นผู้มีความโชคดีมีลาภปรากฏจริงรหรือไม่ หรือมีเหตุผลน่าสนใจอย่างไร จึงมีผู้มากราบไหว้ขอพรกันเป็นจำนวนมาก

จากผลเหตุผลดังที่ได้ศึกษามาเบื้องต้นทำให้สนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท”

1.2 ปัญหาการวิจัย

1.แนวคิดเกี่ยวกับพระสีวลีคืออะไร

2.ความเชื่อในพุทธศาสนาเถรวาทเป็นอย่างไร

3.ผลจากการวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาทเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับพระสีวลี

2.เพื่อศึกษาความเชื่อในพุทธศาสนาเถรวาท

3.เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการวิจัยคนควาศึกษาความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท โดยได้วางขอบเขตของการวิจัยไว ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก (Review Literature) ดังนี้

1.4.1 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) จากแหล่งข้อมูลหลัก คือ จากพระไตรปิฎก อรรถกถาและฎีกา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ ตำราทางวิชาการ หนังสือพุทธศาสนาเถรวาท และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเป็นหลัก ศึกษาทรรศนะและแนวคิดของนักวิชาการ ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1.4.2 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลในชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น ตำรา หนังสือ งานวิจัย วารสาร บทความ งานเขียนออนไลน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นต้น จากห้องสมุด และแหล่งข้อมูลออนไลน์

1.4.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาจัดประเภท วิเคราะห์ และตีความเพื่อสร้างกรอบแนวคิด โครงสร้างงานวิจัย ขอคำปรึกษาและคำแนะนำจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งวิทยานิพนธ์นี้มุ่งเน้นให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Research) ซึ่งเน้นการวิจัยแบบเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นรวบรวมข้อมูล

1. สำรวจข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ พระไตรปิฎก, คัมภีร์ชั้นอรรถกถา, หนังสือพุทธปรัชญา

2. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือตำราหนังสืองานวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสาร วารสาร บทความ งานเขียนที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

1. สำรวจข้อมูลด้วยการแยกแยะจัดประเภท ตามความเหมาะสมกับเนื้อหางานที่วิจัย

2. ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการศึกษา อธิบายความและตีความโดยให้ความหมายตามความเหมาะสมกับเนื้อหาที่วิจัย

3. วิเคราะห์ความเกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาทด้วยการอธิบายให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.ทำให้ทราบแนวคิดเกี่ยวกับพระสีวลี

2.ทำให้ทราบความเชื่อในพุทธศาสนาเถรวาท

3.เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท

1.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.7.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้อธิบายเรื่องเกี่ยวกับพิธีกรรมในพระพุทธศาสนาในหนังสือ พิธีกรรมใครว่าไม่สำคัญว่า ในพระพุทธศาสนานี้ สิ่งที่เหนือกว่าพิธีกรรมยังมีอีกหลายอย่าง แต่เดี๋ยวนี้เรามองเห็นกันว่าชาวพุทธใส่ใจในเรื่องที่สำคัญ ๆ เหล่านั้นน้อยไปหน่อย แล้วก็มัวไปเน้นในด้านพิธีกรรมกันมากไป อย่างไรก็ตามจะต้องเข้าใจว่าเรื่องพิธีกรรมนั้นไม่ใช่ไม่สำคัญ ในบางโอกาสเรานำจะพูดกันถึงเรื่องพิธีกรรมให้ชัดลงไปว่า เราควรจะปฏิบัติต่อมันอย่างไร อย่างน้อยก็จะได้เอาสิ่งที่

เป็นปรากฏอยู่มาใช้ให้เป็นประโยชน์ เพื่อเป็นสื่อนำเข้าสู่สิ่งที่สำคัญยิ่งขึ้นไป ถ้าไปมองว่าอย่างมาวุ่นวายในเรื่องพิธีกรรมนี้เลย ไม่มีประโยชน์ ไม่ใช่ตัวแท้ตัวจริงของพระพุทธศาสนา แล้วละเลยไม่เอาใจใส่ ก็อาจจะทำให้พลาด ในเมื่อมันเป็นของมีอยู่ปรากฏอยู่ก็ต้องทำให้ถูกต้อง ถ้าเราเข้าใจความหมายถูกและปฏิบัติให้ถูก ทำด้วยความรู้ความเข้าใจ มันก็จะกลายเป็นสื่อนำเข้าสู่สิ่งที่ถูกต้องดีงามขึ้น จนถึงสิ่งที่เป็นหลักการของพระพุทธศาสนาเลยทีเดียว เพราะฉะนั้น พิธีกรรมนี้ถ้าเข้าใจถูกต้องและปฏิบัติถูกต้อง ก็จะกลับนำเข้าสู่พระพุทธศาสนาได้ดี[2]

พระอริยานุวัตร เขมจารีเถระ จากหนังสือวัฒนธรรมพื้นบ้านคติความเชื่อ กล่าวไว้เกี่ยวกับคติความเชื่อของชาวอีสานว่าคติความเชื่อ เจ้าภูมิ เจ้าไพร เจ้าป่า ผีสางนางไม้ เป็นคติความเชื่อของชาวอีสานมาแต่โบราณ ซึ่งชาวไทยอีสานเรียกว่า ไทยน้อย เมื่ออพยพครอบครัวไปตั้งหมู่บ้านประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพอยู่แห่งใด มักเลือกชัยภูมิป่า เห็นเหมาะสมทำพิธีตั้งพระภูมิบ้านเรียกว่า ปู่ตา หรือดอนปู่ตาให้เป็นพระภูมิเทพาอารักษ์ของหมู่บ้าน เพื่อคุ้มครองดูแลหมู่บ้านรักษาผู้คนและปศุสัตว์ ช่วยป้องกันอันตรายและภัย[3]

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง คำถามสำหรับชาวพุทธว่าด้วยเรื่องพระพุทธเจ้าใช้ฤทธิ์ไปปราบฤทธิ์ ความว่า “...ถ้าพระพุทธเจ้าไม่มีฤทธิ์การประกาศศาสนาก็มีอุปสรรค พระพุทธเจ้าต้องเจอกับพวกมีฤทธิ์แล้วเขาก็จะต้องอวดเก่ง หรืออย่างน้อยเขาก็ไม่ยอมฟังพระองค์จนกว่าจะเห็นว่าพระพุทธเจ้ามีฤทธิ์อย่างเขาหรือเก่งกว่าเขาพระพุทธเจ้าจึงต้องมีฤทธิ์ในฐานะที่เป็นพระศาสดาทำให้ตั้งพระศาสนาได้สำเร็จ เลยต้องเอาฤทธิ์ไปปราบฤทธิ์ก่อน เราจะเห็นได้ว่า ตามเรื่องในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าใช้ฤทธิ์ไปปราบฤทธิ์ทั้งนั้น พอปราบฤทธิ์จบแล้วก็ให้อนุศาสนีปาฏิหาริย์สำหรับพระพุทธเจ้าพระองค์มีฤทธิ์ทั้ง 3 อย่าง มีทั้งอิทธิปาฏิหาริย์ อาเทศนาปาฏิหาริย์ และอนุศาสนีปาฏิหาริย์ แต่จบด้วยอนุศาสนีปาฏิหาริย์ สองอย่างแรกเพื่อใช้กำราบเขาเพราะว่าพวกนั้นถือตัวว่ามีฤทธิ์ ถ้าใครไม่มีฤทธิ์อย่างเขาแล้วเขาไม่ฟังเลย ยกตัวอย่างเช่นชฎิล 3 พี่น้อง พระพุทธเจ้าจะเข้าไปประกาศพระศาสนาในแคว้นมคธ ในเมืองราชคฤห์ คนในเมืองราชคฤห์นั้นเชื่อถือนับถือชฎิล 3 พี่น้องมาก ถ้าพระพุทธเจ้าเข้าเมืองราชคฤห์โดยไม่ได้ไปสั่งสอนชฎิลให้ยอมเสียก่อน พวกชาวเมืองราชคฤห์ก็จะไม่ยอมฟังพระองค์ พระพุทธเจ้าก็เลยคิดว่าจะต้องไปสอนชฎิลก่อนแทนที่จะเข้าเมืองราชคฤห์ พระองค์จึงตรงไปยังสำนักของชฎิล 3 พี่น้อง โดยเข้าไปยังสำนักชฎิลผู้เป็นพี่ คืออุรุเวลกัสสปะก่อน พอเห็นพระพุทธเจ้าเข้าไป ชฎิลก็ทดสอบความสามารถด้านฤทธิ์เพราะเขาเน้นเรื่องฤทธิ์ เขาถือฤทธิ์เป็นสำคัญ เขาก็มองว่าพระพุทธเจ้านั้นจะไม่มีฤทธิ์อย่างเขา แล้วก็ทดสอบว่าจะผ่านไหม พระพุทธเจ้าก็ผ่านหมด จนกระทั่งแสดงให้เห็นว่าพระองค์เก่งกว่าเขา พอเห็นว่าเก่งกว่าเขา เขาก็ยอมรับ พระองค์จึงสอนธรรมะ คือ ใช้อนุศาสนีปาฏิหาริย์ท้าย พวกชฎิลได้เห็นสัจธรรมความจริง เกิดปัญญากับตัวเอง ก็เลิกเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์กันเลยเมื่อเลิกก็จบ เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าเพียงแต่เอาฤทธิ์มาปราบฤทธิ์เท่านั้น ปราบเสร็จพระองค์ก็หยุด ต่อจากนั้นพระองค์ก็ใช้แต่อนุศาสนีปาฏิหาริย์ให้เขาเกิดปัญญาให้เขาทำเอง เพราะว่าถ้าขืนไปแสดงอิทธิปาฏิหาริย์อยู่ ตัวผู้

---

[2] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), *พิธีกรรมใครว่าไม่สำคัญ*, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด, 2551), หน้า 1-2.

[3] พระอริยานุวัตร เขมจารีเถระ, *วัฒนธรรมพื้นบ้านคติความเชื่อ*, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), หน้า 66.

แสดงเท่านั้นได้ ตัวโยมก็ได้แต่คอยตามเรื่อยไป นอกจากนั้นโยมก็จะไปหวังผลในเรื่องทางโลก เพื่อสนองความต้องการเรื่องโชคลาภเรื่องยศเป็นต้น ที่เป็นเรื่องของโลภะ (ความโลภ) และโทสะ ไม่ใช่เป็นการก้าวในทางธรรมที่แท้จริง..."[4]

ธวัช ปุณโณทก ได้กล่าวไว้ในหนังสือวัฒนธรรมพื้นบ้านเรื่องความเชื่อ (Beliefs) หมายถึง เห็นด้วยมั่นใจ ไว้ใจ และนับถือยอมรับว่าจริง แต่ต้องมีความรู้ตัวและความเข้าใจเป็นผลอันเนื่องมาจากความคิดและความรู้สึกของตัวเองเท่านั้น โดยไม่มีการพิสูจน์ เป็นทัศนคติแต่ละบุคคลในการที่จะยอมรับสิ่งที่ได้รู้ได้เห็น โดยไม่ต้องการเหตุผลมาอธิบายและเป็นการยอมรับอัน เกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์หรือสังคม แม้ว่าพลังอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านี้ไม่สามารถจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ในสังคมหนึ่งยอมรับและให้ความยำเกรง มีวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อทางศาสนา จารีตประเพณี มารยาท โดยดำเนินชีวิตตาม "ฮีตสิบสอง"(คือกิจประเพณีในรอบ 12 เดือน) นับถือศาสนาพุทธแบบชาวบ้าน (Popular Buddhism) นอกจากนี้ยังนับถือผีบรรพบุรุษ ผีบ้าน ผีแถน รวมทั้งผีไร่นา กลุ่มชาติพันธุ์ไทย ลาว กระจายอยู่ทั่วไปโดยเฉพาะตอนบนของภาคอีสาน[5]

อนันตชัย จินดาวัฒน์ ได้อธิบายเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาไว้ว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดโอกาสให้ทุก ๆ ศาสนาได้เข้ามาเผยแผ่ในแผ่นดินนี้ ทุกศาสนามีสิทธิเสรีภาพในการเผยแผ่หลักคำสอนของตน ๆ สังคมไทยเป็นสังคมที่อยู่ร่วมกันได้ไม่เป็นปัญหามาก่อน แต่ปัจจุบันเริ่มมีปัญหาทางความเชื่อทางศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสามจังหวัดชายแดนใต้ที่มีการ เช่น ฆ่าพระสงฆ์ ฆ่าคนไทยที่นับถือพระพุทธศาสนา ก่อให้เกิดกระแสความไม่พอใจต่อคนที่ทำร้ายพระสงฆ์ หรือการรุกรานทางศาสนาที่กำลังส่อให้เห็นว่า บางกลุ่มของคนในบางศาสนามีพฤติกรรมในการยึดครองพื้นที่ของวัด รวมถึงการขยายพื้นที่ทางศาสนาโดยมีอุบายแอบแฝง สิ่งเหล่านี้กำลังก่อตัวลุกลามเป็นไฟลามทุ่งอยู่ในขณะนี้ หากไม่มีการป้องกันแก้ไขเสียตั้งแต่ต้น นานไปปัญหาใหญ่จะตามมา เพราะการแตกแยกทางความเชื่อทางศาสนาเป็นการทำลายสังคมที่มองข้ามไม่ได้ จะหาทางออกกันอย่างไร ในอดีตความขัดแย้งในศาสนายิว เป็นสาเหตุให้พระเยซูถูกประหารชีวิตโดยการตรึงบนไม้กางเขน[6]

อมรรัตน์ เทพกำปนาท ได้กล่าวไว้ใน หนังสือ พิธีกรรมท้องถิ่น เรื่อง ความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมบายศรี เชื่อว่าคนไทยส่วนใหญ่จะรู้จักและคุ้นเคย เพราะพบเห็นบ่อยในพิธีกรรมต่าง ๆ ในแถบทุกภาคของไทย เช่น การทำขวัญคน การทำขวัญข้าว การบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การไหว้ครู นาฏศิลป์ดนตรี และพิธีสมโภชพระพุทธรูป เป็นต้น ซึ่งพิธีกรรมเหล่านี้ ล้วนต้องใช้บายศรีเป็นเครื่องประกอบทั้งสิ้น อย่างไรก็ดี แม้จะพบเห็นได้บ่อย แต่เรื่องราวเกี่ยวกับบายศรี คงจะมีคนจำนวนไม่น้อยที่ไม่ทราบ[7]

---

[4] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), *คำถามสำหรับชาวพุทธ(สำรวจตัวก่อนปฏิบัติธรรม*,ธรรมกถาแสดงในงานเสริมธรรม-เสริมปัญญา ณ วัดสวนแก้ว, (นครปฐม: วัดญาณเวศกวัน, 2562), หน้า 10-12.

[5] ธวัช ปุณโณทก, *วัฒนธรรมพื้นบ้าน คติความเชื่อ*, (กรุงเทพมหานค: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 350-351.

[6] อนันตชัย จินดาวัฒน์., *ประวัติศาสตร์โลก*, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร: ยิปซีกรุ๊ป, 2556).

[7] อมรรัตน์ เทพกำปนาท, *พิธีกรรมท้องถิ่น เรื่องความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมบายศรี*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2532), หน้า 10

1.7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระปลัดกมล กิตฺติญาโณ (สอนเมือง) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระสีวลีเถระที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ผลการวิจัยพบว่า 1) พระสีวลีเถระ เป็นพระโอรสของ พระมหาลิลิจฉวี แห่งแคว้นวัชชี และพระนางสุปปวาสา หลังจากท่านประสูติแล้วพระบิดาพระมารดา ได้ถวายมหาทานตลอด 7 วัน พระสารีบุตรเถระชวนท่านบวช ท่านบรรลุธรรมเพราะได้เรียนตจปัญจกกรรมฐานจากพระสารีบุตร ต่อมาท่านมีความสำคัญในการประกาศพระศาสนาในสมัยพุทธกาล เป็นพระเถระที่มนุษย์และเทวดาเคารพนับถือบูชามาก เป็นผู้ที่มีลาภมาก ได้รับการยกย่องจากพระศาสดาให้เป็นเอตทัคคะกว่าภิกษุทั้งหลายผู้มีลาภมาก 2. บทบาทของพระสีวลีเถระที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท คือ 1) บทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2) บทบาทในการบำรุงพระภิกษุสงฆ์ 3) บทบาทในฐานะเอตทัคคะผู้มีลาภมาก และ 4) บทบาทในฐานะพระอสีติมหาสาวก บทบาททั้ง 4 นี้ ปรากฏจากการที่ท่านเป็นผู้มีบุญมาก มีลาภสักการะมาก เป็นพระมหาเถระ 1 ใน 80 รูปที่สำคัญในสมัยพุทธกาล ท่านจึงเป็นแบบอย่างที่ดีงาม เป็นกัลยาณมิตรของเพื่อนพรหมจรรย์ อนุเคราะห์เพื่อนสพรหมจารีทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ด้วยอามิสทานและธรรมทานด้วยบุญบารมีของท่าน 3. ในสังคมไทย พระสีวลีเถระเป็นพระเถระรูปสำคัญ ที่ปรากฏเรื่องของท่านในหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์คือในแผนกธรรมชั้นนักธรรมชั้นโทและธรรมศึกษาชั้นโท และในแผนกบาลีชั้นประโยค 1-2 และชั้น ป.ธ. 3 นอกจากนี้ยังมีหนังสือประวัติของท่านตีพิมพ์เผยแผ่อยู่เป็นจำนวนมาก สังคมไทยรู้จักพระสีวลีเถระในฐานะแห่งความโชคดีและโชคลาภ มีการสร้างรูปเคารพเป็นพระสงฆ์ สะพายบาตร แบกกลด ปรากฏตามวัดต่าง ๆ ทุกภูมิภาคของประเทศ และมีการสร้างเหรียญวัตถุมงคลรูปพระสีวลีเถระแจกจ่ายกันเป็นจำนวนมาก พระสีวลีเถระเป็นตัวอย่างในการศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรม หรือผลแห่งความดีกรรมชั่ว ที่ส่งผลในชาติปัจจุบันและชาติต่อ ๆ ไป พระสีวลีเถระเป็นพระอรหันต์ที่ปราศจากกิเลสาสวะหาได้มีจิตยึดติดหรือขวนขวายหาลาภสักการะมาเพื่อตนไม่ แต่ในสังคมไทยกลับมีความเชื่อว่าท่านสามารถดลบันดาลลาภสักการะให้แก่ผู้นับถือบูชาท่าน บุคคลเหล่านั้นได้นับถือพระสีวลีเถระด้วยความอยากได้ลาภสักการะ หาได้ยึดถือคุณธรรมหรือประสงค์จะดำเนินชีวิตของตนให้หมดจดจากกิเลสาสวะเหมือนพระสีวลีเถระไม่[8]

พระมหาบุญเรียน ปภงฺกโร (พิลาพันธ์) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องเมตตาในพุทธปรัชญาเถรวาท” ผลการศึกษาพบว่า “คำสอนเรื่องเมตตานี้ เป็นคำสอนที่เป็นบ่อเกิดของคุณธรรมอื่น ๆ อีกมาก ถ้าหากบุคคลมีคุณธรรมข้อนี้แล้ว ก็จะทำให้ชีวิตของเขาตระหนักถึงหน้าที่ในอันที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข แต่หากไม่มีเมตตาแล้วมวลมนุษย์ในโลกนี้ก็จะเบียดเบียนทำลายซึ่งกันและกัน ไม่รู้สึกเกรงกลัวต่อผลของความชั่วที่ตนได้กระทำลงไป”[9]

---

[8] พระปลัดกมล กิตฺติญาโณ (สอนเมือง), *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557) หน้า บทคัดย่อ.

[9] พระมหาบุญเรียน ปภงฺกโร (พิลาพันธ์), “การศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องเมตตาในพุทธปรัชญาเถรวาท”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2542) หน้า 1.

พระมหากานต์ชัย จิรกนฺโต ได้ศึกษาเรื่อง “ศึกษาเชิงวิเคราะห์มโนทัศน์เกี่ยวกับสิ่งที่มีอยู่จริงตามทรรศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาท” ผลการศึกษาพบว่า “สิ่งที่มีอยู่จริงหรือความจริงในพระพุทธศาสนานั้น ท่านเรียกสิ่งที่มีอยู่จริงหรือความจริงนั้นว่า สัจจะ คำว่า สัจจะ แปลว่า ความจริง หรือสภาพที่ดำรงตัวเองได้หรือความจริงที่เรียกว่า “สัจธรรม” หรือสัจจะนั้นเอง ซึ่งถูกค้นพบโดยการตรัสรู้อริยสัจธรรมของพระพุทธเจ้า คำสอนที่แสดงถึงความจริงนั้นเอง คือความจริงทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ทั้งที่เป็นโลกิยธรรมและโลกุตตรธรรม และทั้งที่เป็นสังขตธรรมและอสังขาตธรรม ล้วนเป็นคำสอนที่แสดงถึงความจริงในพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น”[10]

พระมหามฆวินทร์ ปุริสุตฺตโม (อามาตมนตรี) ได้ศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างสัจธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท ” ผลการศึกษาพบว่า “คำว่า สัจธรรม หมายถึง ความจริงหรือสภาพที่เป็นจริง มีอยู่จริง ส่วนคำว่า ธรรม นั้นหมายถึง สิ่ง สภาพ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ คำสอนสภาวะที่ทรงสัตว์ไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว เหตุต้นเหตุ อารมณ์ที่ปรากฏกับใจ คุณธรรม ความดีความถูกต้อง เมื่อมองจากความหมายดังที่ปรากฏแล้ว “สัจธรรม” หมายถึง ธรรมชาติที่เป็นความจริงหรือสภาพที่เป็นความจริง สัจธรรมทางโลก หมายถึง ความจริงชั่วคราวที่โลกร่วมกันยอมรับเช่นสวยไม่สวยสัจธรรมทางธรรม หมายถึงความจริงที่ทุกคนต้องยอมรับ ด้วยความจริงนี้ไม่มีใครที่จะหลีกเลี้ยงพ้นได้เช่น ความแก่ความเจ็บ ความตาย เป็นต้น[11]

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเล่มวิทยานิพนธ์ เรื่อง วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท ผู้วิจัยจึงได้นิยามศัพท์เฉพาะ ที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

พระสีวลี หมายถึง พระสีวลีเถระ หรือ พระสีวลี เป็นพระภิกษุสาวกเอตทัคคะของพระพุทธเจ้า นับเนื่องในพระอสีติมหาสาวก 80 องค์สำคัญในพระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล ผู้ที่ได้รับการยกย่องจากพระพุทธองค์ให้เป็นเอตทัคคะผู้เลิศในทาง ผู้มีลาภมาก

ความเชื่อ หมายถึง การเชื่อในพระสีวลีเถระ หรือ พระสีวลี พระสาวกองค์สำคัญของพระพุทธเจ้า ท่านยังที่ได้รับการยกย่องจากพระศาสดาว่าเป็นเอตทัคคะ หรือแปลว่า ผู้เป็นเลิศทางด้านมีลาภมาก เพราะไม่ว่าท่านจะทำอะไร หรือไปที่ไหน ก็มักจะเกิดลาภกับท่านอยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชื่อเสียงของพระสีวลี โด่งดังกลายเป็นรู้จักและศรัทธาของผู้คนเป็นจำนวนมาก และไม่ใช่เพียงแค่คนไทยเท่านั้นยังมีชาวต่างชาติที่ให้การบูชาและศรัทธาแก่พระสีวลี นอกจากนี้แล้วความเชื่อที่เล่าต่อกันมาว่าใครก็ตามได้ท่องคาถาบูชาพระสีวลีเป็นประจำทุกวัน ชีวิตก็จะมีแต่ความสงบสุขร่มเย็น และที่สำคัญยังมีโชคลาภ รับทรัพย์เข้ามาอย่างไม่ขาดสายอีกด้วย

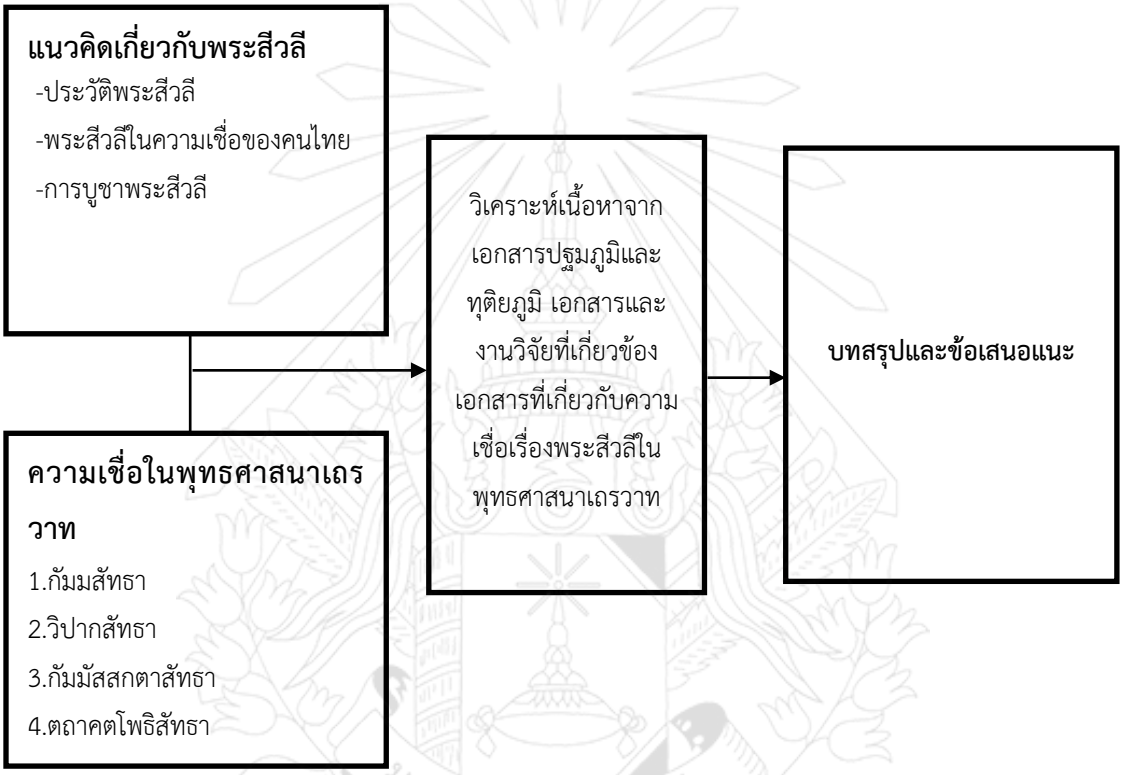
---

[10] พระมหากานต์ชัย จิรกนฺโต, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องมโนทัศน์เกี่ยวกับสิ่งที่มีอยู่จริงตามทรรศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาท”, *วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2543), หน้า 5–8.

[11] พระมหามฆวินทร์ ปุริสุตฺตโม, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสัจธรรมกับจริยธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท”, *วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2544), หน้า 9–13.

พุทธศาสนา หมายถึง พระพุทธศาสนา คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าครั้งพุทธกาล เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้ พระพุทธศาสนายังไม่ถือกำเนิดขึ้น จนอีกสองเดือนต่อมาเมื่อทรงแสดงพระธรรมเทศนาครั้งแรก (ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร)จึงทำให้เกิดพระพุทธศาสนาขึ้น และมีผู้ฟัง หรือสาวก (“สาวก” แปลว่าผู้ฟัง ผู้ฟังคำสั่งสอน ศิษย์ คำคู่กับ“สาวิกา” คือ ผู้ฟังหรือศิษย์ฝ่ายหญิง) กับหมู่ชนที่นับถือพระพุทธศาสนา เรียกอีกชื่อหนึ่งว่าพุทธบริษัท มี 4 ชนิดคือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา

1.9 กรอบแนวคิดในการวิจัย



แผนภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2
แนวคิดเกี่ยวกับพระสีวลี

ในบทนี้ผู้วิจัยต้องการจะศึกษา เพื่อเป็นแนวในการวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท ดังต่อไปนี้

2.1 ประวัติพระสีวลี

2.2 พระสีวลีกับความเชื่อของคนไทย

2.3 การบูชาพระสีวลี

2.4 บทสรุป

2.1 ประวัติพระสีวลี

2.1.1 อรรถกถาสูตรที่ 9 ประวัติพระสีวลีเถระ

พึงทราบวินิจฉัยในพระสูตรที่ 9 ดังต่อไปนี้

ด้วยบทว่า ลาภีนํ ยทิทํ สีวลี ทรงแสดงว่า เว้นพระตถาคต พระสีวลีเถระเป็นยอดของเหล่าภิกษุผู้มีลาภ

ในปัญหากรรมของท่าน มีเรื่องที่จะกล่าวโดยลำดับดังต่อไปนี้

แม้พระเถระนี้ ในอดีตครั้งพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ ไปพระวิหาร ยืนฟังธรรมอยู่ท้ายบริษัท โดยนัยที่กล่าวแล้วนั้นเทียว เห็นพระศาสดาทรงสถาปนาภิกษุรูปหนึ่งไว้ในตำแหน่งเป็นยอดของเหล่าภิกษุผู้มีลาภ คิดว่า แม้เราก็ควรเป็นผู้มีอย่างนั้นเป็นรูปในอนาคต จึงนิมนต์พระทศพลถวายมหาทาน 7 วัน กระทำความปรารถนาว่า ด้วยการกระทำกุศลนี้ แม้ข้าพระองค์ไม่ปรารถนาสมบัติอย่างอื่น แต่ข้าพระองค์พึงเป็นยอดของเหล่าภิกษุผู้มีลาภเหมือนอย่างภิกษุที่พระองค์ทรงสถาปนาไว้ในตำแหน่งเอตทัคคะ ในศาสนาของพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่ง ในอนาคตกาล

พระศาสดาทรงเห็นว่าไม่มีอันตรายสำหรับเธอ จึงทรงพยากรณ์ว่า ความปรารถนาของท่านนี้จักสำเร็จในสำนักของพระพุทธเจ้าพระนามว่าโคตมะ ในอนาคต แล้วเสด็จกลับไป

กุลบุตรนั้นกระทำกุศลตลอดชีพแล้วเวียนว่ายอยู่ในเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

ครั้งพระวิปัสสีพุทธเจ้า มาถือปฏิสนธิในบ้านตำบลหนึ่ง ไม่ไกลกรุงพันธุมดี

สมัยนั้น ชาวเมืองพันธุมดีสั่งสนทนากับพระราชา ถวายทานแด่พระทศพล วันหนึ่ง คนเหล่านั้นร่วมกันเป็นอันเดียวทั้งหมดถวายทาน คิดว่า ในมุขคือทานของพวกเราไม่มีอะไรบ้างหนอดังนี้ ไม่ได้เห็นน้ำผึ้งแลเนยแข็งแล้ว คนเหล่านั้นจึงวางบุรุษไว้ดักในทางจากชนบทเข้าไปเมืองด้วยตั้งใจว่าจักนำของ 2 อย่างนั้นจากข้างโน้นบ้างข้างนี้บ้างมา

ในครั้งนั้น กุลบุตรนี้ถือเอากระบอกเนยแข็งมาจากบ้านของตนคิดว่า จักนำมาหน่อยหนึ่งเท่านั้น เมื่อไปถึงพระนครก็มองหาที่ที่สบายด้วยตั้งใจว่าจะล้างปาก ล้างมือและเท้าแล้วจึงเข้าไป เห็นรวงผึ้งที่ไม่มีตัวเท่ากับงอนไถ คิดว่าสิ่งนี้เกิดขึ้นด้วยบุญของเรา จึงถือเอาแล้วเข้าไปสู่นคร

บุรุษที่ชาวเมืองวางดักไว้ เห็นกุลบุตรนั้น จึงถามว่า พ่อมหาจำเริญ ท่านนำน้ำผึ้งมาให้ใคร. เขาตอบว่า ไม่ได้นำมาให้ใครดอกนายท่าน ก็น้ำผึ้งที่ท่านนำมานี้ขายให้แก่เราเถอะ ถ้าอย่างนั้น ท่านจงถือเอากหาปณะนี้ไปแล้วจงให้น้ำผึ้งและเนยแข็งนั้นเถอะ

กุลบุตรนั้นคิดว่า ของนี้ใช่ว่ามีราคามากและบุรุษนี้จะให้มากก็คราวเดียวเท่านั้น ควรจะลองดู. บุรุษนั้นกล่าวว่า เราไม่ให้ด้วยกหาปณะเดียว แล้วกล่าวว่า ถ้าอย่างนั้น ท่านจงรับเอา 2 กหาปณะแล้วจงให้ กุลบุตรนั้นตอบว่า 2 กหาปณะก็ให้ไม่ให้ บุรุษนั้นจึงเพิ่มโดยอุบายนี้และเรื่อย ๆ จนถึงพันกหาปณะ

กุลบุตรนั้นจึงคิดว่า เราไม่ควรจะลวงเขา ช่างก่อนเถิด เราจำจะถามกิจที่จะพึงทำของบุรุษนี้ ทีนั้น เขาจึงกล่าวกะบุรุษนั้นว่า ของนี้ไม่มีค่ามาก แต่ท่านให้มาก ท่านจะเอาสิ่งนี้ไปด้วยกิจกรรมอะไร บุรุษนั้นกล่าวว่า ท่านผู้เจริญ ชาวเมืองในเมืองนี้ขัดแย้งกับพระราชาถวายทานแด่พระวิปัสสีทศพล เมื่อไม่เห็นของ 2 สิ่งนี้ในบุญคือทาน จึงพากันแสวงหา ถ้าไม่ได้สิ่งนี้ชาวเมืองก็จักพ่ายแพ้ เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าให้พันหนึ่ง แล้วจงรับเอา

เขากล่าวว่า ของสิ่งนี้ควรให้แก่ชาวเมืองเท่านั้น หรือควรให้แก่ชนเหล่าอื่น ท่านจะให้ของที่ท่านนำมานี้แก่คนใดคนหนึ่งหรือ

กุ. ก็มีใครให้ทรัพย์พันหนึ่งในวันเดียวในทานของชาวเมืองล่ะ

บุ. ไม่มีดอกสหาย

กุ. ก็ท่านรู้ว่าของ 2 สิ่งนี้มีค่าพันหนึ่งหรือ

บุ. จ้ะ ฉันรู้

กุ. ถ้าอย่างนั้น ท่านจงไปบอกแก่ชาวเมืองเถิดว่า บุรุษคนหนึ่งไม่ให้ของ 2 สิ่งนี้ด้วยราคา (แต่) ประสงค์จะให้ด้วยมือของตนเอง พวกท่านอย่าวิตกเพราะเหตุแห่งของ 2 สิ่งนี้เลย

บุ. ก็ท่านจงเป็นกายสักขีประจักษ์พยานแห่งความเป็นหัวหน้ามุขคือทานของเราเถิด

บุรุษนั้นเอามาสกที่ตนเก็บไว้เพื่อใช้สอยที่บ้านซื้อของเผ็ดร้อน 5 อย่าง บดจนละเอียด กรองคั้นเอาน้ำส้มจากนมส้ม แล้วคั้นรวงผึ้งลงในนั้น ปรุงกับผงเครื่องเผ็ดร้อน 5 อย่างแล้วใส่ไว้ในใบบัวใบหนึ่ง จัดห่อนั้นแล้วถือมานั่ง ณ ที่ไม่ไกลพระทศพล คอยดูวาระที่ถึงตนในระหว่างเครื่องสักการะที่มหาชนนำมา ทราบโอกาสแล้วจึงไปเฝ้าพระศาสดา กราบทูลว่า ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า นี้เป็นทุคคตปัณณาการของข้าพระองค์ ขอพระองค์โปรดกรุณารับของสิ่งนี้ของข้าพระองค์เถิด

พระศาสดาทรงอาศัยความเอ็นดูแก่บุรุษนั้น ทรงรับบรรณาการนั้นด้วยบาตรหินที่ท้าวมหาราชทั้ง 4 ถวายแล้ว ทรงอธิษฐานโดยอาการที่เครื่องบรรณาการนั้นถวายแก่ภิกษุถึง 68,000 องค์ ก็ไม่สิ้นเปลืองไป

กุลบุตรแม้นั้นถวายบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้า ซึ่งเสวยเสร็จแล้ว ยืนอยู่ ณ ที่สมควรส่วนหนึ่ง กราบทูลว่า ข้าพระองค์พบพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว วันนี้ชาวเมืองพันธุมดีนำสักการะมาถวายพระองค์ แม้ข้าพระองค์พึงเป็นผู้ถึงความเป็นยอดทางลาภและเป็นยอดทางยศในภพที่เกิดแล้วด้วยผลแห่งกรรมนี้

พระศาสดาตรัสว่า ความปรารถนาจงสำเร็จอย่างนั้นเถิดกุลบุตร, แล้วทรงกระทำอนุโมทนาภัตรแก่กุลบุตรนั้นและแก่ชาวเมืองแล้ว เสด็จกลับไป

ฝ่ายกุลบุตรนั้นกระทำกุศลจนตลอดชีพแล้ว เวียนว่ายอยู่ในเทวดาและมนุษย์ มาถือปฏิสนธิในพระครรภ์ของพระราชธิดาพระนามว่า สุปปวาสา ในพุทธุปาทกาลนี้ ตั้งแต่เวลาถือปฏิสนธิพระนางสุปปวาสารับเครื่องบรรณาการถึง 500 ทั้งเช้าทั้งเย็น

ครั้งนั้น พวกพระญาติต้องการจะทดลองบุญ จึงให้พระนางนั้นเอาพระหัตถ์ถูกต้องกระเช้าพืชหน่อออกมาจากพืชชนิดหนึ่ง ๆ ร้อยหนึ่งบ้าง พันหนึ่งบ้าง ข้าวเกิดขึ้นจากนากรีสหนึ่ง 50 เกวียนบ้าง 60 เกวียนบ้าง แม้เวลาจะทำยุ้งฉางให้เต็ม ก็ทรงเอาพระหัตถ์ถูกต้องประตูยุ้งฉาง ที่ตรงที่พระราชธิดาจับแล้วจับอีก ก็กลับเต็มอีกเพราะบุญ เมื่อคนทั้งหลายกล่าวว่า “บุญของพระราชธิดา” แล้วคดจากหม้อที่มีข้าวสวยเต็มให้แก่คนใดคนหนึ่ง ยังไม่ยกพระหัตถ์ออกเพียงใด ข้าวสวยก็ไม่สิ้นเปลืองไปเพียงนั้น.

เมื่อทารกอยู่ในครรภ์นั่นเอง เวลาล่วงไปถึง 7 ปีแต่เมื่อครรภ์แก่ นางเสวยทุกข์ใหญ่อยู่ถึง 7 วัน นางปรึกษาสามีว่า ก่อนแต่จะตาย ฉันจะถวายทานทั้งที่มีชีวิตอยู่เทียว จึงส่งสามีไปเฝ้าพระศาสดา ด้วยกล่าวว่า ท่านจงไปกราบทูลเรื่องนี้แด่พระศาสดา แล้วนิมนต์พระศาสดา อนึ่ง พระศาสดาตรัสคำใด ท่านจงตั้งใจกำหนดคำนั้นให้ดี แล้วกลับมาบอกฉัน

สามีไปแล้วกราบทูลข่าวแด่พระศาสดา

พระศาสดาตรัสว่า พระนางสุปปวาสาโกฬิยธิดาจงมีความสุข จงมีความสบาย ไม่มีโรค จงคลอดบุตรที่หาโรคมิได้เถิด พระราชาทรงสดับข่าวนั้นจึงถวายบังคมพระศาสดา ทรงมุ่งหน้าเสด็จกลับพระราชนิเวศน์ พระกุมารก็คลอดจากพระครรภ์ของพระนางสุปปวาสาง่ายเหมือนน้ำออกจากที่กรงน้ำฉะนั้น คนที่นั่งล้อมอยู่เริ่มหัวเราะ ทั้งที่หน้านองด้วยน้ำตา มหาชนยินดีแล้ว ร่าเริงแล้ว ได้ไปกราบทูลข่าวที่น่ายินดีแด่พระราชา

พระราชาทรงเห็นอาการของชนเหล่านั้นทรงดำริว่า พระดำรัสที่พระทศพลตรัสแล้วเห็นจะเป็นผลแล้ว พระองค์เสด็จมากราบทูลข่าวของพระราชธิดาแด่พระทศพล. พระราชธิดาตรัสว่า อาหารสำหรับคนเป็นที่พระองค์ นิมนต์ไว้จักเป็นอาหารที่เป็นมงคล ขอพระองค์จงไปนิมนต์พระทศพล 7 วันเถิดเพคะ

พระราชาทรงกระทำดังนั้น ถวายทานแด่พระภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน 7 วัน ทารกดับจิตที่เร่าร้อนของพระประยูรญาติทั้งหมด เพราะฉะนั้น พระประยูรญาติจึงเฉลิมพระนามของกุมารนั้นว่า “สีวลีทารก” สีวลีทารกนั้นเป็นผู้ทนกรรมทุกอย่างตั้งแต่เกิด เพราะอยู่ในพระครรภ์ถึง 7 ปี พระธรรมเสนาบดีสารีบุตรได้สนทนาปราศรัยกับสีวลีนั้น.

ในวันที่ 7 แม้พระศาสดาได้ทรงภาษิตคาถาในธรรมบทว่า

โย อิมำ ปลิปถำ ทุคฺคำ สำสำรำ โมหมจฺจคา
ติณฺโณ ปารคโต ฌายี อเนญฺโช อกถำกถี
อนุปาทาย นิพฺพุตำ ตมหำ พฺรูมิ พฺราหฺมณำ

ผู้ใดข้ามทางอันตรายคือสงสารอันข้ามได้ยากนี้
ถึงฝั่งแล้ว เป็นผู้มีอันเพ่งฌาน ก้าวล่วงโอฆะ
ไม่หวั่นไหว ไม่มีความสงสัย เราเรียกผู้นั้นว่า
เป็นพราหมณ์ ดังนี้

คราวนั้น พระเถระกล่าวกะสีวลีทารกนั้นอย่างนี้ว่า ก็เธอได้เสวยกองทุกข์เห็นปานนี้ แล้วบวชเสียไม่สมควรหรือ สีวลี

ตอบว่า ผมเมื่อได้ก็พึงบวช ท่านผู้เจริญ

พระนางสุปปวาสาเห็นทารกนั้น พูดอยู่กับพระเถระ คิดว่า บุตรของเราพูดอะไรหนอกับพระธรรมเสนาบดี จึงเข้าไปหาพระเถระถามว่า บุตรของดิฉันพูดอะไรกับ พระคุณเจ้า เจ้าค่ะ.

พระเถระกล่าวว่า บุตรของท่านพูดถึงความทุกข์ที่อยู่ในครรภ์ที่ตนเสวยแล้วกล่าวว่า ท่านอนุญาตแล้วจักบวช. พระนางสุปปวาสาตรัสว่า ดีละเจ้าข้า โปรดให้เขาบรรพชาเถิด

พระเถระนำทารกนั้นไปวิหาร ให้ตจปัญจกกัมมัฏฐาน เมื่อจะให้บรรพชา กล่าวว่า สีวลี เราไม่จำต้องให้โอวาทดอก เธอจงพิจารณาทุกข์ที่เธอเสวยมาถึง 7 ปีนั่นแหละ

สีวลีกล่าวว่า การให้บวชเท่านั้น เป็นหน้าที่ของท่าน ส่วนผมจักรู้กิจที่ผมทำได้

สีวลีนั้นตั้งอยู่ในโสดาปัตติผลในขณะที่โกนผมปอยแรกที่เขาโกนแล้วนั่นเอง ขณะโกนปอยที่ 2 ตั้งอยู่ในสกทาคามิผล ในขณะโกนผมปอยที่ 3 ตั้งอยู่ในอนาคามิผล ก็การโกนผมหมดและการกระทำให้แจ้งพระอรหัตได้มีไม่ก่อนไม่หลังกัน ตั้งแต่วันที่ท่านบวชแล้ว ปัจจัย 4 เกิดขึ้นแก่ภิกษุสงฆ์พอแก่ความต้องการ

เรื่องตั้งขึ้นในที่นี้ด้วยประการนี้

ต่อมา พระศาสดาได้เสด็จไปยังกรุงสาวัตถี พระเถระถวายบังคมพระศาสดา แล้วทูลว่า พระเจ้าข้า ข้าพระองค์จักทดลองบุญของข้าพระองค์ โปรดประทานภิกษุ 500 รูปแก่ข้าพระองค์. ตรัสว่า รับไปเถอะสีวลี

เทวดาที่สิงอยู่ ณ ต้นนิโครธได้เห็นทีแรก ได้ถวายทานแด่พระเถระนั้นถึง 7 วันดังนั้น ท่านจึงกล่าวว่า

นิโครฺชํ ปฐมํ ปสฺสิ ทุติยํ ปณฺฑวปพฺพตํ
ตติยํ อจิรวติยํ จตุตฺถํ วรสาครํ
ปญฺจมํ หิมวนฺตํ โส ฉฏฺฐํ ฉทฺทนฺตปาคมิ
สตฺตมํ คนฺธมาทนํ อฏฺฐมํ อถ เรวตํ

เห็นครั้งแรก ที่ต้นนิโครธ เห็นครั้งที่สอง ภูเขาปัณฑวะ
ครั้งที่สาม แม่น้ำอจิรวดี ครั้งที่สี่ ทะเล
ครั้งที่ห้า ป่าหิมพานต์ ครั้งที่หก สระฉันทันต์
ครั้งที่เจ็ด ภูเขาคันธมาทน์ ครั้งที่แปด ไปอยู่ที่พระเรวตะ

ในที่ทุกแห่ง เทวดาได้ถวายทานแห่งละ 7 วัน ๆ ก็ที่ภูเขาคันธมาทน์ ท้าวเทวราชชื่อนาคทัต ใน 7 วันได้ถวายบิณฑบาตเจือด้วยน้ำนม วันหนึ่ง, ได้ถวายบิณฑบาตเจือด้วยเนยใส วันหนึ่ง

ภิกษุสงฆ์กล่าวว่า ผู้มีอายุ แม้โคนมของเทวราชนี้ไม่ปรากฏที่เขารีดน้ำนม การคั้นเนยใสก็ไม่มี, ข้าแต่เทวราช ผลอันนี้เกิดขึ้นแก่พระองค์มาได้อย่างไร

ท้าวเทวราชกล่าวว่า ท่านเจ้าข้า นี้เป็นผลแห่งการถวายสลากภัตรเจือน้ำนมแด่พระทศพล ครั้งพระทศพลกัสสปพุทธเจ้า

ภายหลัง พระศาสดาทรงกระทำการที่เทวดากระทำการต้อนรับพระเถระนั้นผู้อยู่ในป่าไม้ตะเคียน ให้เป็นอัตถุบัติเหตุเกิดเรื่อง จึงทรงสถาปนาพระเถระไว้ในตำแหน่งเป็นยอดของเหล่าภิกษุผู้ถึงความมีลาภอย่างเลิศในศาสนาของพระองค์[1]

2.1.2 สีวลีเถราปทานที่ 3 ว่าด้วยบุพจริยาของพระสีวลีเถระ

ในกัปที่แสนแต่กัปนี้ พระพิชิตมารพระนามว่าปทุมุตระ ผู้มีจักษุในธรรมทั้งปวง เป็นผู้นำได้เสด็จอุบัติขึ้นแล้ว ศีลของพระองค์ ใคร ๆ ก็คำนวณไม่ได้ สมาธิของพระองค์เปรียบด้วยแก้ววิเชียร ฌานอันประเสริฐของพระองค์ใคร ๆ ก็นับไม่ได้ และวิมุติของพระองค์หาอะไรเปรียบมิได้ พระนายกเจ้าทรงแสดงธรรมในสมาคมมนุษย์ เทวดา นาคและพรหม ซึ่งเกลื่อนกล่นไปด้วยสมณะและพราหมณ์ พระพุทธองค์ผู้แกล้วกล้าในบริษัท ทรงตั้งสาวกของพระองค์ผู้มีลาภมาก มีบุญ ทรงซึ่งฤทธิ์อันรุ่งเรืองไว้ในตำแหน่งเอตทัคคะ ครั้งนั้น เราเป็นกษัตริย์ในพระนครหงสวดี ได้ยินพระ-พิชิตมารตรัสถึงคุณเป็นอันมากของพระสาวก ดังนั้น จึงได้นิมนต์พระชินสีห์พร้อมทั้งพระสาวก ให้เสวยและฉันถึง 7 วัน ครั้นถวายมหาทานแล้วก็ได้ปรารถนาฐานันดรนั้น พระธีรเจ้าผู้ประเสริฐกว่าบุรุษ ทอดพระเนตรเห็นเราหมอบอยู่แทบพระบาทในคราวนั้น จึงได้ตรัสพระดำรัสด้วยพระสุรเสียงอันดัง ลำดับนั้น มหาชนทวยเทพ คนธรรพ์ พรหมผู้มีฤทธิ์มากและสมณพราหมณ์ ผู้ใคร่จะฟังพระพุทธพจน์ต่างประณตน้อมถวายนมัสการทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เป็นบุรุษผู้เป็นอาชาไนย ข้าพระองค์ทั้งหลายขอนอบน้อมแด่พระองค์ ข้าแต่พระองค์ผู้เป็นอุดมบุรุษ ข้าพระองค์ทั้งหลายขอนอบน้อมแด่พระองค์ พระมหากษัตริย์ได้ถวายทานกว่า 7 วัน ข้าพระองค์ทั้งหลายประสงค์จะฟังผลของมหาทานนั้น ข้าแต่พระมหามุนี ขอได้ทรงโปรดพยากรณ์เถิด ลำดับนั้นพระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า ท่านทั้งหลายจงคอยสดับภาษิตของเรา ทักษิณาที่ตั้งไว้ในพระพุทธเจ้าผู้มีคุณหาประมาณมิได้พร้อมทั้งพระสงฆ์ ใครเล่าจะเป็นผู้ถือเอามากล่าว เพราะทักษิณานั้นมีผลหาประมาณมิได้ อีกประการหนึ่ง กษัตริย์ผู้มีโภคะมากนี้ ทรงปรารถนาฐานันดรอันอุดมว่า ถึงเราก็พึงเป็นผู้ได้ลาภมาก เหมือนภิกษุชื่อสุทัสสนะฉะนั้นเถิด มหาบพิตรจักได้ฐานันดรนี้ในอนาคต ในกัปที่แสนแต่กัปนี้ไป พระศาสดามีพระนามว่าโคดม ซึ่งสมภพในวงศ์ของพระโอกกากราชจักทรงอุบัติขึ้นในโลก กษัตริย์องค์นี้จักได้เป็นธรรมทายาทของพระศาสดาพระองค์นั้น จักเป็นโอรสอันธรรมเนรมิต จักเป็นสาวกของพระศาสดา มีนามชื่อว่าสีวลี เพราะกรรมที่ทำไว้ดีแล้วและเพราะการตั้งเจตน์จำนงไว้ เราละร่างมนุษย์แล้ว ได้ไปสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ในกัปที่ 91 แต่ภัทรกัปนี้ พระโลกนายกพระนามว่าวิปัสสี ผู้มีพระเนตรงดงาม ทรงเห็นแจ้งธรรมทั้งปวง ได้เสด็จอุบัติขึ้นแล้วครั้งนั้น เราเป็นคนโปรดปรานของสกุลหนึ่งในพระนครพันธุมวดีและเป็นคนที่หมั่นขยันขวนขวายในกิจการงาน ครั้งนั้น พระราชาพระองค์หนึ่งตรัสสั่งให้นายช่างสร้างพระอาราม ซึ่งปรากฏว่าใหญ่โต ถวายสมเด็จพระวิปัสสีผู้แสวงหาประโยชน์ใหญ่ เมื่อการสร้างพระอารามสำเร็จแล้ว ชนทั้งหลายได้ถวายมหาทานซึ่งเข้าใจว่าของเคี้ยว ชนทั้งหลายค้นคว้าหานมส้มและน้ำผึ้งไม่ได้ เวลานั้น เราถือนมส้มใหม่และน้ำผึ้งไปเรือนของนายงาน ชนทั้งหลายที่แสวงหานมส้มใหม่และน้ำผึ้งพบเราเข้า ทั้งสองสิ่งเขาได้ให้ราคาตั้งพันกหาปณะก็ยังไม่ได้ไป ครั้งนั้น เราคิดว่าของสองสิ่งนี้เราไม่มีกะใจที่จะขายมัน ชนเหล่านี้ทั้งหมดสักการะพระตถาคต ฉันใด แม้เราก็จะทำสักการะในพระผู้นำโลกกับพระสงฆ์ ฉันนั้นเหมือนกัน ครั้งนั้นเราได้นำเอาไปแล้ว ขยำนมส้มกับน้ำผึ้งเข้าด้วยกันแล้วถวายแด่พระโลกนาถพร้อมทั้งพระสงฆ์

---

[1] อรรถกถา อังคุตตรนิกาย เอกนิบาต เอตทัคคบาลี วรรคที่ 2

เพราะกรรมที่ทำไว้ดีแล้ว และเพราะการตั้งเจตน์จำนงไว้ เราละร่างมนุษย์แล้ว ได้ไปสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ต่อมา เราได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินผู้มียศใหญ่ในพระนครพาราณสีในครั้งนั้น เราเคืองศัตรูจึงสั่งให้ทหารทำการล้อมประตูเมืองของศัตรูไว้ ประตูที่ถูกล้อมของพระราชาผู้มีเดชรักษาไว้ได้เพียงวันเดียวเพราะผลของกรรมนั้น เราจึงต้องตกนรกอันร้ายกาจที่สุด และในภพสุดท้าย ในบัดนี้ เราเกิดในโกลิยบุรี พระชนนีของเราพระนามว่าสุปปวาสา พระชนกของเราพระนามว่ามหาลิลิจฉวี เราเกิดในราชวงศ์ก็เพราะบุญกรรม เพราะการล้อมประตูเมืองให้ผล เราจึงต้องประสบทุกข์อยู่ในพระครรภ์ของพระมารดาถึง 7 ปี เราต้องหลงทวารอยู่อีก 7 วัน เพียบพร้อมไปด้วยมหันตทุกข์ พระมารดาของเราต้องประสบทุกข์ด้วยเช่นนี้ ก็เพราะฉันทะในการล้อมประตูเมืองเราอันพระพุทธเจ้าทรงอนุเคราะห์ จึงออกจากพระครรภ์พระมารดาโดยสวัสดี เราได้ออกบวชเป็นบรรพชิต ในวันที่เราคลอดออกมานั่นเอง ท่านพระสารีบุตรเถระเป็นอุปัชฌาย์ของเรา พระโมคคัลลาน-เถระผู้ทรงมหิทธิฤทธิ์ มีปรีชามาก เมื่อปลงผมให้ ได้อนุศาสน์พร่ำสอนเรา เราได้บรรลุอรหัตเมื่อกำลังปลงผมอยู่ ทวยเทพ นาคและมนุษย์ต่างก็น้อมนำปัจจัยเข้ามาถวายเรา เพราะเศษของกรรมที่เราเป็นผู้เบิกบาน บูชาพระผู้นำชั้นพิเศษ พระนามว่าปทุมุตระและพระนามว่าวิปัสสี ด้วยปัจจัยทั้งหลายโดยพิเศษ เราจึงได้ลาภอันอุดมไพบูลย์ทุกแห่งหน คือ ในป่า ในบ้าน ในน้ำ บนบก ในคราวที่พระผู้มีภาคผู้นำโลกชั้นเลิศพร้อมด้วยภิกษุสามหมื่นรูป เสด็จไปเยี่ยมท่านพระเรวตะ พระพุทธเจ้าผู้มีพระปรีชาใหญ่ มีความเพียรมาก เป็นนายกของโลก พร้อมด้วยพระสงฆ์ เป็นผู้อันเราบำรุงด้วยปัจจัยที่เทวดานำเข้ามาถวายเรา ได้เสด็จไปเยี่ยมท่านเรวตะแล้ว ภายหลังเสด็จกลับมายังพระเชตวันมหาวิหารแล้ว จึงทรงแต่งตั้งเราไว้ในตำแหน่งเอตทัคคะ พระศาสดาผู้ทรงประพฤติประโยชน์แก่สัตว์ทั้งปวง ได้ตรัสสรรเสริญเราในท่ามกลางบริษัทว่า ดูกรภิกษุทั้งหลายในบรรดาสาวกของเรา ภิกษุสีวลีเลิศกว่าภิกษุทั้งหลายฝ่ายที่มีลาภมาก เราเผากิเลสทั้งหลายแล้ว...พระพุทธศาสนาเราได้ทำเสร็จแล้ว ดังนี้

ทราบว่า ท่านพระสีวลีเถระได้ภาษิตคาถาเหล่านี้ ด้วยประการฉะนี้แล[2]

2.2 พระสีวลีกับความเชื่อของคนไทย

เนื่องจากพระสีวลีเถระเป็นพระอรหันต์ที่ได้รับการยกย่องเป็นเอตทัคคะผู้เลิศในทางผู้มีลาภมาก คนไทยเชื่อว่าผู้ใดได้บูชาพระสีวลีเถระแล้ว จะได้รับโชคลาภเงินทองไหลมาเทมา ซึ่งคนไทยก็เชื่ออีกว่าเคยมีผู้หนึ่งเคยได้รับมาแล้วในสมัยพุทธกาลก็คือ มีหญิงสาวคนหนึ่งซึ่งเกิดในตระกูลพ่อค้ามีนามว่า สุภาวดี นางได้เลื่อมใสศรัทธาพระพุทธศาสนา และนับถือพระสีวลีเถระเป็นอย่างยิ่ง เมื่อแม่นางได้ฟังธรรมจนลึกซึ้ง พระสีวลีก็ให้ศีลและให้พรว่า “จงเจริญรุ่งเรืองด้วยทรัพย์สิน เงินทองจากการค้าขาย เงินทองไหลมาเทมาสมความมุ่งมาดปรารถนาด้วยเถิด”

หลังจากที่นางสุภาวดีได้รับพรจากพระสีวลีเถระแล้ว ไม่ว่านางและผู้เป็นบิดามารดาจะไปค้าขายที่ใด ก็จะขายดีเป็นเทน้ำเทท่า มีแต่กำไรหลั่งไหลเข้ามาทุกครั้งไป ซึ่งนางสุภาวดีนั้นได้เป็นที่รู้จักของคนไทยเป็นอย่างดี ซึ่งก็คือนางกวักนั่นเอง[3]

---

[2] พระไตรปิฎก เล่มที่ 33 บรรทัดที่ 3540-3620 หน้าที่ 153-156.

[3] พระสีวลีเถระ. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2567. จาก https://th.wikipedia.org/w/index.php

2.2.1 รูปแบบการสร้างปางพระสีวลี

พระสีวลีปางต่าง ๆ พระสีวลีถูกยกย่องให้เป็นพระอรหันต์แห่งโชคลาภ พุทธศาสนิกชนไทยสักการะกราบไหว้บูชามาช้านาน ผู้ใดมีองค์พระสีวลีไว้บูชา จะทำกิจการใดก็เจริญรุ่งเรือง ก้าวหน้าโชคลาภไหลมาเทมา ไม่ขัดสน มีเงินใช้อย่างไม่ขาดมีองค์พระสีวลีริเริ่มสร้างในช่วงก่อนปี 2500 ได้ไม่นาน โดยได้รับต้นแบบมาจากการสร้างรูปพระสีวลีของพม่า โดยองค์พระสีวลีนั้นมีอยู่หลายปางและปางที่ชาวไทยพุทธเราคุ้นเคยกันดีมีอยู่ 2 ปางคือ พระสีวลีปางธุดงค์ และพระสีวลีปางอุ้มบาตร

1. พระสีวลีปางธุดงค์ องค์พระอยู่ในท่าย่างก้าว ครองจีวรพระภิกษุ มือขวาถือไม้เท้า มือซ้ายแบกกลดไว้เหนือบ่า สะพายบาตร, ย่าม และกาน้ำสัญลักษณ์ในองค์พระสีวลีล้วนมีความหมาย บาตรหรือกาน้ำ หมายถึงความอุดมสมบูรณ์ พรั่งพร้อมอยู่เสมอ, ย่าม หมายถึงความพร้อมด้วยปัจจัยใช้เก็บเล็กผสมน้อยอยู่เสมอ จึงทำให้มีอย่างไม่ขาด, ไม้เท้า หมายถึงการได้รับความอุปถัมภ์ค้ำจุนมีความช่วยเหลือเข้ามาหา และกลด หมายถึงความร่มเย็นเป็นสุข ได้รับการคุ้มครอง

2. พระสีวลีปางอุ้มบาตร หรือปางจกบาตร องค์พระอยู่ในท่านั่งขัดสมาธิ มือซ้ายอุ้มก้นบาตร มือขวาล้วงลงไปในบาตร ความหมายของพระสีวลีปางอุ้มบาตร คือความอุดมสมบูรณ์ที่พรั่งพร้อมอยู่ตลอดเวลา การสร้างองค์พระสีวลีในท่าขัดสมาธินี้ ได้รับอิทธิพลมาจากความนิยมพระสีวลีในประเทศศรีลังกา[4]



ภาพที่ 2.1 รูปเคารพพระสีวลีรูปแบบที่นิยมสร้างในภาพประดิษฐานที่วัดราชสิงขร กรุงเทพมหานคร

ที่มา: จาก พระสีวลีเถระ, โดย วิกิพีเดีย, 2565

[4] รู้จักพระสีวลีปางต่าง ๆ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.rungruangpanich.com/blog [2 มกราคม 2567].



ภาพที่ 2.2 พระสีวลีปางอุ้มบาตร ตำบลคลองขนาก อำเภอวิเศษชัยชาย จังหวัดอ่างทอง
ที่มา: จาก อันซีนอ่างทอง ถนนพระสีวลีเหลืองอร่ามสองข้างทาง จากความศรัทธาพระชาวบ้าน, โดย Peeranut Pornnisen, 2564.

2.2.2 ข่าวความศรัทธาพระสีวลี

ในกรณีที่เป็นกระแสข่าวความเชื่อต่อพระสีวลี มีเป็นจำนวนมาก แต่ขอยกมาเป็นกรณีศึกษาเพียงบางส่วน เพื่อให้เห็นว่าคนไทยมีความนับถือพระสีวลีเป็นจำนวนมาก

1.อันซีนอ่างทอง ถนนพระสีวลีเหลืองอร่ามสองข้างทาง จากความศรัทธาพระชาวบ้าน

เนื้อหาข่าว...ถือเป็นอันซีนอีกแห่งหนึ่งซึ่งนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดอ่างทองต้องไปเยี่ยมชมและถ่ายรูปเช็คอินกับพระพุทธรูปยืนปางพระสีวลีสีทองเหลืองอร่ามหลายร้อยองค์ซึ่งตั้งเรียงรายอยู่สองฝั่งข้างถนนบริเวณด้านหน้าศูนย์ปฏิบัติธรรมของทางวัดนางชำ ต.คลองขนาก อ.วิเศษชัยชาย จ.อ่างทอง โดยพระพุทธรูปปางพระสีวลีสีทองสูงประมาร 3 เมตรตั้งอยู่บนแท่นเรียงรายไว้อย่างสวยงามจนทำให้อดที่จะแวะถ่ายภาพไม่ได้และเมื่อเข้าไปภายในศูนย์ปฏิบัติธรรมแห่งนี้ก็ยังพบพระประธานสีวลีขนาดใหญ่ ปางจกบาตรที่ตั้งเด่นเป็นสง่าอยู่ด้านในที่รายล้อมไปด้วยพระสีวลีบริวารจำนวนมาก แสดงให้เห็นถึงความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของชาวบ้านที่นี่ได้เป็นอย่างดี

คุณลุงกลิ่น แสวงผล ไวยาวัจกรวัดนางชำเล่าให้ฟังว่า พระสีวลีทั้งหมดที่เห็นอยู่สร้างขึ้นจากแรงศรัทธาของพระและชาวบ้านนการที่จะช่วยกันหล่อจากปูนปั้นที่ละ 1-2 องค์ เมื่อได้มาก็จะนำไปตั้งประดิษฐานไว้โดยรอบทั้งในวัดนางชำเองและที่สำนักปฏิบัติธรรมที่อยู่ห่างไปประมาณ 1.5 กม. โดยพระสีวลีเป็นพระที่ชาวบ้านให้ความเลื่อมใสศรัทธาในเรื่องการทำมาหากิน เมื่อบูชาพระสีวลีจะไม่อดไม่อยากไม่ยากไม่จน เป็นพระสาวกของพระพุทธเจ้า ซึ่งพระสีวลีที่จัดสร้างจะมีพุทธศาสนิกชนเป็นเจ้าภาพในการจัดสร้างเมื่อมีเจ้าภาพก็จะประกาศให้ชาวบ้านและพระไปช่วยกันหล่อช่วยกันหิ้วปูน รวมถึงพระประธานองค์ใหญ่ที่สร้างจากพุทธศาสนิกชนที่ช่วยกันหิ้วปูนก่อปูนจนสำเร็จ ซึ่งเมื่อสร้างเสร็จก็จะให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้ลูกหลานในอนาคตต่อไป

สำหรับท่านที่อยากไปเยี่ยมชมถนนพระสีวลีสีทองแสนสวยสามารถเดินทางไปได้โดยใช้เส้นทางถนนจากวัดนางชำ ต.คลองขนาก อ.วิเศษชัยชาย จ.อ่างทอง ลัดเลาะเส้นทางที่จะมุ่งหน้าไปยัง ต.หลักแก้ว วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง จุดสังเกตจะเห็นพระสีวลีสีทององค์ใหญ่ตั้งเด่นเป็นสง่าอยู่กลางทุ่ง และเมื่อเดินทางไปถึงหลังจากชมความงดงามของพระสีวลีหลายร้อยองค์แล้ว ก็เชิญชวนให้เข้าไปกราบไหว้พระที่วัดนางชำ ที่เป็นที่เคารพศรัทธาของชาวบ้านเพื่อความเป็นสิริมงคลกับตัวเองและครอบครัว[5]





[5] **อันซีนอ่างทอง**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.sanook.com/travel/1429817/ [2 มกราคม 2567].



ภาพที่ 2.3 ถนนพระสีวลี วัดนางชำ ตำบลคลองขนาก อำเภอวิเศษชัยชาย จังหวัดอ่างทอง
ที่มา: จาก *อันซีนอ่างทอง ถนนพระสีวลีเหลืองอร่ามสองข้างทาง จากความศรัทธาพระชาวบ้าน*, โดย Peeranut Pornnisen, 2564.

2.2.2 วัดใหม่สุปดิษฐาราม (พระสีวลีองค์ใหญ่)

2.วัดใหม่สุปดิษฐาราม นครปฐม พิกัดวัดสวยแห่งใหม่ใกล้กรุงเทพมหานคร

เนื้อหาข่าว...สำหรับใครที่เป็นนักท่องเที่ยวสายมู และอยากจะหาสถานที่เที่ยวใหม่ๆ เพื่อไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ Sanook Travel จะพาคุณไปทำความรู้จักกับ วัดใหม่สุปดิษฐาราม ที่ตั้งอยู่ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

วัดใหม่สุปดิษฐาราม นครปฐม แห่งนี้ กำลังถูกพูดถึงเป็นอย่างมากในด้านของความสวยงามของตัววัด รวมไปถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากมายภายในวัด ไม่ว่าจะเป็น องค์พญานาค พระนอนองค์ใหญ่ พระสีวลีองค์ใหญ่ รวมไปถึงโบสถ์สีทองอร่าม ที่เป็นดั่งจุดเช็กอินของวัดนี้

ไปเที่ยวถ่ายรูปสวยๆ กันได้ทุกวัดที่วัดใหม่สุปดิษฐาราม รับรองได้ภาพสวยๆ กลับไปเป็นความทรงจำกันอย่างแน่นอน กับพิกัดเที่ยวสายมูใกล้กรุงเทพมหานคร แห่งนี้

ประวัติวัดใหม่สุปดิษฐาราม

วัดใหม่สุปดิษฐาราม ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 3 ตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งอยู่ริมแม่น้ำท่าจีน สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2439 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในชื่อ วัดใหม่ริมจวน ต่อมาพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นวิษณุนาถนิภาธร ได้ทรงสร้างอุโบสถ วิหาร สถูป และมณฑปพระอีกคู่หนึ่ง จึงได้ชื่อว่า “วัดใหม่สุปดิษฐาราม” มาจนถึงปัจจุบันนี้

วัดใหม่สุปดิษฐาราม เป็นที่ประดิษฐาน พระสีวลีองค์ใหญ่ ขนาดหน้าตักกว้าง 7 เมตร สูง 12 เมตร หล่อด้วยทองเหลือง เป็นพระประธานในวิหารสีทอง เป็นที่เคารพสักการะของพุทธศาสนิกชน

จำนวนมาก โดยเฉพาะผู้ที่ทำการค้าขาย เชื่อว่าการสักการะพระสีวลีจะช่วยเสริมสร้างโชคลาภ เงินทอง และความเจริญรุ่งเรือง[6]



ภาพที่ 2.4 วัดใหม่สุปดิษฐาราม ตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
ที่มา: จาก *วัดใหม่สุปดิษฐาราม นครปฐม พิกัดวัดสวยแห่งใหม่ใกล้กรุงเทพฯ*, โดย Kitisak Wiwatthanawong, 2566.

[6] วัดใหม่สุปดิษฐาราม นครปฐม พิกัดวัดสวยแห่งใหม่ใกล้กรุงเทพฯ, , [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.sanook.com/ travel/1442111/ [2 มกราคม 2567].

2.2.3 ยันต์ นะพระสีวลี

นิตยสารอนุรักษ์ ฉบับที่ 62 – ตีโจทย์เลขยันต์ เรื่อง: ดร.ณัฐธัญ มณีรัตน์

เนื้อหาข่าว...นะพระสีวลี เป็นอักขระที่ใช้แทนองค์พระสีวลีเถระ โบราณเชื่อกันว่าเพียงเขียน นะพระสีวลีนี้ลงแผ่นทองคำหรือเงิน สามารถนำมาบูชาแทนพระธาตุพระสีวลีได้ และอักขระ “นะ ชา ลี ติ” โบราณาจารย์บัญญัติไว้ว่าเป็นหัวใจพระสีวลี สำหรับพระสีวลีเถระนั้น ท่านเป็นศิษย์ของพระสารีบุตรในสมัยที่ท่านบรรพชาเป็นสามเณร พระสารีบุตรเถระเป็นพระอุปัชฌาย์ในการบรรพชาสีวลีกุมาร ท่านได้สอนพระกรรมฐานเบื้องต้นอันเป็นธรรมเนียม ได้แก่ ตจปัญจกกรรมฐานทั้ง 5 คือการพิจารณา เกสา (ผม) โลมา (ขน) นขา (เล็บ) ทันตา (ฟัน) ตโจ (หนัง) ในความเป็นของที่ไม่เที่ยง ไม่จีรังยั่งยืน มีความเสื่อมสลายไปเป็นธรรมดา เมื่อสีวลีกุมาร ได้สดับพระกรรมฐานนั้นแล้วนำไปพิจารณาในขณะที่กำลังจรดมีดโกนเพื่อ โกนผมครั้งแรกนั้นท่านได้บรรลุเป็นพระโสดาบัน จรดมีดโกนลงครั้งที่ 2 ท่านได้บรรลุเป็นพระสกทาคามี จรดมีดโกนลงครั้งที่ 3 ท่านได้บรรลุเป็นพระอนาคามี และเมื่อโกนผมเสร็จท่านได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ สีวลีกุมารได้บรรลุอรหัตตผลสามารถละกิเลสอาสวะได้สิ้นในขณะที่มีอายุเพียง 7 ขวบ พระสีวลีเถระเป็นพุทธสาวกที่ได้รับยกย่องจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เป็นเลิศในทางเอกลาภ

ทั้งนี้ท่านเป็นผู้ที่มีลาภสักการะมาก ไม่ว่าจะเดินทางไปที่ใดก็ไม่เคยมีคำว่าอดอยาก ไม่ว่าสถานที่แห่งนั้นจะทุรกันดารเพียงไร ในกาลต่อมาเมื่อพระสีวลีเป็นพระภิกษุ ท่านเป็นพุทธสาวกที่มีลาภสักการะมากมาย ด้วยอำนาจ กุศลที่ท่านได้เพียรสั่งสมไว้ในอดีต ลาภสักการะเหล่าต่าง ๆ ได้เผื่อแผ่ไปยังพระสงฆ์สาวกท่านอื่น ๆ ด้วย แม้พระบรมศาสดาเมื่อทรงพาหมู่ภิกษุสงฆ์เสด็จทางไกลทุรกันดาร ก็ทรงมีบัญชาให้พระสีวลี ร่วมเดินทางไป ความขาดแคลนต่าง ๆ จะไม่มีแก่หมู่พระสงฆ์เลย ด้วยคุณของพระสีวลีเถระและอานิสงส์แห่งการบูชาพระสีวลีพึงยังให้เกิดโชคลาภแก่ผู้บูชาเนือง ๆ

อักขระ มะ อะ อุ คือ หัวใจพระรัตนตรัย

อันเป็นมงคลสูงสุดคือแก้ว 3 ประการ ได้แก่ พุทธรัตนะ ธัมมรัตนะและสังฆรัตนะ อันเป็นที่พึ่งแก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย โบราณนับถือว่ามีคุณอเนกประการ ทั้งคุ้มครองป้องกันภัย และเมตตามหานิยม

อักขระ อุ อา กะ สะ คือ หัวใจเศรษฐี

ถือได้ว่าเป็นทิฏฐธัมมิกัตถะหมายถึง ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน อันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้น โดย

อุ มาจากคำว่า อุฏฐานสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วย ความขยันหมั่นเพียร ในการประกอบสัมมาอาชีพ

อา มาจากคำว่า อารักขสัมปทา คือ รู้จักเก็บรักษาทรัพย์สินที่มี

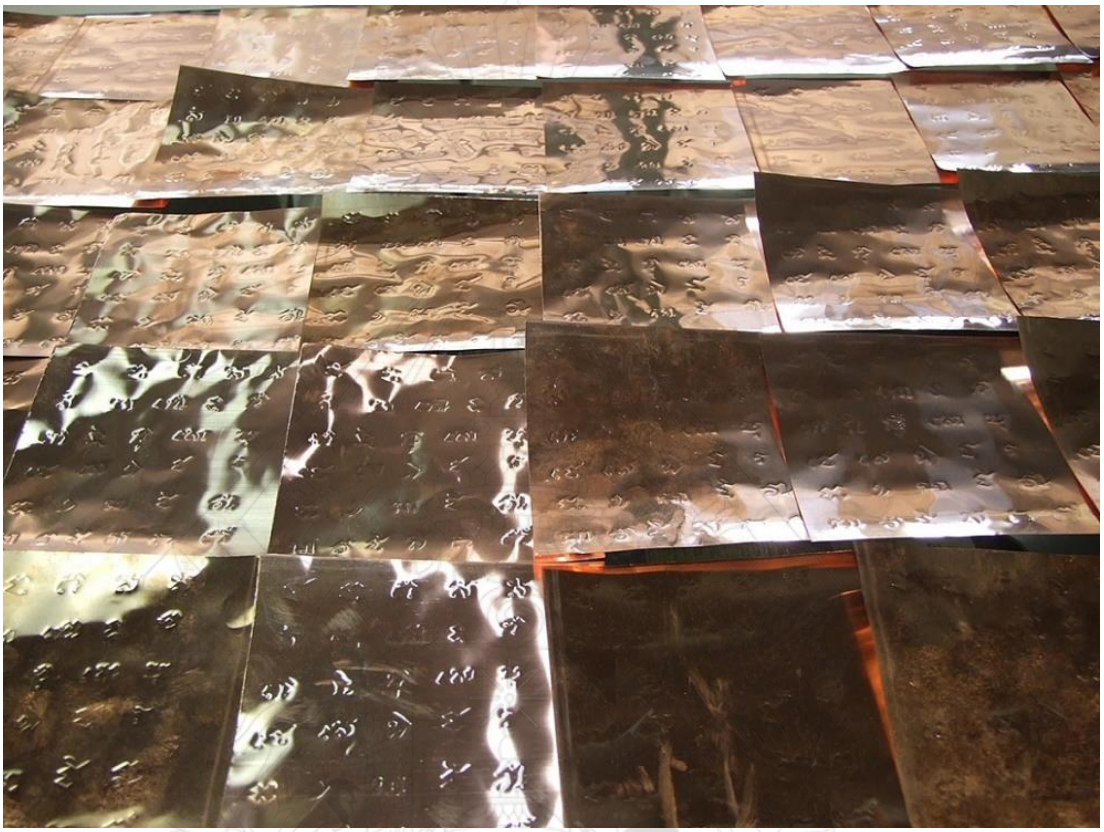
กะ มาจากคำว่า กัลยาณมิตตา คือ คบหาสมาคมกับผู้ที่มีคุณธรรม

สะ มาจากคำว่า สมชีวิตา คือ รู้จักใช้จ่าย อย่างประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย

ทั้งหมดนี้เป็นความหมายที่ประกอบกันเป็นพระยันต์อันเป็นมงคล เพื่อก่อให้เกิดขวัญกำลังใจในการใช้ชีวิต และถือเป็นสิ่งอันเป็นมงคลในปีใหม่ที่กำลังจะมาถึง ขอให้ทุกท่านเมื่อได้ทราบความหมายที่ซ่อนอยู่ในอักขระต่าง ๆ นี้แล้ว ได้มนสิการทำจิตให้เป็นกุศล ประกอบสัมมาอาชีพมีความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป สำหรับคนที่อยากได้คาถาไว้ท่อง เพื่อใช้อาราธนาคุณวิเศษของพระยันต์นี้ ขอมอบคาถาพระสีวลีให้ไว้

นะครับ ตามอุปเท่ห์กล่าวไว้ว่า ผู้ใดหมั่นเจริญพระคาถานี้จะมีโชคลาภ ไม่อดไม่อยาก แต่ต้องหมั่นประกอบการกุศลโดยเฉพาะการให้ทานร่วมด้วยนะครับจึงสัมฤทธิผล

สีวะลี จะ มหาเถโร เทวะตานะระปูชิโต โสระโห ปัจจะยาทิมหิ อะหัง วันทามิ ตัง สะทา สีวะลี จะ มหาเถโร ยักขาเทวาภิปูชิโต โสระโห ปัจจะยาทิมหิ อะหัง วันทามิ ตัง สะทาสีวะลี เถระคุณัง เอตัง โสตถิ ลาภัง ภะวันตุ เมฯ[7]



ภาพที่ 2.5 แผ่นโลหะลงยันต์

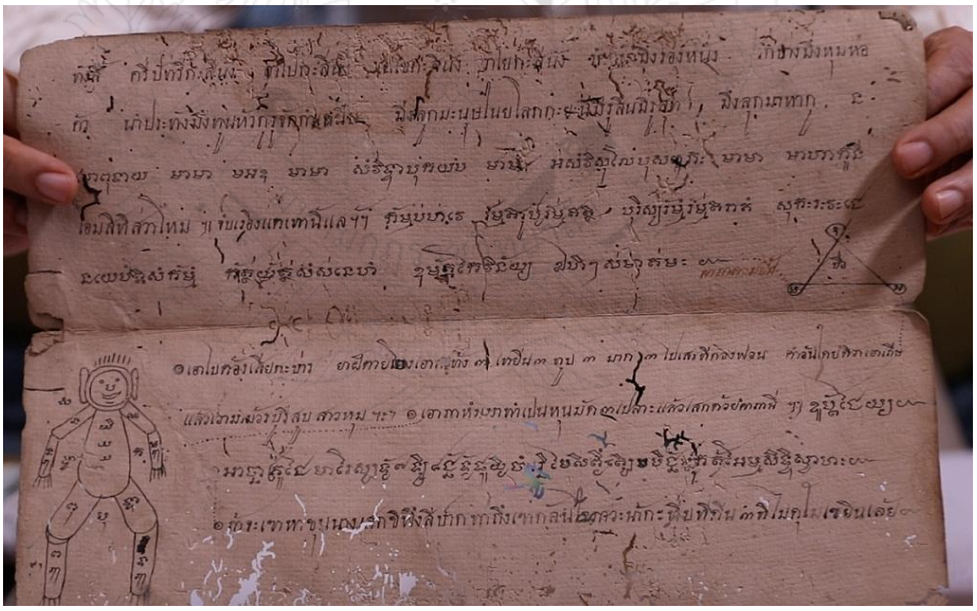
ที่มา: ยันต์ นะพระสีวลี, โดย ณัฐธัญ มณีรัตน์, 2565

[7] **ยันต์ นะพระสีวลี**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://anurakmag.com/featured-posts/12/27/2022/sivalee-yantra-of-wealth-and-fortune/ [2 มกราคม 2567].



ภาพที่ 2.6 แผ่นศิลาจารึกพระยันต์โสฬสมงคล วัดหน้าพระเมรุ

ที่มา : จาก *ยันต์ นะพระสีวลี*, โดย ณัฐธัญ มณีรัตน์, 2565.



ภาพที่ 2.7 สมุดไทยขาว คัมภีร์พระปถมังกำเนิด

ที่มา: ยันต์ นะพระสีวลี, โดย ณัฐธัญ มณีรัตน์, 2565.

2.2.4 “พระสีวลี” หัวใจแห่งบุญ พระอรหันต์แห่งโชคลาภ

เนื้อหาข่าว.... “พระสีวลี” เชื่อศรัทธากันมากว่าเป็น “พระผู้มีลาภสักการะมาก”... ประหนึ่งว่าเป็นพระอรหันต์แห่งโชคลาภก็ว่าได้ ตามประวัติบันทึกไว้เมื่อครั้งที่ยังอยู่ในครรภ์มารดา พระนางสุปปวาสา ราชบุตรีเจ้าเมืองโกลิยะอาศัยอยู่ในครรภ์นานถึง 7 ปี 7 วัน...เพื่อชดใช้กรรมเก่าในอดีตชาติ ซึ่งโดยปกติมนุษย์เราทุกคนนั้นจะอยู่ในท้องแม่ไม่เกิน 9 เดือน หรือ 10 เดือนเป็นอย่างมากก็คลอดออกมาแล้ว

กระนั้นแล้วเมื่อทรงพระครรภ์ทำให้พระมารดาสมบูรณ์ด้วยลาภสักการะมาก เมื่อประสูติก็ประสูติง่าย ตามพุทธานุภาพที่พระราชทานพรว่า...“ขอพระนางสุปปวาสาจงมีความสุข ปราศจากโรคาพยาธิ ประสูติพระราชบุตรผู้ไม่มีโรคเถิด”

เมื่อประสูติและพระประยูรญาติถวายพระนาม “สีวลีกุมาร” ในวันที่นิมนต์พระพุทธเจ้า มาเสวยภัตตาหารตลอด 7 วัน สีวลีกุมารก็ได้ถือธมกรกรองน้ำถวายพระพุทธเจ้าและพระสงฆ์ตลอดทั้ง 7 วันด้วยกัน เมื่อครั้นเจริญวัยขึ้นมาก็ได้ออกผนวชในสำนักพระสารีบุตร บรรลุอรหันต์ผลในเวลาปลงเกศาเสร็จ

จากนั้นมา...ท่านได้สมบูรณ์ด้วยลาภสักการะไม่ขาดด้วยปัจจัย 4 ด้วยเหตุทั้งหมดเหล่านี้นี่เองจึงได้รับการยกย่องว่าเป็น...ผู้เลิศในทาง “ผู้มีลาภมาก” ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาไม่ระบุว่าท่านดับขันธปรินิพพานที่ใด แต่ท่านดำรงขันธ์อยู่พอสมควรแก่กาลจึงปรินิพพาน

“พระสีวลีเถระ” หรือ “พระสีวลี” เป็นพระภิกษุสาวกเอตทัคคะ นับเนื่องในพระอสีติมหาสาวก 80 องค์สำคัญ หมายถึงว่าเป็นพระสาวกผู้ใหญ่ของพระพุทธเจ้าในพระพุทธศาสนาสมัยพุทธกาล

เคล็ดลับการบูชา “พระสีวลี” ที่เป็นหัวใจสำคัญที่ทำได้ด้วยตัวเองก็คือการหมั่นบริจาคทานในที่ที่ยากลำบาก เชื่อกันว่าจากอดีตชาติที่ผ่านมานั้น พระสีวลีท่านทำบุญด้วยศรัทธาที่เต็มเปี่ยม...

แม้ว่าสิ่งที่ทำบุญไปนั้นจะไม่ได้เป็นของมีค่า มีราคาสูง...หากแต่ทำไปด้วยความเต็มใจ ตามกำลังที่ตนเองมี ก็จักมีความสุขในตัวเองอยู่แล้ว

กระนั้นการทำบุญ ด้วยหัวใจ ย่อมเป็นสิ่งที่มีคุณค่า เป็นการให้ในสิ่งที่ผู้รับต้องการ แน่นอนว่าผู้ที่บูชาพระสีวลีนั้นต้องให้ทานกับผู้ยากไร้มาก ๆ อุทิศอานิสงส์ผลบุญให้กับพระสีวลีทุกครั้งไปเพื่อเป็นการเปิดบุญ เชื่อมบุญมาสู่ตัวท่านเอง... ว่ากันว่าเพื่อให้ท่านรู้จักเรา รับรู้ ความต้องการของเราได้

ศรัทธา ความเชื่อ “คนไทย” ที่มีต่อพระสีวลี นั้น กล่าวได้ว่าเป็นพระอรหันต์ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้เลิศทางผู้มีลาภ เชื่อว่าหากผู้ใดได้บูชาพระสีวลีเถระแล้ว จะได้รับโชคลาภ เงินทอง ไหลมาเทมา

เชื่อมโยงปูมประวัติ ย่นย่อนับแต่ในอดีต สมัยพุทธกาล ด้วยว่ามีหญิงสาวคนหนึ่งเกิดในตระกูลพ่อค้านามว่า “สุภาวดี” ได้เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นอันมาก

ที่สำคัญ...นางมีความนับถือพระสีวลีเป็นอย่างยิ่งเมื่อได้มีโอกาสฟังเทศน์อย่างลึกซึ้งแล้ว พระสีวลีก็ให้ศีลให้พร “จงเจริญรุ่งเรืองด้วยทรัพย์สินเงินทองจากการค้าขาย เงินทองไหลมาเทมา สมความมุ่งมาดปรารถนาด้วยเถิด”

หลังจากที่นางได้รับพรแล้ว ไม่เชื่อก็ต้องเชื่อว่าไม่ว่านางและผู้เป็นบิดาจะไปค้าขายในที่ใด ก็ขายดิบขายดีเป็นเทน้ำเทท่า มีกำไรเข้ามาไม่ขาดสาย

เชื่อมโยงต่อเนื่องไปอีกเรื่องหนึ่ง “นางสุภาวดี” นั้นก็เป็นที่รู้จักเป็นอย่างดีเช่นกัน ในชื่อที่เรียกกันว่า “นางกวัก”

“วัดแป้นทองโสภาราม” เขตคลองสามวา กทม. เชิญผู้มีจิตศรัทธาร่วมสักการะขอพร พร้อมอนุโมทนาบุญครั้งใหญ่เมื่อช่วงปีที่ผ่านมา ร่วมทำบุญใหญ่ก่อสร้างศาลาการเปรียญ ขนาด 1,250 ตารางเมตร โดยมีความกว้าง 25 เมตร ยาว 50 เมตร งบประมาณก่อสร้าง 18,750,000 บาท[8]



ภาพที่ 2.8 พระสีวลี วัดแป้นทองโสภาราม เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร

ที่มา: *“พระสีวลี” หัวใจแห่งบุญ พระอรหันต์แห่งโชคลาภ*, โดย รัก–ยม, 2564.

[8] **“พระสีวลี” หัวใจแห่งบุญ พระอรหันต์แห่งโชคลาภ**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/2013743 [2 มกราคม 2567]

2.3 การบูชาพระสีวลี

จากตำนานที่เล่าขานกันมากว่าหลายสิบปี ถึงความศักดิ์สิทธิ์ของ “พระสีวลี” ที่เล่าต่อ ๆ กันมาว่า ใครก็ตามที่ได้บูชาพระสีวลี จะทำให้ประสบความสำเร็จด้านการเงิน มีเงินเข้ากระเป๋าแบบไม่ขาดสาย ส่วนใครที่คิดจะทำการค้า หรือมีอาชีพค้าขายนั้น ถ้าได้บูชาและท่องคาถาบูชาพระสีวลีทุกวันเช้าเย็นก็จะยิ่งทำให้กิจการรุ่งเรือง เงินทองไหลมาเทมา เหมือนเป็นคาถาเงินล้าน หากพูดถึงความศักดิ์สิทธิ์แล้ว ถ้าเป็นสายมูเตลูตัวจริงก็น่าจะรู้จักกันเป็นอย่างดี แต่เชื่อว่ายังมีอีกหลายคนที่ไม่รู้จักหรือบางคนก็เพิ่งเคยได้ยิน เคยได้อ่านเรื่องราวของพระสีวลีนี้เป็นครั้งแรก และวันนี้เราจะพาทุกคนไปทำความรู้จักกับ “พระสีวลี” ไม่เพียงเท่านั้นยังมีเคล็ดลับการบูชาและคาถาบูชาพระสีวลีมาฝากกันอีกด้วย มาดูกัน

ตำนานที่เล่าขานความศักดิ์สิทธิ์ “พระสีวลี”

พระสีวลีเถระ หรือ พระสีวลี เป็นพระภิกษุสาวกเอตทัคคะของพระพุทธเจ้า และท่านยังที่ได้รับการยกย่องจากพระศาสดาว่าเป็นเอตทัคคะ หรือแปลว่า ผู้เป็นเลิศทางด้านมีลาภมาก เพราะไม่ว่าท่านจะทำอะไร หรือไปที่ไหน ก็มักจะเกิดลาภกับท่านอยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชื่อเสียงของพระสีวลี โด่งดังกลายเป็นรู้จักและศรัทธาของผู้คนเป็นจำนวนมาก และไม่ใช่เพียงแค่คนไทยเท่านั้นยังมีชาวต่างชาติที่ให้การบูชาและศรัทธาแก่พระสีวลี นอกจากนี้แล้วความเชื่อที่เล่าต่อกันมาว่าใครก็ตามได้ท่องคาถาบูชาพระสีวลีเป็นประจำทุกวัน ชีวิตก็จะมีแต่ความสงบสุขร่มเย็น และที่สำคัญยังมีโชคลาภ รับทรัพย์เข้ามาอย่างไม่ขาดสายอีกด้วย

เคล็ดลับวิธีการบูชาพระสีวลี

จากตำนานที่เล่าขานถึงความศักดิ์สิทธิ์ของพระสีวลีแล้ว เชื่อว่าใครหลายคนก็อยากจะบูชาเพื่อความเป็นสิริมงคลให้แก่ชีวิตกันบ้าง ซึ่งเคล็ดลับการบูชาพระสีวลีก็ไม่ได้มีอะไรยุ่งยากเลย เพียงแค่ท่องคาถาพระสีวลีเป็นประจำทุกวัน และเคล็ดลับอีกอย่างหนึ่งที่จะช่วยทำให้สัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้นก็คือ การทำบุญทำทานให้กับคนที่ยากไร้หรือคนที่เดือดร้อน ซึ่งการทำบุญทำทานนี้ก็สามารถทำได้หลายวิธี ทั้งการบริจาคเงินหรือสิ่งของ และทุกครั้งในการทำบุญจะต้องอุทิศบุญส่งไปให้พระสีวลีทุกครั้ง เพราะนั้นจะถือว่าเป็นการส่งบุญของตัวเองเพื่อเชื่อมไปถึงพระสีวลี เพื่อให้ท่านรับรู้ถึงความต้องการของเรา ฉะนั้นหัวใจสำคัญหรือเคล็ดลับในการบูชาพระสีวลีก็คือ การทำบุญทำทานด้วยใจที่บริสุทธิ์นั่นเอง

วิธีการบูชาพระสีวลี

แน่นอนว่าการบูชาพระพุทธรูปหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ก็มักจะต้องมีสิ่งที่แต่ละท่านชื่นชอบ ใครที่จะไปบูชาอะไร ก็จะต้องเตรียมสิ่งนั้นไป เช่นเดียวกันถ้าใครกำลังจะไปบูชาพระสีวลีก็ให้เตรียมสิ่งของตามที่เราบอกนี้ เพื่อไปถวายท่านแล้วขอพรที่ตามต้องการ ดังนี้

น้ำผึ้ง (พระสีวลีจะโปรดปรานมาก ควรต้องมีมาถวายด้วย จะเลือกถวายเฉพาะวันพฤหัสบดีหรือจะถวายทุกวันก็ยิ่งดี)

ผลไม้สด สามารถใช้เป็นผลไม้ชนิดไหนก็ได้

ดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมหรือจะเลือกใช้เป็นดอกบัวก็ได้เช่นกัน จะต้องเตรียม 5 ดอก หรือ 9 ดอก

น้ำสะอาดให้ลอยด้วยดอกมะลิไว้บนน้ำ 1 แก้ว

ใช้ธูป 3 ดอก และเทียนบูชา 1 เล่ม (ห้ามใช้ธูปหอมสีดำโดยเด็ดขาดเพราะพระสีวลีเป็นพระอรหันต์ไม่ใช่เทวดา)

เมื่อเตรียมสิ่งของที่ต้องถวายเรียบร้อยแล้ว จากนั้นก็ให้ตั้งจิตใจให้แน่วแน่ มีสมาธิกับสิ่งที่กำลังทำ แล้วก็เตรียมบทสวดพระสีวลีเพื่อทำท่องคาถาพระสีวลี และก็อธิษฐานขอพร

รวมคาถาบูชาพระสีวลี เรียกทรัพย์เข้ากระเป๋า

การสวดมนต์ขอพรจากพระสีวลี จะมีคาถาบูชาพระสีวลี กับคาถาบูชาของลาภพระสีวลีประจำวันเกิด สามารถเลือกสวดบทไหนก็ได้ หรือถ้าจะให้ดีและเกิดผลสำเร็จก็ควรที่จะต้องท่องบทสวดพระสีวลีทั้งสองบทเป็นประจำทุกวัน หรือจะเลือกสวดเฉพาะคาถาบูชาพระสีวลีอย่างเดียวก็ได้ แต่ถ้าวันไหนที่มีเรื่องสำคัญจะต้องไปติดต่อหรือต้องการให้พระสีวลีช่วยเป็นพิเศษก็ให้ท่องคาถาบูชาของลาภพระสีวลีประจำวันเกิด โดยให้สวดตามจำนวนกำลังวันของตัวเองเข้าไปด้วย เพื่อให้เสริมบุญบารมีให้ได้ดั่งใจปราถนา

คาถาบูชาพระสีวลี[9]
นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (3 จบ)
สีวะลี จะ มะหาเถโร เทวะตานะระปูชิโต โสระโห ปัจจะยาทิมหิ อะหัง วันทามิ ตัง สะทา
สีวะลี จะ มะหาเถโร ยักขะเทวาภิปูโต โสระโห ปัจจะยาทิมหิ
อะหัง วันทามิ ตัง สะทา สีวะลีเถระคุณัง เอตัง โสตถิลาภัง ภะวันตุ เม

คาถาบูชาของลาภพระสีวลีประจำวันเกิด
คาถาบูชาพระสีวลีประจำวันอาทิตย์ (สวดวันละ 6 จบ)
ฉิมพะลี จะ มหานามัง สัพพะลาภัง ภะวิสสะติ เถรัสสานุภาเวนะ สะทา โหนติ ปิยัง มะมะ ฯ

คาถาบูชาพระสีวลีประจำวันจันทร์ (สวดวันละ 15 จบ)
ยัง ยัง ปุริโสวา อิตถีวา ทูเรหิวา สะมีเปหิวา เถรัสสานุภาเวนะ สะทา โหนติ ปิยัง มะมะ ฯ
คาถาบูชาพระสีวลีประจำวันอังคาร (สวดวันละ 8 จบ)
ฉิมพะลี จะมหาเถโร โสะโห ปัจจะยาทิมหิ เชยยะลาโภ มหาลาโภ สัพพะลาภา ภะวันตุ สัพพะทา ฯ

คาถาบูชาพระสีวลีประจำวันพุธ (สวดวันละ 17 จบ)
ทิตติตถะภะเวราชา ปิยาจะ คะระตุเม เย สารัตติ นิรันตะรัง สัพพะสุขาวะหา ฯ

คาถาบูชาพระสีวลีประจำวันพฤหัสบดี (สวดวันละ 19 จบ)
ฉิมพะลี จะ มหาเถโร ยักขาเทวาภิปูชิโต โสระโห ปัจจะยาทิมหิ อะหัง วันทามิ สัพพะทา ฯ

---

[9] **บทสวดบูชาพระสีวลี**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.pronphrasaeng-leknamphi.com. [1 มกราคม 2567].

คาถาบูชาพระสีวลีประจำวันศุกร์ (สวดวันละ 21 จบ)
ฉิมพะลี จะ มหาเถโร เทวะตานะรปูชิโต โสระโห ปัจจะยาทิมหิ
มหาลาภัง กะโรนตุ เม ลาเภนะ อุตตะโม โหติ สัพพะลาภะ ภะวันตุ สัพพะทาฯ

คาถาบูชาพระสีวลีประจำวันเสาร์ (สวดวันละ 10 จบ)
ฉิมพะลี จะ มหานามัง อินทาพรหมา จะ ปูชิตัง สัพพะลาภัง
ปะสิทธิ เม เถรัสสานุภาเวนะ สะทา สุขี ปิยัง มะมะ ฯ

จากตำนานเล่าขานถึงความศักดิ์สิทธิ์ของพระสีวลีที่เราไปบอก ถ้าใครที่ได้บูชาหรือสวดมนต์ท่องคาถาบูชาพระสีวลีเป็นประจำทุกวันแล้วจะมีแต่โชคลาภ ร่ำรวยเงินทองนั้น ก็จะมีทั้งคนที่สมหวังกับคนที่ไม่สมหวัง เพราะส่วนหนึ่งก็จะต้องมาจากพื้นดวงของแต่ละคนด้วย ถึงแม้ว่าจะทำทุกอย่างที่บอกเลยแต่มีอยู่อย่างเดียวที่ไม่ได้ทำคือ ไม่ได้ทำมาหากิน ไม่เคยคิดจะทำบุญทำทาน วัน ๆ ก็ได้แต่นั่งรอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยอย่างเดียว บอกเลยว่าต่อให้เป็นองค์เทพหรือพระอรหันต์ที่ไหนก็ไม่สามารถช่วยได้ ดังนั้นให้พระสีวลีเป็นเพียงสิ่งยึดเหนี่ยวและเป็นแรงผลักดันในการทำความดี เพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต[10]

2.4 บทสรุป

ความเชื่อของคนไทย ที่มีต่อ “พระสีวลี” นั้น กล่าวได้ว่ามีมากเพราะ เป็นพระอรหันต์ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้เลิศทางผู้มีลาภ เชื่อว่าหากผู้ใดได้บูชาพระสีวลีเถระแล้ว จะได้รับโชคลาภ เงินทองไหลมาเทมา การศึกษาในบทนี้จึงเน้นไปที่ประวัติพระสีวลี ตั้งแต่เกิด จบปรินิพพาน คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาไม่ระบุว่าท่านดับขันธปรินิพพานที่ใด แต่ท่านคงดำรงขันธ์อยู่พอสมควรแก่กาลจึงปรินิพพาน มีเรื่องราวของบุพกรรมของท่าน ทำให้เห็นถึงที่ไปที่มาของความศรัทธาเลื่อมใส จากนั้นก็ศึกษาพระสีวลีเกี่ยวกับความชื่อของคนไทย ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างปางพระสีวลี ข่าวความศรัทธาพระสีวลี และการบูชาพระสีวลี จึงมีคาถาภาวนาพระสีวลี และมีคาถาบูชา พระสีวลีประจำวันเกิด เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ต่อไป

[10] **คาถาบูชาพระสีวลี เรียกทรัพย์เข้ากระเป๋า มีโชคลาภเงินทองไหลมาเทมา**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://shopee.co.th/blog/worship-siwalee/ [2 มกราคม 2567].

บทที่ 3
ความเชื่อในพุทธศาสนาเถรวาท

ในบทนี้ผู้วิจัยต้องการจะศึกษา เพื่อเป็นแนวในการวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท ดังต่อไปนี้

3.1 ความหมายของความเชื่อ

3.2 ความสำคัญของความเชื่อ

3.3 กระบวนการเกิดความเชื่อ

3.4 โทษของความเชื่อ

3.5 ระดับของความเชื่อ

3.6 สรุป

3.1 ความหมายของความเชื่อ

ความหมายของศรัทธา ผู้วิจัยได้วางขอบเขตไว้ 3 ด้าน ซึ่งแต่ละด้านได้ ให้คำจำกัดความที่ต่างกันโดยบริบท ดังนี้

3.1.1 ความหมายตามรูปศัพท์

ความหมายของ ศรัทธา ตามหลักพระพุทธศาสนา คำว่าศรัทธาไม่ใช่ภาษาไทยแท้ ในปัจจุบันมีการเขียนคำนี้แตกต่างอยู่สองแบบคือ ศรัทธา การสะกดแบบนี้แสดงว่ามีรากศัพท์มาจากภาษาสันสกฤต นิยมใช้เขียนกันในหนังสือภาษาไทยทั่วไป กับ สัทธา การสะกดแบบนี้ แสดงว่ามีรากศัพท์มาจากภาษาบาลี นิยมใช้เขียนกันเฉพาะในบทสวดมนต์ พระไตรปิฎก อย่างไรก็ตามโดยเนื้อหาของคำว่าศรัทธาในรายละเอียดแล้ว สามารถตั้งรูปวิเคราะห์ศัพท์ได้ดังนี้

สัทธา มีรากศัพท์มาจากภาษาบาลีว่า“สทฺธา”เป็นศัพท์สมาสระหว่างคำว่า“สทฺ”มาจาก สท ธาตุ แปลว่า ยินดี ชอบใจ เพลิดเพลิน กับ“ธา”มาจาก ธา ธาตุ แปลว่า ทรง ตั้ง รับ วาง แปลตามพยัญชนะว่า ทรงไว้อย่างชอบใจ รับไว้อย่างยินดี ศรัทธา มีรากศัพท์มาจากภาษาสันสกฤตว่า“ศฺรทฺ” เป็นนิบาต แปลว่า อย่างจริงใจส่วน“ธา”แปลว่าทรงไว้ เมื่อแปลตามพยัญชนะจึงแปลว่า ทรง ไว้อย่างจริงใจ อนึ่ง“ศฺรทธา”ในภาษาสันสกฤตนี้แปลงมาจากศัพท์“สทฺธา”ในภาษาบาลี[1] สทฺธา เป็นนามศัพท์

[1] หลวงเทพดรุณานุศิษย์ฎ์, *ธาตุปปทีปิกถา*, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2518), หน้า 389.

(อิตถีลิงค์) เป็นกรณสาธนะ ลง อ ปัจจัย มีรูปวิเคราะห์ว่า“สทฺทหติ เอตายาติ สทฺธา”แปลว่า เครื่องตั้งจิตโดยชอบ, ธรรมชาติเครื่องตั้งจิตโดยชอบ, ซึ่งหมายถึงความเชื่อ[2]

3.1.2 ความหมายตามเนื้อความ

พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ได้ให้ความหมายไว้ว่า สัทธา ความเชื่อ, ความเชื่อถือในทางธรรม หมายถึง เชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ,ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล, ความเชื่อมั่นในสิ่งที่ดีงามความเลื่อมใสซาบซึ้งชื่นใจสนิทใจเชื่อมั่นมีใจโน้มน้อมมุ่งแล่นไป ตามไปรับคุณความดีในบุคคลหรือสิ่งนั้น ๆ ความมั่นใจในความจริง ความดี สิ่งดีงาม และในการทำความดี ไม่ลู่ไหลตื่นตูมไปตามลักษณะภายนอก เขียนอย่างสันสกฤตเป็น ศรัทธา[3] เชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ และเชื่อด้วยเหตุผล ความเชื่อมั่นในสิ่งที่ดีงาม การน้อมใจเชื่อ ความเชื่อทำหน้าที่ขจัดความไม่เชื่อออกไป เมื่อเข้มข้นสูงขึ้นจะขจัดความสงสัยออกไป เข้มข้นมากกว่านั้นจะขจัด โลภะ ตัณหา ถึงจุดหนึ่งจะขจัด โทศะ ออกไป[4] ความเชื่อเหตุผลที่ควรเชื่อ เชื่อในทางกรรมทางผลของกรรม ว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ข้อนี้เป็นคุณที่ให้บุคคลประพฤติดีมั่นคง ไม่เช่นนั้นความประพฤติก็จะแปรผันไปเพราะเหตุการณ์นั้น ๆ[5] เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ หมายถึง การเชื่อในสิ่งที่ดีงามมีเหตุผล ไม่ใช่เชื่ออย่างงมงายโดยปราศจากการพิจารณา ไตร่ตรองด้วยสติปัญญาของตน ทั้งในสิ่งที่เราเคยรู้เคยเห็นและสิ่งที่เราไม่เคยเห็น โดยเฉพาะหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ที่เกี่ยวกับเรื่อง บุญ บาป นรก สวรรค์[6]

3.1.3 ความหมายตามทัศนะของนักปราชญ์

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปรินายกได้กล่าวไว้ว่า ศรัทธา คือ ความเชื่อย่อมอิงอยู่กับปัญญา คือ ความรู้(ดั่งที่เรียกว่าศรัทธาญาณวิปปยุตต์ ญาณสัมปยุตต์) เพราะเมื่อรู้อย่างใด ย่อมเชื่ออย่างนั้น เมื่อเชื่ออย่างใด ย่อมถือปฏิบัติอย่างนั้น และเมื่อปฏิบัติจนถึงรู้แจ้งแทงตลอดเป็นปฏิเวธ เป็นเหตุวางความถือได้ เพราะเสร็จกิจแล้ว ความรู้จึงเป็นความรู้ถูกต้องหรือรู้

---

[2] มหามกุฏราชวิทยาลัย, *พระบาฬีลิปิกรม*, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2532), หน้า 1674.

[3] สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์(ป.อ.ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*, พิมพ์ครั้งที่ 30, (มูลนิธิธรรมทานกุศลจิต, 2559), หน้า 432.

[4] พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ), ใต้ร่มพระโพธิญาณ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท แปดสิบเจ็ด (2545) จำกัด, 2550), หน้า 201.

[5] สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์, *ธรรมานุกรม ประมวลจากพระนิพนธ์*, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2515), หน้า 463.

[6] วิโรจ นาคชาตรี, *พระพุทธศาสนากับความมั่นคงของชาติ*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2561), หน้า 36.

จริง และความเชื่อก็ถูกต้องขึ้นตามความรู้ ผู้มีความจริงเช่นนี้ จึงรู้กันเข้าใจกันในคำของผู้รู้ด้วยกันต้องด้วยนัยพระพุทธภาษิตว่า สนฺโต สพฺภิ ปเวทยนฺติ สัตบุรุษทั้งหลายย่อมเจรจาให้พวกสัตบุรุษด้วยกันเข้าใจดั่งนี้[7]

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ว่า ศรัทธา คือความเชื่อ ความมั่นใจเพราะได้ไตร่ตรอง มองเห็นเหตุผลด้วยปัญญาแล้ว ความมั่นใจว่าความจริง ความดีงามและกฎเกณฑ์แห่งเหตุและผล มีอยู่ตามธรรมดาของธรรมชาติ มนุษย์มีความสามารถที่จะเข้าถึงและหยั่งรู้ความจริง ความดีงามและกฎธรรมชาตินั้นได้ และได้มีบุคคลผู้ประเสริฐค้นพบเข้าถึงและนำความจริงนั้นมาเปิดเผยเป็นเครื่องยืนยันและนำทางไว้แล้ว ผู้ที่มีความมั่นใจในกฎธรรมดาแห่งเหตุผล และมั่นใจในความสามารถของมนุษย์แล้ว ย่อมเพียรพยายามปฏิบัติเพื่อให้ผลสำเร็จเกิดจากเหตุคือการกระทำ เชื่อการกระทำและผลของการกระทำที่เป็นไปตามนิยามแห่งเหตุผล[8]

พระภาวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทตฺตชีโว) ได้กล่าวไว้ว่า ศรัทธาคือ ความเชื่อปักใจเพราะหมดสงสัยโดยสิ้นเชิง เนื่องจากได้ใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง ตามหลักเหตุผลกลับไปกลับมา ซ้ำแล้วซ้ำอีกอย่างรอบคอบ โดยปราศจากการใช้อารมณ์ จนเกิดเป็นมูลฐาน (ทสฺสนมูลิกา) มั่นคง และเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงขั้นไม่มีใคร ๆ ในโลกมาเปลี่ยนแปลงความเชื่อนี้ได้ นี่คือความหมายที่แท้จริงของคาว่าศรัทธาในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีคำเต็มว่า“ตถาคตโพธิสัทธา”การที่ชาวพุทธบางท่าน โดยเฉพาะผู้ที่เคยบวชในพระพุทธศาสนาแล้ว เคยเข้าวัดฟังธรรมสั่งสมบุญกุศลมาเป็นระยะ ๆ แล้ว ครั้นเมื่อตนประสบเคราะห์กรรม หรือเมื่อมีการโฆษณาชวนเชื่อเรื่องไสยเวท เรื่องเทวนิยม ในลักษณะต่าง ๆ จนเกิดเป็นกระแสสังคมขึ้น ก็ละทิ้งพุทธธรรม ไปยึดถือความเชื่อตามกระแสสังคมนั้น ชาวพุทธที่มีพฤติกรรมเช่นนี้ ไม่จัดว่าเป็นผู้มีศรัทธาตามความหมายในพระพุทธศาสนา คือไม่มีตถาคตโพธิศรัทธานั่นเอง[9]

แสง จันทร์งาม ได้ให้ความหมาย ศรัทธา คือ ความเชื่อในบุคคล หรือในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ว่าเป็นจริงตามนั้น ศรัทธามี 2 อย่าง คือ ศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา หมายถึงความเชื่อที่เกิดขึ้นหลังจากได้พิจารณาด้วยเหตุผลแล้ว เห็นว่าสิ่งนั้น ๆ มีเหตุผลควรเชื่อ จึงเชื่อ ศรัทธาในพระพุทธศาสนาหมายถึงศรัทธาชนิดนี้ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า belief ศรัทธาชนิดที่ 2 เป็นศรัทธา ที่ประกอบด้วยโมหะ คือความเชื่อโดยมิได้ใช้เหตุผล พอได้ยินได้ฟังได้เห็นก็เชื่อทันที เป็นความเชื่อของคนประเภท“สัทธา

---

[7] สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปรินายก, *ประวัติและพระนิพนธ์*, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ส่องศยาม จำกัด, 2536), หน้า 57.

[8] พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ,2538), หน้า 418-419.

[9] พระภาวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทตฺตชีโว), ศรัทธา รุ่งอรุณแห่งสันติภาพโลก, พิมพ์ครั้งที่ 2, (นครปฐม:บริษัทรุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด, 2551), หน้า 82-83.

จริต”คือคนมีนิสัยเชื่อง่าย ไม่อยากคิดค้นปัญหาอะไรมากนัก ความเชื่อแบบนี้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า เชื่ออย่างตาบอด หรือ blind faith[10]

ศรัทธา จึงหมายถึงการเชื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความยินดีที่จะเชื่อในสิ่งนั้น เมื่อหันกลับมาพิจารณาศรัทธาในพระพุทธศาสนามีความหมายถึง ความยินดีที่จะเชื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นความจริงแท้เช่นกัน ถ้าสิ่งนั้นเกิดจากการไตร่ตรองด้วยเหตุและผล โดยผ่านกระบวนการพิจารณาด้วยปัญญาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว หรืออาจกล่าวได้ว่าศรัทธาที่เนื่องด้วยพระพุทธศาสนานั้น จะต้องมาจากปัญหาที่พิจารณาอย่างเป็นเหตุเป็นผล เป็นสำคัญนั่นเอง

3.2 ความสำคัญของความเชื่อ

การที่บุคคลจะประกอบกิจการใดให้สำเร็จ ลุล่วงสมปรารถนาได้นั้น จำเป็นต้องมี ศรัทธาเป็นตัวนำแล้วตามด้วยคุณธรรมอย่างอื่น ศรัทธาที่เป็นตัวนำต้องเป็นศรัทธาที่ประกอบด้วยเหตุผลจึงจะนำไปสู่การกระทำที่ประกอบด้วยปัญญา มีประสิทธิผลโดยชอบธรรม ศรัทธาเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งเพราะเป็นพื้นฐานให้เกิดพลัง เกิดความมั่นใจ เกิดการสร้างสรรค์ เกิดความสามัคคี และทำให้เกิดปัญญาอันก่อให้เกิดการนับถือศาสนาเป็นไปอย่างมั่นคง ศรัทธาตามทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาทมีความสำคัญ 2 ทาง คือ

3.2.1 ความสำคัญทางสังคม

ความเชื่อหรือศรัทธาเป็นพลังทางสังคมที่สำคัญ ซึ่งมีบทบาทและอิทธิพล ครอบคลุมกิจกรรมของมวลมนุษย์ทุกด้าน เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และจริยธรรม ศรัทธาเป็นปัจจัยกำหนด พฤติกรรม ทัศนคติและอัตลักษณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นหลักประกันเป็นความหวังและพลังผลักดัน เนื่องจากมนุษย์ทุกคนย่อมกระทำตามความเชื่อของตน บุคคลใดกระทำตามหลักความเชื่อในศาสนาที่ตนเคารพนับถืออยู่ ความเชื่อนั้นก็จะกลายเป็นวิถีชีวิตของบุคคลนั้นและเมื่อมนุษย์ทั้งหลายได้สั่งสมความเชื่อและการกระทำหรือปฏิบัติไปตามความเชื่อที่เป็นวิถีอย่างเดียวกัน ความเชื่อก็กลายเป็นวิถีชีวิตในสังคม และความเชื่อในแง่นี้ได้เป็นแรงผลักดัน และบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งผู้วิจัยได้ประมวลความสำคัญของศรัทธาตามทัศนคติทางสังคม[11] ดังนี้

1) ศรัทธาคือ พลังชีวิต เพราะมนุษย์กระทำการต่าง ๆ ไปตามความเชื่อในลักษณะเป็นความมั่นใจ และไว้วางใจ

---

[10] แสง จันทร์งาม, พุทธศาสนวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทมหานคร: บริษัทสร้างสรรค์บุ๊คส์ จำกัด,2544), หน้า 85-86.

[11] เดือน คำดี, ศาสนศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2531), หน้า 13.

2) ศรัทธาเป็นบ่อเกิดแห่งวัฒนธรรม เพราะศรัทธาคือศาสนาซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งวัฒนธรรมคือรูปแบบหรือโครงสร้างของสังคมที่ประกอบไปด้วยระเบียบแบบแผน สถานภาพ ซึ่งทุกคนจะต้องปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับระเบียบ แบบแผนนั้นในสังคมตน

3) ศรัทธาเป็นแกนกลางแห่งความสามัคคีของคนในสังคมหนึ่ง ๆ เพราะศรัทธากลายเป็นวิถีทางแห่งชีวิตในฐานะศาสนา และวัฒนธรรมที่ได้ห่อหุ้มสังคมหนึ่ง ๆ ไว้ ให้มีการปฏิบัติที่มีรูปแบบเดียวกัน แสดงออกมาเป็นเอกภาพ ศาสนาหรือศรัทธาจึงกลายเป็น พลังเชื่อมโยงประสานสัมพันธ์ ให้ชนในสังคมหนึ่ง ๆ ไม่แตกต่างกัน มีจุดหมายอันเดียวกัน[12] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ศรัทธาทำให้เกิดการรวมกลุ่มและความมั่นคงทางสังคม ซึ่งปรากฏอยู่ในรูปของสถาบัน เช่น องค์กร มูลนิธิ รวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

- ศรัทธาทำให้เกิดคุณค่าด้านพฤติกรรม ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มทำประโยชน์เพื่อสาธารณะ ได้แก่ เช่น กลุ่มจิตอาสา หน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์กรอนุรักษ์ องค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริต องค์กรเรียกร้องสิทธิมนุษยชน มูลนิธิศุภนิมิต เป็นต้น

- ศรัทธาทำให้เกิดพลัง กล่าวคือ ศรัทธาเป็นพลังภายในที่ขับเคลื่อนความหวังให้ก้าวสู่เป้าหมาย เป็นพื้นฐานสู่การใช้เสรีภาพของบุคคลที่จะเลือกกระทำด้วยใจอิสระ ที่ตั้งใจจะดำเนินชีวิตตามสิ่งที่เชื่อในความจริงที่ตนค้นพบ เป็นศูนย์กลางการดำเนินชีวิตที่นำสู่การเสริมสร้างบุคลิกภาพของ

บุคคล ซึ่งจะเห็นได้จากบทเพลง บทหนึ่งที่มีเนื้อร้องและท่วงทำนองที่เร้าใจว่า “ใจสู้หรือเปล่า ไหวมั้ยบอกมา โอกาสของผู้กล้า ศรัทธาไม่มีท้อ”

- ศรัทธาทำให้เกิดความกล้าหาญ ห้าวหาญไม่กลัวภัยอันตราย ศัตรูใดๆ มีความกล้าคิดกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจและกล้าเสียสละแม้ชีวิต ซึ่งจะพบเห็นได้ในอาชีพดังต่อไปนี้ นักรบนักกีฬา นักเคลื่อนไหวกิจกรรมทางการเมือง และผู้ที่รักในอุดมการณ์ของตนเองอย่างมั่นคง กล่าวคือบุคคลเหล่านี้จะเคารพและศรัทธาต่ออาชีพของตนเองอย่างสุดใจ เช่น ทหารผู้กล้ายอมเสียสละชีวิตเพื่อปกป้องผืนแผ่นดิน ก็เพราะศรัทธาในหน้าที่และอาชีพของตน นักปรัชญาชื่อก้องโลก โซคราตีสยอมดื่มยาพิษตายเพราะเชื่อมั่นและศรัทธาในอุดมการณ์ของตนเอง การแข่งขันกีฬาพาราลิมปิกนักกีฬาพิการได้ทุ่มเทแรงกายแรงใจเพื่อฝึกฝนร่างกายจนเกิดความชำนาญมีเป้าหมายคือชัยชนะเพราะศรัทธาและเชื่อมั่นในสิ่งที่เขาเลือกแล้ว ดังนั้น บุคคลเมื่อได้ศรัทธาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วแม้จะแลกมาด้วยชีวิต ก็ยังศรัทธาต่อสิ่งที่ตนเองเลือกอย่างมั่นคง

3.2.2 ความสำคัญทางพระพุทธศาสนา

วิลเลียม เจมส์ กล่าวว่า ศรัทธาในศาสนาก็สามารถทดสอบตัวเองได้ว่า มีคุณค่าสำหรับชีวิตมันเป็นสมมติฐานที่ไม่ไร้ประโยชน์สำหรับบุคคลผู้นั้น เพราะศรัทธาสามารถทำให้เกิดผลตามที่เราต้องการได้ การมีศรัทธาในสิ่งที่มองไม่เห็น แต่เชื่อว่าเป็นสิ่งที่ดีที่สุดนั้นจะทำให้ชีวิตดีขึ้น สิ่งนี้จะเป็น

---

[12] เรื่องเดียวกัน.

สิ่งบันดาลให้มนุษย์มีความพยายาม อดทน และท าให้มนุษย์กระทำในสิ่งที่ดีเพื่อ การมีชีวิตที่ดีขึ้น ถ้ามนุษย์ทุกคนร่วมมือกันทำดีก็เท่ากับสร้างโลกให้ดีขึ้น และผลสะท้อนก็จะกลับมาสู่มนุษย์เอง[13] การจัดประเภทความเชื่อตามทัศนะของศรัทธาทางศาสนามี 2 แนวทาง คือ

1) ศรัทธาเป็นพื้นฐานในกระบวนการพัฒนาสู่ปัญญา กล่าวคือ เป็นความซาบซึ้งด้วยมั่นใจในเหตุผลเท่าที่ตนมองเห็น คือมั่นใจตน โดยเหตุผลว่า จุดหมายที่อยู่เบื้องหน้านั้นเป็นไปได้จริงแท้และมีค่าควรแก่การที่ตนจะด าเนินไปให้ถึง เป็นศรัทธาที่เร้าใจให้อยากพิสูจน์หาความจริงของเหตุผลที่มองเห็นอยู่เบื้องหน้านั้นต่อๆ ยิ่งๆ ขึ้นไป เป็นบันไดขั้นต้นสู่ความรู้[14] ในครั้งที่พระพุทธเจ้าทรงบรรลุสัมมาสัมโพธิญาณและมีพระทัยน้อมไปในทางที่จะไม่เผยแผ่ธรรม เนื่องจากธรรมที่ตรัสรู้นั้นเป็นสิ่งที่ลึกซึ้งยากที่ผู้อื่นจะตรัสรู้ตามได้ยาก แต่ด้วยท้าวสหัมบดีพรหมได้กราบทูลขอให้พระองค์แสดงธรรม เพราะผู้มีกิเลสน้อยยังมีอยู่และจะเสื่อมไปหากไม่ได้ฟังธรรม พระพุทธเจ้าทรงรับคำอาราธนาและด้วยพระมหากรุณาธิคุณต่อสรรพสัตว์ ด้วยพระองค์ทรงพิจารณาเห็นว่าหมู่สัตว์มีความหลากหลายสามารถแบ่งออกเป็น 3 พวกคือ“บางพวกไม่มีหวังที่จะตรัสรู้ตามได้เลย อุปมาดุจบัวใต้น้ำ บางพวกจะตรัสรู้ตามได้ช้า อุปมาดุจบัวเสมอน้ำ และบางพวกตรัสรู้ตามได้เร็ว อุปมาดุจบัวพ้นน้ำ พระองค์จึงตรัสตอบเท้าสหัมบดีพรหมด้วยพระคาถาว่า“ดูกร พรหม เราเปิดประตูอมตนิพพานแล้วเพื่อสัตว์ทั้งหลาย ผู้มีโสต จงปล่อยศรัทธามาเถิด เราสำคัญว่าจะลำบาก จึงไม่กล่าวธรรมอันคล่องแคล่ว ประณีตในมนุษย์ทั้งหลาย”[15] พระพุทธองค์ทรงแสดงว่า องค์ของภิกษุผู้มีความเพียร คือ เป็นผู้มีศรัทธา เชื่อปัญญาตรัสรู้ของพระตถาคต เป็นผู้มีอาพาธน้อย มีโรคเบาบาง เป็นผู้ไม่โอ้อวด ไม่มีมารยา เป็นผู้ปารภความเพียร เป็นผู้มีปัญญา[16]

2) ศรัทธาเป็นพื้นฐานในกระบวนการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน กล่าวคือ ผู้ปฏิบัติวิปัสสนาต้องการพัฒนาอินทรีย์แก่กล้าขึ้นไปเรื่อย ๆ เมื่อศรัทธาตั้งมั่นแก่กล้าแล้วก็จะส่งผลหนุนเนื่องให้อินทรีย์อื่น ๆ ตั้งมั่นและแก่กล้าตามไปด้วย กล่าวคือ ศรัทธาทำให้เกิดความเพียร ความเพียรช่วยให้สติมั่นคงตามไปด้วย เมื่อสติมั่นคงแล้วกำหนดอารมณ์ใด ก็จะได้สมาธิ เมื่อสมาธิดีแล้ว ก็จะเกิดความเข้าใจมองเห็นถึงโทษของอวิชชาและตัณหาที่เป็นสาเหตุแห่งการเวียนว่ายตายเกิด และมองเห็นคุณค่าของพระนิพพานซึ่งเป็นสภาวะสงบสันติ ครั้นเมื่อรู้ชัดเข้าใจแจ่มแจ้งด้วยตนเองแล้ว จะเกิดมีศรัทธาที่เป็น ศรัทธาอย่างยิ่ง ที่ยิ่งกว่าศรัทธาสามัญ หมุนเวียนกลับเป็น สัทธินทรีย์อีก เหตุปัจจัยให้เกิดปัญญาหรือสัมมาทิฐิ เริ่มต้นจากศรัทธา โดยอาศัยศรัทธาเป็นตัวเสริมให้เกิด วิริยะ สติ สมาธิ น้อมเข้าสู่ปัจจัย

---

[13] ประทุม อังกูรโรหิต, ปรัชญาปฏิบัตินิยม : รากฐานปรัชญาการศึกษาในสังคมประชาธิปไตย, พิมพ์ครั้งที่ 5, (กรุงเทพมานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), หน้า 60.

[14] สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย, พิมพ์ค รั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิธรรมทานกุศลจิต, 2559), หน้า 587.

[15] ม.ม.13/511/379.

[16] ม.ม.13/518/386

ภายใน คือ โยนิโสมนสิการ เป็นคุณเครื่องให้เกิดจินตมยปัญญา อันน้อมน าไปสู่ภาวนามยปัญญา ทำให้เกิดความเห็นที่ถูกต้อง ตรงตามความเป็นจริงในสังขารทั้งปวงว่า ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ไม่ใช่ตัวตน[17] เป็นกระบวนการปฏิบัติที่มุ่งไปสู่การบรรลุธรรม ตั้งแต่ขั้นรู้เห็นถูกต้องตามความเป็นจริง ไปจนถึงการหลุดพ้นจากวัฏฏทุกข์ คือนิพพาน ในกระบวนการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน มีหมวดธรรมที่สำคัญต่อ การปฏิบัติได้แก่ อินทรีย์ 5 กับพละ 5 องค์ประกอบของหลักธรรมทั้งสองเหมือนกัน คือ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา แต่มีส่วนต่างกันคือหน้าที่ ที่ต้องเป็นไปตามหลักธรรมนั้นๆ อินทรี 5 กับ พละ 5 เป็นธรรมที่เป็นในกิจของตน เป็นหลักปฏิบัติทางจิตใจเพื่อให้ถึงความหลุดพ้นโดยตรง[18] ความสำคัญของศรัทธาจึงมีลักษณะของ การรวมหมู่ของกลุ่มชนทางสังคม ผ่านความเชื่อในสิ่งเดียวกัน นอกจากนี้ศรัทธายังเป็นตัวกำหนดวิถีของกลุ่มคนนั้นๆ ให้ประพฤติปฏิบัติอย่างไร สิ่งใดสมควรทำหรือไม่ ศรัทธาจึงอยู่ที่บุคคลจะเชื่อสิ่งใด เนื่องจากความเชื่อของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มชนมีความแตกต่างขึ้นอยู่กับบริบทของสังคมที่ดำรงอยู่ หรืออัทธิที่มีความเชื่อนั้น ๆ

ความสำคัญของศรัทธาทางสังคมก็เช่นเดียวกันกับศรัทธาในพุทธปรัชญาเถรวาท มีความเชื่อหรือจุดยืนศรัทธาอย่างชัดเจนหนักแน่น ประหนึ่งว่าเป็นแนวทางสำคัญเป็นเครื่องมือที่ทำให้บรรลุเป้าหมายได้ ความศรัทธาของพุทธปรัชญาเถรวาทจึงมุ่งเน้นที่เหตุผล และเป็นพื้นฐานของการประพฤติปฏิบัติด้วยความสนิทใจ เพราะกระบวนการที่จะเชื่อสิ่งใดก็ตามจะต้องมีเหตุผล และพิจารณาด้วยปัญญาให้เห็นจริงได้ ฉะนั้นความเชื่อในพุทธปรัชญาเถรวาท กระบวนการก่อนศรัทธาจึงต้องสิ้นความสงสัยก่อนจึงจะศรัทธานั่นเอง

3.3 กระบวนการเกิดศรัทธา

ศรัทธา เป็นเรื่องของ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดในจิตใจ บุคคลใดจะเกิดศรัทธาในเรื่องใดจะต้องมีเหตุปัจจัยมากระตุ้นให้เกิดเป็นแรงจูงใจ เกิดความสนใจ อันนำไปสู่ความเลื่อมใสศรัทธาในที่สุด ศรัทธาในพระพุทธศาสนาก็เช่นกัน ย่อมต้องมีเหตุปัจจัยมากระตุ้นบุคคลให้เกิดแรงจูงใจ สนใจ เลื่อมใส อันนำไปสู่ความศรัทธาเป็นลำดับถัดไป การก่อกำเนิดศรัทธาในพระพุทธศาสนานั้นมีหลายทาง อาจสรุปเป็นหัวข้อใหญ่ๆ ได้ 4 หัวข้อ ดังนี้ (1) การถือประมาณต่างๆ (2) การสดับเสียงจากภายนอก (3) การคิดด้วยตัวเอง (4) การทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

---

[17] ณัฐปรียา วิจิตรฐะพันธ์, “นิวรณ์กับกระบวนการบรรลุธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสนาและปรัชญามหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2561, หน้า 50-51.

[18] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*, พิมพ์ครั้งที่ 30, หน้า 169.

3.3.1 การถือประมาณต่าง ๆ ในพระสุตตันตปิฎก รูปสูตรได้กล่าวไว้ “ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคล 4 จำพวกนี้มีปรากฏอยู่ในโลก 4 จำพวกเป็นไฉนคือ ผู้ถือประมาณในรูป เลื่อมใสในรูป 1 ผู้ถือประมาณในเสียง เลื่อมใสในเสียง 1 ผู้ถือประมาณในความเศร้าหมอง เลื่อมใสในความเศร้าหมอง 1 ผู้ถือประมาณในธรรมเลื่อมใสในธรรม 1 ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคล 4 จำพวกนี้แล มีปรากฏอยู่ในโลกนี้ฯ ชนเหล่าใด ถือประมาณในรูป และชนเหล่าใดคล้อยไปตามเสียง ชนเหล่านั้นเป็นผู้ตกอยู่ในอำนาจของฉันทราคะ ย่อมไม่รู้จักชนนั้น คือ ย่อมไม่รู้คุณภายในของเขา และไม่เห็นข้อปฏิบัติภายนอกของเขา บุคคลนั้นแลเป็นคนเขลา ถูกห้อมล้อมไว้โดยรอบ อันเสียงย่อมพัดไป อนึ่งบุคคลไม่รู้คุณภายใน และไม่เห็นข้อปฏิบัติภายนอกของเขา แม้บุคคลนั้นเห็นผล ในภายนอก ก็ยังถูกเสียงพัดไป ส่วนบุคคลรู้ทั่วถึงคุณภายในของเขา และเห็นแจ้งข้อปฏิบัติภายนอกของเขา บุคคลนั้นเป็นผู้เห็นธรรมอันปราศจากเครื่องกั้น ย่อมไม่ถูกเสียงพัดไป[19]

3.3.2 การสดับเสียงจากภายนอก

หมายถึง การได้ยินได้ฟังข้อมูลหรือธรรมจากผู้อื่น ซึ่งอาจเป็นบิดามารดา หรือครูอาจารย์ของเรา จากนักวิชาการ ผู้สอนศาสนา เพื่อนฝูง ตำราต่างๆ ตลอดจนสื่อทุกประเภท เมื่อบุคคลได้ยินได้ฟังได้อ่าน คือ ได้รับข้อมูลจากแหล่งภายนอกดังกล่าว ถ้าข้อมูลนั้นเหมาะกับอุปนิสัย อัธยาศัยหรือมุ่งชักจูงโน้มน้าวให้คล้อยตาม ก็สามารถทำให้ผู้รับข้อมูลพลอยเห็นดีเห็นงามและเชื่อตามข้อมูลนั้นได้ เกี่ยวกับการสดับเสียงจากภายนอกเป็นบ่อเกิดแห่งศรัทธา มีเรื่องราวปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนามากมาย แต่ที่ปรากฏชัดมากคือใน กูฏทันตสูตร ซึ่งมีสารสำคัญว่า“ลำดับนั้น พราหมณ์กูฏทันตะเห็นธรรมแล้ว บรรลุธรรมแล้ว รู้ธรรมแล้ว หยั่งทราบถึงความทั่วถึงแล้ว ข้ามพ้นความสงสัยแล้ว ปราศจากความเคลือบแคลง ถึงความแกล้วกล้า ไม่ต้องเชื่อผู้อื่น ในสัตถุศาสนา”[20] พราหมณ์กูฏทันตะ จึงขอถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะ และแสดงตนเป็นอุบาสกตลอดชีวิต

3.3.3 การคิดค้นด้วยตนเอง

มีสาเหตุมาจากภายใน อาจเป็นการคิดหาเหตุผลตามตรรกะ การคาดคะเนตามหลักเหตุผล การคิดเปรียบเทียบสิ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน การคิดตรึกตรองตามอาการที่ปรากฏ การคิดอุปมาเปรียบเทียบ เมื่อความรู้อันเกิดจาก การคิดค้น ตริตรองด้วยตนเอง สามารถตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องง่าย ๆ ตามธรรมชาติได้ ก็ทำให้มนุษย์เชื่อมั่นในความคิดของตน เชื่อมั่นในสิ่งที่ตนเองคิดและกระทำอยู่ ความเชื่อที่เกิดจากการคิดค้นด้วยตนเองดังกล่าวนี้ จะเป็นความเชื่อที่มีพลังมาก มีความมั่นคงและเปลี่ยนแปลงได้ยากมาก ดังปรากฏในเรื่อง ความเชื่อของเจ้าลัทธิต่าง ๆ เจ้าลัทธิที่มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักกันดีในสมัยพุทธกาลคือ ครูทั้ง 6 ซึ่งมีความเชื่อต่างกันดังนี้

---

[19] องฺ.จตุกฺก.21/65/82.

[20] ที.สี.9/236/209.

ครูปูรณกัสสป คำสอนของครูปูผู้นี้ สรุปได้ว่า บุญ-บาปไม่มี ความดี-ความชั่วไม่มี เป็นลัทธิที่ปฏิเสธกฎเกณฑ์ของศีลธรรมโดยสิ้นเชิง พระพุทธศาสนาเรียกลัทธินี้ว่า อกิริยทิฏฐิ

ครูมักขลิโคสาล คำสอนของครูผู้นี้ สรุปได้ว่า กรรมที่บุคคลทำไว้แล้ว ไม่มีผลถึงอนาคต นั่นคือ ไม่มีเหตุหรือไม่มีปัจจัย นั่นเอง พระพุทธศาสนาเรียกลัทธินี้ว่า อเหตุกทิฏฐิ

ครูอชิตเกสกัมพล คำสอนของครูผู้นี้สรุปได้เป็น 2 ประเด็น ประเด็นแรก คือ บุญ-บาปไม่มี การทำบุญทำทานไม่มีผล คือ ปฏิเสธทั้งเหตุและผล พระพุทธศาสนาเรียกลัทธินี้ว่า นัตถิกทิฏฐิ ประเด็นที่สอง คือ มนุษย์เราเมื่อ ตายแล้วก็ดับสูญ เพราะธาตุ 4 อันเป็นองค์ประกอบของมนุษย์ต่างแตกกระจายกลับไปเป็นธาตุ 4 ดังเดิม พระพุทธศาสนาเรียกลัทธินี้ว่า อุจเฉททิฏฐิ

ครูปกุทธกัจจายนะ คำสอนของครูผู้นี้ สรุปได้ว่า ทุกอย่างในโลกนี้ประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 2 ประการ คือ ธาตุต่างๆ มี ดิน น้ำ ลม ไฟ เป็นต้น กับ จิต วิญญาณ หรือ ชีวะ หรือ อัตตา ทั้งธาตุและจิต ล้วนเป็นของเที่ยงแท้ไม่มีดับหรือถูกทำลายไปได้ พระพุทธศาสนาเรียกลัทธินี้ว่า สัสสตทิฏฐิ

ครูนิครนถนาฏบุตร เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ศาสดามหาวีระ เป็นศาสดาองค์ที่ 28 ของศาสนาเชน ลัทธินี้ถือว่า การทรมานกาย เป็นทางไปสู่ความพ้นทุกข์ เรียกว่า อัตตกิลมถานุโยคนักบวชในกลุ่มนี้มีความเป็นอยู่อย่างเข้มงวดกวดขันต่อร่างกาย เช่น อดข้าว อดน้ำ ตากแดด ไม่นุ่งผ้าหรือที่เรียกกันว่าอยู่ในสภาพของทิฆัมพร คือ ผู้นุ่งลมห่มฟ้า สานุศิษย์ ในลัทธินี้เรียกกันว่า พวกนิครนถ์

ครูสัญชัยเวลัฏฐบุตร หรือ สัญชัยปริพาชก คำสอนในลัทธินี้ล้วนไม่แน่นอน ซัดส่ายลื่นไหลเพราะเหตุหลายอย่าง เช่น เพราะเกรงจะพูดปดจึงต้องปฏิเสธว่าอย่างนี้ก็ไม่ใช่อย่างนั้นก็ไม่ใช่ เพราะเกรงจะเป็นการยึดถือจึงต้องปฏิเสธแบบประการแรก เพราะเกรงจะถูกซักถามจึงต้องปฏิเสธแบบประการแรก เพราะโง่เขลาจึงต้องปฏิเสธตลอดกาลคือไม่ยอมรับอะไรและไม่ยืนยันอะไรทั้งสิ้น พระพุทธศาสนาเรียกค าสอนของครูผู้นี้ว่า อมราวิกเขปิกาทิฏฐิ[21]

3.3.4 การทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง

หมายถึง การนำความรู้และประสบการณ์จากการก่อกำเนิดของศรัทธาทั้ง 3 ประการดังกล่าวแล้ว มาทดลองปฏิบัติจริง เป็นการพิสูจน์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาว่าเกิดผลดีหรือไม่อย่างไร ถ้าไม่เป็นจริง ไม่เป็นประโยชน์และยังให้โทษ แล้วแน่ใจว่าการพิสูจน์นั้นถูกต้องเหมาะสมแล้ว ผู้มีปัญญาก็จะปฏิเสธความรู้และประสบการณ์นั้นโดยสิ้นเชิง ในทางตรงข้าม ถ้าประจักษ์ว่าผลของการพิสูจน์เป็นจริง มีประโยชน์ มีคุณโดยส่วนเดียว ปราศจากโทษ เขาก็จะมีความเชื่อ แล้วพยายามทดลองปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ผลที่สุดก็จะพัฒนาเป็นความศรัทธาที่ตั้งอยู่บนเหตุผลและปัญญา เกี่ยวกับเรื่องปัญญานี้ พระพุทธศาสนาได้แบ่งปัญญาออกเป็น 3 ประเภทคือ

จินตามยปัญญา คือ ปัญญาซึ่งเกิดจากการคิดพิจารณาเหตุผล ปัญญาสืบแต่โยนิโสมนสิการที่ตั้งขึ้นในตนเอง

---

[21] ที.สี.9/94-99/54-68.

สุตมยปัญญา คือ ปัญญาซึ่งเกิดจากการสดับตรับฟังและจากการศึกษาเล่าเรียน ปัญญาสืบแต่ปรโตโฆสะ

ภาวนามยปัญญา คือ ปัญญาเกิดจากการปฏิบัติบ าเพ็ญ ปัญญาสืบแต่ปัญญาสองอย่างแรกนั้น แล้วหมั่นมนสิการในประดาสภาวธรรม อันเป็นเหตุให้เกิดปัญญารู้แจ้งแทงตลอด[22]

กระบวนการที่ก่อให้เกิดความศรัทธานั้น เริ่มจากประสบการณ์ของบุคคลได้ใช้อายตนะต่าง ๆ ในการสร้างความศรัทธา ดังนี้ ศรัทธาสามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการเห็น ศรัทธาสามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการฟัง ศรัทธาสามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการลิ้มรส ศรัทธาสามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการสัมผัส ศรัทธาสามารถเกิดขึ้นได้ด้วยกลิ่น ศรัทธาสามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการรับรู้อารมณ์ หรืออาจเรียกได้ว่าสิ่งที่ก่อกำเนิดศรัทธาคือ อายตนของมนุษย์นั่นเอง ศรัทธาจะกำเนิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นๆ ใช้วิธีการประมาณ การคิด การทดลองปฏิบัติ การสดับรับฟังอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีหลายวิธีการผสมผสานให้เกิดความศรัทธา กระบวนการเกิดขึ้นของศรัทธานั้น มีผลลัพธ์อยู่ 2 ประการคือ ความเห็นที่สอดคล้องกับกฎแห่งธรรมชาติ เรียกว่า สัมมาทิฏฐิ ความเห็นที่ไม่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ธรรมชาติ เรียกว่ามิจฉาทิฏฐิ ความเห็นทั้งสองนี้ เกิดจากความเชื่อที่บุคคลยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัตินั่นเอง เช่นความเชื่อเกี่ยวกับตายแล้วสูญกับตายแล้วเกิด ความเห็นทั้งสองประการนี้ หากเลือกเชื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็จะไม่สอดคล้องกับกฎตามธรรมชาติ เพราะความเชื่อที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ตายแล้วสูญและตายแล้วเกิดย่อมขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยตามธรรมชาติ เมื่อพิจารณาอย่างหลังจะเห็นว่าเข้าใจตามธรรมชาติมากกว่า เพราะว่ามิได้เชื่อด้วยความคิดของตนเองเพียงอย่างเดียว แต่เชื่อด้วยความเข้าใจความเป็นจริงของธรรมชาติหรือมีความเห็นสอดคล้องกับธรรมชาตินั่นเอง

3.4 โทษของศรัทธา

ศรัทธาหรือความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งถ้าใช้ให้ถูกต้อง คือ ใช้เป็นเครื่องมือนำทางไปสู่ปัญญา ย่อมก่อให้เกิดคุณค่าและประโยชน์ แต่ในทางตรงข้ามกัน หากเรานำไปใช้ไม่ถูกต้องก็มักจะกลายเป็นความติด ความชอบใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งและกลายเป็นอุปสรรค บั่นทอนความก้าวหน้าในกระบวนการพัฒนาปัญญาและก่อให้เกิดโทษได้เช่น ทำให้หลงผิด แสดงความโง่เขลา งมงายโดยศรัทธา เสียทรัพย์โดยศรัทธา เป็นมิจฉาทิฏฐิ เป็นบุคคลได้ชื่อว่าตกอยู่ในอวิชชา ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการดับทุกข์ได้ ดังนี้

3.4.1 งมงาย

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ พุทธธรรมฉบับปรับขยายเกี่ยวกับโทษของศรัทธาไว้ว่า ความเลื่อมใสศรัทธาติดในตัวบุคคล ถูกถือว่ามีข้อเสียข้อบกพร่อง แม้แต่

---

[22] สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 38, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิธรรมทานกุศลจิต, 2559), หน้า 93.

ความเลื่อมใสติดในองค์พระศาสดา พระพุทธเจ้าก็ทรงสอนให้ละเสีย เพราะเป็นศรัทธาที่แรงด้วยอาเวค กลับกลายเป็นอุปสรรคต่อความหลุดพ้นเป็นอิสระโดยสมบูรณ์ในขั้นสุดท้าย[23] ในกรณีของพระวักกลิ ซึ่งมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระองค์อย่างแรงกล้า อยากติดตามพระองค์ไปทุกหนทุกแห่ง เพื่อได้อยู่ใกล้ชิดและเห็นพระองค์อยู่เสมอ ในระยะสุดท้าย เมื่อพระวักกลิป่วยหนัก อยากเฝ้าพระพุทธเจ้า ส่งคนไปกราบทูล พระองค์ก็เสด็จมาและมีพระดำรัสเพื่อให้เกิดอิสรภาพทางปัญญาแก่พระวักกลิ ตอนหนึ่งว่า

“พระวักกลิ : ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เป็นเวลานานนักแล้ว ข้าพระองค์ปรารถนาจะไปเฝ้าเพื่อจะเห็นพระผู้มีพระภาคเจ้า แต่ร่างกายของข้าพระองค์ ไม่มีกำลังเพียงพอที่จะไปเฝ้าเห็นองค์พระผู้มีพระภาคเจ้าได้

พระพุทธเจ้า : อย่าเลย วักกลิ ร่างกายอันเน่าเปื่อยนี้ เธอเห็นไป จะมีประโยชน์อะไร ดูกร วักกลิ ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นชื่อว่าเห็นเรา ผู้ใดเห็นเรา ผู้นั้นเห็นธรรม เมื่อเห็นธรรมนั่นแหละ วักกลิ จึงจะชื่อว่าเห็นเรา เมื่อเห็นเราก็เห็นธรรม”[24]

3.4.2 หลงผิด

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ พุทธธรรมฉบับปรับขยาย เกี่ยวกับโทษของศรัทธาไว้ว่า แม้แต่ศรัทธาที่พ้นจากภาวะเป็นความเชื่องมงายนั้นเอง ถ้าไม่ดำเนินต่อไปถึงขั้นทดลองปฏิบัติเพื่อ พิสูจน์ให้เห็นความจริงประจักษ์แก่ตน ก็ไม่นับว่าเป็นศรัทธาที่ถูกต้องตามความหมายแท้จริง เพราะเป็นศรัทธาที่มิได้ปฏิบัติหน้าที่ตามความหมายของมัน จัดเป็นการปฏิบัติธรรมผิดพลาด เพราะปฏิบัติอย่างขาดวัตถุประสงค์[25] แสดงให้เห็นว่า ความรู้ความคิดเห็นในระดับที่ยังเป็นความเชื่อและเหตุผล ยังเป็นความรู้ความเห็นที่บกพร่อง มีทางผิดพลาด ยังไม่ชื่อว่าเป็นการเข้าถึงความจริงดังพุทธพจน์ต่อไปนี้

“ดูกรภารทวาชะ ครั้งแรกท่านได้ไปสู่ความเชื่อ เดี๋ยวนี้ท่านกล่าวการฟังตามกัน ดูกรภารทวาชะ ธรรม 5 ประการนี้ มีวิบากเป็นสองส่วน ในปัจจุบัน 5 ประการเป็นไฉน คือ ศรัทธา ความเชื่อ 1 รุจิ ความชอบใจ 1 อนุสสวะ การฟังตามกัน 1 อาการปริวิตักกะ ความตรึกตามอาการ 1 ทิฏฐินิชฌานขันติความทนได้ซึ่งความเพ่งด้วยทิฏฐิ 1 ธรรม 5 ประการนี้แล มีวิบากเป็นสองส่วน ในปัจจุบัน ดูกรภารทวาชะ ถึงแม้สิ่งที่ไม่เชื่อด้วยดีทีเดียว แต่สิ่งนั้นเป็นจริงเป็นแท้ ไม่เป็นอื่นก็มี อนึ่ง สิ่งที่ชอบใจทีเดียว สิ่งที่ฟังตามกันมาด้วยดีทีเดียว สิ่งที่ตรึกไว้ด้วยดีทีเดียว สิ่งที่เพ่งแล้วด้วยดีทีเดียว เป็นของว่างเปล่าเป็นเท็จไปก็มี ถึงแม้สิ่งที่ไม่ได้เพ่งด้วยดีทีเดียว แต่สิ่งนั้นเป็นจริงเป็นแท้ ไม่เป็นอื่นก็มี ดูกรภารทวาชะ บุรุษผู้รู้แจ้งเมื่อจะตามรักษาความจริง ไม่ควรจะถึงความตกลงในข้อนั้นโดยส่วนเดียวว่า

---

[23] สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย, พิมพ์ครั้งที่ 6, อ้างแล้ว, หน้า 588.

[24] ส.ข.17/216/115-120

[25] สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย, พิมพ์ครั้งที่ 6, อ้างแล้ว, หน้า 588

สิ่งนี้แหละจริงสิ่งอื่นเปล่า. กา. ท่านพระโคดม ก็ด้วยข้อปฏิบัติเพียงเท่าไร จึงจะเชื่อว่าเป็นการตามรักษาสัจจะบุคคลชื่อว่าตามรักษาสัจจะด้วยข้อปฏิบัติเพียงเท่าไร ข้าพเจ้าขอทูลถามท่านพระโคดมถึงการตามรักษาสัจจะ?"[26]

3.4.3 มิจฉาทิฏฐิ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ พุทธธรรมฉบับปรับขยายเกี่ยวกับโทษของศรัทธาไว้ว่า ศรัทธามีขอบเขตความสำคัญและประโยชน์แค่ไหนเพียงใด เป็นสิ่งที่จะต้องรู้เข้าใจตามเป็นจริง ไม่ควรตีค่าสูงเกินไป แต่ก็ไม่ควรดูแคลนโดยเด็ดขาด เพราะในกรณีที่ดูแคลนศรัทธา อาจกลายเป็นการเข้าใจความหมายของศรัทธาผิด เช่น ผู้ที่คิดว่าตนเชื่อมั่นในตนเอง แต่กลายเป็นเชื่อต่อกิเลสของตน ในรูปอหังการ มมังการ ซึ่งกลับเป็นผลร้ายไปอีกด้านหนึ่ง[27] ในสามัญญผลสูตร ได้กล่าวถึงความเชื่อของเจ้าลัทธิต่างๆ คือครูทั้ง 6 ซึ่งมีความเชื่อต่างกันดังนี้

ครูปูรณกัสสป สรุปคำสอนได้ว่า บุญ-บาป ไม่มี ความดี-ความชั่วไม่มี

ครูมักขลิโคสาล สรุปคำสอนได้ว่า กรรมที่บุคคลทำไว้แล้วไม่มีผลถึงอนาคต

ครูอชิตเกสกัมพล สรุปคำสอนได้ว่า บุญ-บาปไม่มี การทำทานไม่มีผล

ครูปกุทธกัจจายนะ สรุปคำสอนได้ว่า ทั้งธาตุและจิตล้วนเป็นของเที่ยงแท้ไม่มีดับหรือถูกทำลายไปได้

ครูนิครนถนาฏบุตรหรือศาสดามหาวีระ สรุปคำสอนได้ว่า การทรมานกายเป็นทางไปสู่ความพ้นทุกข์

ครูสัญชัยเวลัฏฐบุตร สรุปคำสอนไม่ได้ คือไม่ยอมรับและไม่ยืนยัน[28] ศรัทธาที่ไม่ได้มาจากปัญญาแต่มาจาก ความงมงาย หลงผิด เป็นมิจฉาทิฏฐิหากเป็นความเชื่อมั่นอย่างเหนียวแน่นไม่เปลี่ยนแปลง ไม่ยอมรับสิ่งอื่นและยังเผยแพร่ไปสู่สาธารณะอย่างต่อเนื่อง ถือเป็นมหันตภัยของศรัทธาที่น่ากลัวที่สุด

มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับความไม่รู้ คือ อวิชชา และตามด้วยกิเลส 3 อย่างได้แก่ ความโลภ ความโกรธ และความหลงเกาะแน่นในจิต เสมือนสนิมที่เกาะกินเนื้อเหล็กไม่สามารถแยกจากกันได้ อวิชาและกิเลสนี้เป็นสาเหตุให้บุคคลมีความเห็นเป็นมิจฉาทิฏฐิ คือเห็นผิดจากความเป็นจริงแห่งสภาพทั้งหลาย เพราะเห็นผิด ย่อมคิดผิด เพราะคิดผิด ย่อมพูดผิด ทำผิด ดำรงชีพในทางที่ผิด และผิดตลอดเส้นทาง เสมือนการติดกระดุมเม็ดแรกที่ผิด เม็ดถัดไปและเม็ดสุดท้ายย่อมผิด ฉะนั้นมิจฉาทิฏฐิบุคคลจึงเป็นสิ่งอันตรายต่อศาสนาและสังคมอย่างยิ่ง เพราะมิจฉาทิฏฐิเพียงคนเดียวสามารถสร้างความพินาศย่อยยับให้แก่โลกได้ เช่น การก่อวินาศกรรม การวางระเบิดสถานที่ราชการการวางระเบิด

---

[26] ม.ม.13/655/490.

[27] สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย, พิมพ์ครั้งที่ 6, อ้างแล้ว, หน้า589.

[28] ที.สี.9/94-99/45-79

ฆ่าตัวตาย ล้วนมาจากพวกมิจฉาทิฏฐิทั้งสิ้น เรื่องนี้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในเรื่องมิจฉาทิฏฐิและสัมมาทิฏฐิ ว่า “บุคคลผู้เป็นมิจฉาทิฏฐิ มีความเห็นวิปริต เขาทำให้คนเป็นอันมากออกจากศรัทธรรมแล้ว ให้ตั้งอยู่ในอสัทธรรม ดูก่อนภิกษุทั้งหลายบุคคล คนเดียวนี่แล เมื่อเกิดขึ้นในโลก ย่อมเกิดขึ้นเพื่อไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูล ไม่เป็นความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่อความฉิบหายมิใช่ประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความทุกข์แก่เทพยดาและมนุษย์ทั้งหลาย[29] จากพุทธดำรัสนี้เพื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่ามิจฉาทิฏฐิบุคคลเพียงคนเดียว สามารถทำความพินาศให้แก่โลกได้ เพราะเขาสามารถชักจูง โน้มน้าวชี้ชวน ให้คนดีจำนวนมากที่ตถาคตโพธิสัทธายังไม่มั่นคงเหนียวแน่นอาจคล้อยด้วยความเห็นวิปริตผิดทำนองคลองธรรมผู้คนจำนวนมากเหล่านี้เองที่ก่อความพินาศให้แก่โลก

3.5 ระดับของศรัทธา

กระบวนการเกิดศรัทธาในพุทธปรัชญาเถรวาทจำแนกได้ 3 ระดับ เรียงโดยลำดับได้ดังนี้ ระดับการเข้าสู่ศรัทธาในเบื้องต้น ระดับการใช้เหตุผล ระดับการใช้ปัญญา ระดับการเข้าสู่ศรัทธาในเบื้องต้นประกอบด้วยกระบวนการโยนิโสมนสิการ ซึ่งมีอยู่ในเกสปุตตสูตรหรือกาลามสูตร ระดับเหตุผลประกอบด้วยหลักตรรกะชี้วัดข้อเท็จจริง ซึ่งมีอยู่ในอริยสัจจ์ 4 ระดับปัญญาประกอบด้วยหลักไตรสิกขาอบรมพัฒนาจิต ซึ่งมีอยู่ในศรัทธา 4 ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.5.1 เกสปุตตสูตร

ในพระสูตรชื่อว่า เกสปุตตสูตรหรือกาลามสูตร ซึ่งเป็นศรัทธาระดับการเข้าสู่ศรัทธาในเบื้องต้นได้แสดงหลักศรัทธาด้วยกระบวนการโยนิโสมนสิการ ดังนี้

1) อนุสสวะ โดยการฟัง หรือเล่าเรียนต่อ ๆ กันมา
2) ปรัมปรา โดยการถือปฏิบัติ ถือเป็นประเพณีสืบต่อกันมา
3) อิติกิรา โดยการบอกเล่าหรือคำเล่าลือ
4) ปิฏกสัมปทานะ โดยการอ้างตำรา
5) ตักกะ โดยการคิดเอาเอง
6) นยะ โดยการอนุมานหรือคาดคะเนเอา
7) อาการปริวิตักกะ โดยการไตร่ตรองตามเหตุผล หรือการใช้เหตุผล
8) ทิฏฐินิชฌานักขันติ ยอมรับเพราะตรงกับความคิดเห็นของตน
9) ภัพพรูปตา บุคคลผู้น่าเชื่อถือ หรือผู้เชี่ยวชาญ
10) สมโณ โน ครุ ครูอาจารย์ของตน[30]

---

[29] องฺ.ทุก.20/191/191.

[30] องฺ.เอก.20/505/212.

หลักการทั้ง 10 ประการนี้ ไม่ได้สอนให้บุคคลมีทิฐิ ปฏิเสธทุกอย่าง ไม่เชื่อหรือไม่ยอมรับสิ่งใด แต่เป็นการสอนให้รู้จักพิจารณาก่อนการตัดสินสิ่งต่าง ๆ

3.5.2 อริยสัจจ์ 4

กฎของความจริงอันประเสริฐ ซึ่งเป็นศรัทธาระดับเหตุผลที่ใช้หลักการของตรรกะชี้วัดความจริง โดยหลักการนี้ สามารถเรียงลำดับตามความสัมพันธ์ในลักษณะเหตุผล ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) แง่เหตุผล

ความทุกข์เป็นสิ่งประจักษ์ เป็น ผล

เหตุทำให้ความทุกข์เกิด เป็น เหตุ

ความดับทุกข์ เป็น ผล

วิธีปฏิบัติเพื่อดับทุกข์ เป็น เหตุ

2) แง่หน้าที่ของบุคคล

ความทุกข์เป็นปัญหาที่ต้องทำความเข้าใจ

เหตุแห่งความทุกข์เป็นสิ่งที่ต้องขจัดท าลาย

ความดับทุกข์หรือการแก้ปัญหาได้ เป็นสิ่งที่จะต้องมั่นใจ

วิธีการขั้นปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหา บุคคลจะต้องถือเป็นหน้าที่ดำเนินตามด้วยตนเอง

3) เทียบกับหลักวิทยาศาสตร์

ขั้นวิเคราะห์ปัญหาให้ถ่องแท้ประจักษ์

รวบรวมข้อมูลหาสมุฏฐานของปัญหา

ตั้งสมมติฐานหาบทสรุปที่เป็นไปได้

ดำเนินตามมาตรการหรือวิธีปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแก้ปัญหา[31]

สรุปโดยย่อได้ดังนี้

ทุกข์ (ผล) มี ก็เพราะมีสมุทัย (เหตุ)

นิโรธ (ผล) มี ก็เพราะมีมรรค (เหตุ)

หลักการของ อริยสัจจ์ 4 จึงเป็นความเชื่อที่ได้จากการพิจารณาด้วยเหตุผลเป็นพื้นฐาน

3.5.3 ศรัทธา 4

กฎแห่งการกระทำ ซึ่งเป็นศรัทธาระดับปัญญาที่ใช้หลักของ ไตรสิกขา หรือ ศีล สมาธิปัญญา เป็นแนวทางให้เกิดปัญญา เพื่อการเข้าถึงตถาคตโพธิศรัทธา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) กัมมสัทธา เชื่อกรรม เชื่อการกระทำ เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง คือ เชื่อว่าเมื่อทำอะไรโดยมีเจตนา คือ จงใจทำทั้งรู้ย่อมเป็นกรรม คือ เป็นความดีความชั่วมีขึ้นในตน เป็นเหตุ

---

[31] วิโรจ นาคชาตรี, *พุทธปรัชญาเถรวาท*, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2560), หน้า 112.

ปัจจัยก่อให้เกิดผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไป การกระทำไม่ว่างเปล่า และเชื่อว่าผลที่ต้องการจะสำเร็จได้ด้วยการกระทำ มิใช่ด้วย อ้อนวอนหรือนอนคอยโชค เป็นต้น

2) วิปากสัทธา เชื่อวิบาก เชื่อผลของกรรม เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง คือ เชื่อว่ากรรมที่ทำแล้วต้องมีผล และผลต้องมีเหตุ ผลดีเกิดจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว

3) กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของของตน เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของจะต้องรับผิดชอบเสวยวิบากเป็นไปตามกรรมของตน

4) ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า มั่นใจในองค์พระตถาคต ว่าทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ทรงพระคุณทั้ง 9 ประการ ตรัสธรรม บัญญัติวินัยไว้ด้วยดี ทรงเป็นผู้นำทางที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์คือเราทุกคนนี้ หากฝึกตนด้วยดี ก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุด บริสุทธิ์หลุดพ้นได้ ดังที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญไว้เป็นแบบอย่าง[32]

หลักการของศรัทธา 4 จึงเป็นความเชื่อที่ได้จากเหตุผลและปัญญาเป็นพื้นฐาน กล่าวโดยย่อ คือ ศีล เป็นการฝึกอบรมทางความประพฤติเพื่อให้ดำเนินชีวิตในแนวทางที่สะอาด สมาธิ เป็นการฝึกอบรมจิตเพื่อให้มีคุณภาพและเกิดคุณธรรม ปัญญา เป็นการฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้ที่ถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีหลักธรรมอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับศรัทธา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

พละ 5 ประกอบด้วย

1. สัทธา ความเชื่อ
2. วิริยะ ความเพียร
3. สติ ความระลึกได้
4. สมาธิ ความตั้งจิตมั่น
5. ปัญญา ความตั้งจิตมั่น[33]

เวสรัชชกรณธรรม 5 ประกอบด้วย

1. ศรัทธา ความเชื่อที่มีเหตุผล มั่นใจในหลักที่ถือและในการดีที่ทำ
2. ศีล ความประพฤติถูกต้องดีงาม ไม่ผิดระเบียบวินัย ไม่ผิดศีลธรรม
3. พาหุสัจจะ ความเป็นผู้ได้ศึกษาเล่าเรียนมาก
4. วิริยารัมภะ ปารภความเพียร คือ การที่ได้เริ่มลงมือทำความเพียรพยายามในกิจนั้น ๆ อยู่แล้วอย่างมั่นคงจริงจัง
5. ปัญญา ความรอบรู้ เข้าใจชัดในเหตุผล ดี ชั่ว ประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ เป็นต้น รู้คิด รู้วินิจฉัย และรู้ที่จะจัดการ[34]

อธิยวัฑฒิ หรือ อารยวัฒิ 5 ประกอบด้วย

1. ศรัทธา ความเชื่อ ความมั่นใจในพระรัตนตรัย ในหลักแห่งความจริงความดีงามอันมีเหตุผล

---

[32] สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ 38, อ้างแล้ว, หน้า 181.

[33] เรื่องเดียวกัน, หน้า 258.

[34] เรื่องเดียวกัน, หน้า 237.

2. ศีล ความประพฤติดี มีวินัย เลี้ยงชีพสุจริต

3. สุตะ การเล่าเรียนสดับฟังศึกษาหาความรู้

4. จาคะ การเผื่อแผ่เสียสละ เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจช่วยเหลือ ใจกว้าง พร้อมที่จะรับฟังและร่วมมือ ไม่คับแคบเอาแต่ตัว

5. ปัญญาความรอบรู้ รู้คิด รู้พิจารณา เข้าใจเหตุผล รู้จักโลกและชีวิตตามความเป็นจริง[35]

ศรัทธาจึงมีระดับที่ต่างกันและมีความเกี่ยวข้องกับหลักธรรมอื่น ๆ แม้ว่าศรัทธาจะอยู่ในหลักธรรมหมวดใดก็ตาม เพื่อควบคุมศรัทธาให้อยู่ในความหมายที่ถูกต้อง ธรรมหมวดใดก็ตามในพุทธธรรม ถ้ามีศรัทธาเป็นส่วนประกอบข้อหนึ่งแล้ว จะต้องมีปัญญาเป็นอีกข้อหนึ่งด้วยเสมอไป[36]

3.6 สรุป

ความเชื่อหรือศรัทธาตามแนวพุทธศาสนา จำแนกตามกระบวนการเกิดศรัทธาได้ ระดับ ได้แก่ ระดับการเข้าสู่ศรัทธา ระดับเหตุผล ระดับปัญญา ความเชื่อมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต การเชื่อที่ผิดจะส่งผลต่อทัศนคติที่ไม่ถูกต้องและนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องเช่นกัน เนื่องจากความเชื่อเป็นเครื่องปรุงแต่งจิตให้แสดงออกทางกาย ทางวาจา ซึ่งมีผลต่อการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม ความเชื่อที่ถูกต้องจึงเป็นเสมือนรากฐานของศาสนาที่จะดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ตามหลักพระพุทธศาสนาให้สังเกต หมวดธรรมใดที่พระพุทธองค์ทรงสอนเรื่องศรัทธาหมวดธรรมนั้น ทรงสอนเรื่องปัญญากำกับไว้ด้วยเสมอ เพื่อเป็นเครื่องป้องกันการเกิดโทษของความเชื่อ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าพระพุทธองค์ทรงสอนให้เชื่ออย่างมีเหตุผลคือใช้ปัญญาพิจารณาแยกแยะให้เห็นข้อเท็จจริงก่อนแล้วค่อยตั้งศรัทธาไม่ให้ศรัทธาบงมงายไปตามกระแส ในทางกลับกันถ้ามีแต่ปัญญาแต่ไม่มีศรัทธารองรับ ปัญญาก็จะโลดแล่นเลื่อนลอยสุดโต่งไม่มีฐานที่ตั้ง ดังนั้นศรัทธาที่ถูกต้องจึงเป็นศรัทธาที่ผ่านกระบวนการโยนิโสมนสิการ แล้วเข้าสู่หลักการของเหตุผล ตามด้วยหลักไตรสิกขาเพื่อฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้ที่ถูกต้องบริบูรณ์

---

[35] เรื่องเดียวกัน, หน้า 249.

[36] สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย*, พิมพ์ครั้งที่ 6, อ้างแล้ว, หน้า 587.

บทที่ 4
วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท

ในบทนี้ผู้วิจัยต้องการจะศึกษา เพื่อเป็นแนวในการวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท ดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีเกี่ยวกับ โชคลาภ

4.2 วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีเกี่ยวกับ กรรม

4.3 วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีเกี่ยวกับ ความสุขสมหวัง

4.1 วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีเกี่ยวกับ โชคลาภ

ความเชื่อเรื่อง โชคลาภ ทำให้ผู้คนหลั่งไหลบูชา พระสีวลี แต่ในความเป็นจริง การบูชาคำบูชา มีความหมายแฝงอยู่เพื่อให้ประชาชนได้ประพฤติตาม จึงจะเกิดมีโชคลาภ ดังที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาว่า

พระสีวลีเถระ ผู้เลิศในทางโชคลาภ บูชาท่านจักทำให้เกิดความร่ำรวยในการทำมาค้าขาย มีคนรักใคร่นับถือ พระสีวลีเถระ หรือ พระฉิมพลี ท่านเป็นพระอรหันต์ ที่มีบารมีทางด้านโชคลาภ ไม่ว่าท่านจะไป สู่ที่แห่งใด ก็มักจะเกิดลาภกับท่านอยู่เสมอ อาศัยบารมี ของพระสิวลีนี่เอง ทำให้ผู้ที่เคารพบูชาท่านได้รับผล เป็นความสงบสุขร่มเย็น และสมบูรณ์พูนสุขด้วยโภคทรัพย์

พระสีวลีเถระ หรือ พระฉิมพลี เป็นพระภิกษุสาวกเอตทัคคะของพระพุทธเจ้า นับเนื่องในพระอสีติมหาสาวก 80 องค์สำคัญในพระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล

พระสีวลีเถระเป็นเจ้าชายในโกลิยวงศ์ ออกบวชในสำนักพระสารีบุตร บรรลุพระอรหันต์ในขณะที่ปลงเกศานั่นเอง และหลังจากผนวช ท่านเป็นผู้มีลาภสักการะมากด้วยกุศลกรรมที่ทำมาแต่อดีต ด้วยเหตุนี้ท่านจึงได้รับยกย่องจากพระพุทธองค์ให้เป็นเอตทัคคะผู้เลิศในทาง ผู้มีลาภมาก

ความหมายที่แท้จริงในคาถา ขอพรพระสีวลี

1. คำว่า “นะ” คำนี้นั้นไซร้ ท่านว่ามาจากคำว่า “นะโม” ซึ่งคำว่านะโม มีความหมายถึง ความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ได้วางตนเหนือผู้อื่น ไม่ดูถูกใคร และน้อมรับฟังคำตำหนิจากผู้อื่น ไม่ว่าจะอ่อนเยาว์กว่าหรือว่าสูงวัยกว่า นอกจากนี้ยังหมายถึงการที่ปราศจากความดื้อดึงในกมลสันดานอีกด้วย

2. คำว่า “ชา” คำว่า “ชา” นั้นไซร้ท่านว่ามาจากคำว่า “ชาคริยานุโยค” ซึ่งมีความหมายตรงตัวก็คือ เป็นผู้ที่ตื่นเช้า นั่นก็หมายถึงผู้ที่มีความขยันขันแข็ง ไม่เกียจคร้านเอาแต่นอน โดยความขยันนี้เป็นการช่วยทำกิจการต่าง ๆไม่ว่าจะเป็นการงานนอกบ้าน หรือจะเป็นการงานในบ้าน และยังรวมไปถึงการรู้จักรับผิดชอบในงานของตนอีกด้วย

3. คำว่า “ลี” คำว่า “ลี” นั้นไซร้ ท่านว่ามาจากคำว่า “สีฆหะ” หรือหมายถึงผู้ที่มุ่งมั่นที่จะทำงานในทางที่ชอบ ทางที่ชอบในที่นี้หมายถึงทางที่ถูกต้องตามศีลธรรม ไม่ใช่ทางทุจริต อย่างการทำงานนั้นก็ต้องทำงานที่สุจริต ถูกกฎหมาย และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่นนี้แหละที่จะถือว่าเป็นงานที่ชอบตามความหมายของ “ลี” ในพระคาถา

4. คำว่า “ติ” คำว่า “ติ” นั้นท่านว่ามาจากคำว่า “อิติ” ซึ่งมีความหมายว่า “ดังนี้” ก็เหมือนกับเป็นการสรุปความข้างต้นทั้งหมดว่าเป็นดังนี้ มีดังนี้ และจงปฏิบัติดังนี้นั่นเองการที่เราบูชาพระสีวลีในยามค่ำคืนนั้นจะช่วยทำให้จิตใจของเราผ่องใส ซึ่งหากว่าเราตื่นแต่เช้าไปทำงานสุจริต พระสีวลีเองก็จะชื่นชมและให้ความคุ้มครองดูแล รวมไปถึงการให้ลาภต่างๆ นั่นเอง ผู้บูชาพระสีวลีปางธุดงค์ จะบันดาลให้มีโชคมีลาภ ทำอะไรก็ประสบความสำเร็จ คิดหวังสิ่งใดก็จะเป็นตามที่ใจปรารถนา มียศสรรเสริญ มีแต่คนไหว้นับถือ ไม่มีอดอยาก มีข้าวของเงินทองเครื่องใช้พร้อมบริบูรณ์ ชีวิตมีความสุข ถามหาความทุกข์นั้นหาไม่เจอ ในยามที่มีอันตรายใดๆ ก็จะแคล้วคลาด หรือไม่บุญบารมีของพระสีวลีก็จะช่วยผ่อนสิ่งที่หนักอยู่ให้กลายเป็นเบาลง เนื่องด้วยพระสีวลีทำการคุ้มครองผู้ที่นับถือบูชาพระองค์ และตั้งมั่นในพระพุทธศาสนา ดำรงอยู่ในศีล 5 นั่นเอง

ดังนั้น โชคลาภจะเกิดขึ้นได้ จะต้องพรั่งพร้อมด้วย การปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับบทกลอนนี้ว่า

นะ หนึ่งพึงอ่อนน้อม นรชน
ชา ตื่นแต่เช้าทน ต่อสู้
ลี รู้จักขวนขวาย ทางชอบ ขยันนา
ติ อิดังนี้ผู้ สืบสร้างจึงรวยฯ

4.2 วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีเกี่ยวกับ กรรม

ความเชื่อเรื่องพระสีวลีเกี่ยวกับ กรรม ถือว่าน่าสนใจ เพราะได้กล่าวถึงโชคลาภมาแล้วเบื้องต้น แต่ในความเป็นจริงแล้ว พระสีวลี เป็นสาวกของพระพุทธเจ้า ย่อมเชื่อกฎแห่งกรรม และมีชีวิตอยู่ตามกฎแห่งกรรมด้วย อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยขออธิบาย เป็นลำดับไปดังนี้

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับคนเราโดยบังเอิญ อย่างไม่คาดฝัน และไม่สามารถหาเหตุผลได้ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไรนั้น เราเรียกว่า “โชค”

ในทางวิทยาศาสตร์ โชคอาจเกิดขึ้นได้เมื่อไรก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นในทางดีหรือไม่ดี โดยเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันนี้ อาจเกิดขึ้นเองตามกระบวนการทางธรรมชาติหรือมนุษย์ทำขึ้นก็ได้ สำหรับคำว่า “โชคดี” หรือ “โชคร้าย” ก็เป็นเพียงคำที่บอกถึงเหตุการณ์ที่ไม่น่าจะเป็นไปได้นี้ ในเชิงบวกหรือเชิงลบเท่านั้น

แต่ในสังคมมนุษย์เรื่องโชคลาภ ยังเกี่ยวข้องกับความเชื่อเหนือธรรมชาติอยู่ด้วย โดยแต่ละสังคมจะมีวิธีการที่จะทำให้ได้รับโชคแตกต่างกันไป เช่น การเซ่นสังเวย การทำพิธีกรรม การสวดอ้อนวอน การพกเครื่องรางของขลัง การครอบครองสิ่งนำโชค วิทยาศาสตร์ไม่สามารถบอกได้ว่า โชคเกิดขึ้นได้อย่างไร และมีอะไรเป็นสาเหตุ เพียงแค่บอกว่าโชคเกิดขึ้นโดยบังเอิญ และกล่าวถึงอิทธิพลของโชคที่มีต่อพฤติกรรมของมนุษย์เท่านั้น

แต่ศาสนาพุทธได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า ไม่ควรเชื่อในเรื่อง “โชค” แต่ควรเชื่อในเรื่อง “กรรม” อันเป็นคุณสมบัติข้อหนึ่งของอุบาสกที่ดี นั่นคือ ข้อที่ 3 ในอุบาสกธรรม 5 อันประกอบด้วย

1. มีศรัทธา
2. มีศีล
3. ไม่ถือมงคลตื่นข่าว เชื่อกรรม ไม่เชื่อมงคล คือ มุ่งหวังผลจากการกระทำและกรรม มิใช่จากโชคลางและสิ่งที่ตื่นกันว่าขลังศักดิ์สิทธิ์
4. ไม่แสวงหาเขตบุญนอกหลักพระพุทธศาสนา
5. ขวนขวายในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา

การเชื่อในกรรมเป็นการเชื่อในกฎธรรมชาติ (นิยาม) ที่ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกทั้งหมดเป็นไปตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย โดยกฎธรรมชาติแบ่งออกได้ตามลักษณะอาการจำเพาะ 5 อย่างคือ

1. อุตุนิยาม เป็นกฎธรรมชาติเกี่ยวกับปรากฏการณ์ฝ่ายวัตถุ
2. พีชนิยาม เป็นกฎธรรมชาติเกี่ยวกับการสืบพันธุ์
3. จิตตนิยาม เป็นกฎธรรมชาติเกี่ยวกับการทำงานของจิต เช่น เมื่ออารมณ์ (สิ่งเร้า) กระทบประสาท จะมีการรับรู้เกิดขึ้น จิตจะทำงานอย่างไร
4. กรรมนิยาม เป็นกฎธรรมชาติเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ คือกระบวนการกระทำและผลของการกระทำ ซึ่งก็คือ กระบวนการแห่งเจตน์จำนง หรือความคิดปรุงแต่งสร้างสรรค์ต่างๆ พร้อมทั้งผลที่สืบเนื่องออกไป เช่น ทำกรรมดีมีผลดี ทำกรรมชั่วมีผลชั่ว
5. ธรรมนิยาม เป็นกฎธรรมชาติเกี่ยวกับความสัมพันธ์และอาการที่เป็นเหตุเป็นผลแก่กันของสิ่งทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เรียกกันว่า ความเป็นไปตามธรรมดา เช่น
   - สิ่งทั้งหลายมีความเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป เป็นธรรมดา
   - คนย่อมมีความเกิด แก่ เจ็บ ตายเป็นธรรมดา
   - ธรรมดาของสิ่งทั้งหลายเป็นสภาพไม่เที่ยง ถูกปัจจัยบีบคั้น และไม่เป็นอัตตา

จะเห็นได้ว่า กรรมนิยามเป็นเรื่องของมนุษย์โดยตรง มนุษย์เป็นผู้ปรุงแต่งกรรม และกรรมก็เป็นเครื่องปรุงแต่งวิถีชีวิตโชคชะตาของมนุษย์

กรรมจึงเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา หรือเป็นการกระทำด้วยความจงใจ อันนำไปสู่ผลในอนาคต แต่ถ้าไม่เป็นการกระทำด้วยเจตนาก็ไม่เรียกว่า กรรม

กรรม จำแนกตามคุณภาพแบ่งได้เป็น 2 อย่างคือ กรรมดีและกรรมชั่ว โดยที่

- กรรมดี (กุศลกรรม) หมายถึงการกระทำที่เกิดจากกุศลมูล คือ จาคะ เมตตา หรือ ปัญญา
- กรรมชั่ว (อกุศลกรรม) หมายถึงการกระทำที่เกิดจากอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ หรือ โมหะ

กรรม จำแนกตามทางที่ทำกรรมแบ่งเป็น 3 อย่างคือ

1. กายกรรม คือกรรมที่ทำด้วยกาย
2. วจีกรรม คือกรรมที่ทำด้วยวาจา
3. มโนกรรม คือกรรมที่ทำด้วยใจ

ถ้าจำแนกกรรมตามหลักสองข้อข้างต้น ก็จะมีกรรมรวมทั้งหมด 6 อย่างคือ

1. กายกรรมที่เป็นกุศล
2. วจีกรรมที่เป็นกุศล
3. มโนกรรมที่เป็นกุศล
4. กายกรรมที่เป็นอกุศล
5. วจีกรรมที่เป็นอกุศล
6. มโนกรรมที่เป็นอกุศล

ในสังคมมนุษย์ยังมีกฎที่มนุษย์กำหนดวางกันขึ้นเป็นข้อตกลง เพื่อควบคุมความประพฤติในหมู่มนุษย์ด้วยกันเอง ให้อยู่ร่วมกันโดยผาสุกอีกด้วย เช่น ระเบียบ ข้อบังคับ กติกา กฎหมาย จารีตประเพณี วินัยบัญญัติ ที่เรียกรวมกันว่า “กฎของสังคม”

ดังนั้น ตาม “กฎแห่งกรรม” มนุษย์จะรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ตามกระบวนการของธรรมชาติ ในขณะเดียวกัน “กฎของสังคม” ก็ทำให้มนุษย์ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ตามกระบวนการที่จัดวางขึ้นของมนุษย์อีกด้วย

การที่คนเราต้องรับผลของกรรมตามกฎทั้งสอง ที่มีมุมมองแตกต่างกันนี้ อาจทำให้เรามองไม่เห็นถึงผลของกรรมที่ว่า “ทำกรรมดีมีผลดี ทำกรรมชั่วมีผลชั่ว” ได้อย่างชัดเจน

4.3 วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีเกี่ยวกับ ความสุขสมหวัง

ความเชื่อที่มีต่อพระสีวลี ทำให้มีความสุขสมหวังนั้น ถือว่าเป็นเรื่องเฉพาะตน แต่ในหลักการทั่วไปของความสุขสมหวังนั้น พออธิบายได้ดังนี้

ความสุข หรือ สุข พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 นิยามว่า “น. ความสบายกายสบายใจ...” คือความรู้สึกหรืออารมณ์ประเภทหนึ่ง มีหลายระดับตั้งแต่ความสบายใจเล็กน้อยหรือ

ความพอใจจนถึงความเพลิดเพลินหรือเต็มไปด้วยความสนุก มีการใช้แนวความคิดทางปรัชญาศาสนา จิตวิทยา ชีววิทยาอธิบายความหมายของความสุข รวมถึงสิ่งที่ทำให้เกิดความสุข

แนวความคิดทางปรัชญาและศาสนามักจะกำหนดนิยามของความสุขในความหมายของการดำรงชีวิตที่ดี หรือชีวิตที่มีความเจริญ โดยไม่จำกัดความหมายว่าเป็นเพียงอารมณ์ประเภทหนึ่ง

ความหมายของความสุข ความสุข เป็นคำที่มีความหมายกว้างและซับซ้อน แต่ละคนอาจให้ความหมายของความสุขแตกต่างกันไป โดยทั่วไปแล้ว ความสุขอาจหมายถึงความรู้สึกสบายใจ ผ่อนคลาย ความพึงพอใจ ความสำเร็จ ความรัก ความผูกพัน ความหมายของชีวิต เป็นต้น ความสุข เป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา แต่ไม่ใช่ทุกคนที่จะมีความสุขได้เสมอไป บางครั้งเราอาจรู้สึกเศร้า เหงา ผิดหวัง หรือทุกข์ทรมาน สาเหตุของความทุกข์อาจมาจากปัจจัยภายนอก เช่น ปัญหาชีวิต โรคภัยไข้เจ็บ หรือปัจจัยภายใน เช่น ความคิด ความรู้สึก ทัศนคติของเราเอง

ความสุขในทางพระพุทธศาสนา

หลักความเชื่อของศาสนาพุทธก็คือ เหตุที่ทำให้เกิดความสุข นั้นก็คือ อยู่กับปัจจุบัน ขณะปล่อยวางได้ในสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว ควบคุมความอยากที่ไม่มีสิ้นสุด ไม่ใช้ความรุนแรง ไม่ทะเลาะ และใช้หลักเวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร ให้อภัยตัวเองและผู้อื่น มีจิตใจเมตตากรุณา และเสียสละเพื่อผู้อื่น

อริยะสัจ 4 สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบ และบอกไว้ว่าด้วย ทุกข์ สมุทัย มรรค นิโรธ แท้จริงแล้วก็คือ ทางเดินไปหาคำว่า “ความสุข” เพราะถ้าเมื่อไรเรากำจัด “ความทุกข์” ได้แล้ว ความสุขก็จะเกิดขึ้นทันที

อุปสรรคของความสุขก็คือ แรงปรารถนา และตัณหา พระอาจารย์บอกว่า คนเราจะมีความสุขมันไม่มีขึ้นอยู่กับว่า “มีเท่าไร” แต่ขึ้นอยู่ที่ว่าเรา “พอเมื่อไร” ความสุขไม่ได้ขึ้นกับจำนวนสิ่งของที่เรามีหรือเราได้

ดังนั้นหากพิจารณาถึงเนื้อแท้แล้วการที่ได้เกิดความเชื่อในพระสีวลี จะทำให้เกิดความตระหนักถึงการแสวงหาความสุขที่แท้จริงในทางพระพุทธศาสนา ตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าทางไปสู่ความสุข คือชีวิตที่มีสุขนั้นคือชีวิตที่ตั้งอยู่ในการกระทำ 3 ลักษณะดังต่อไปนี้[1]

1) มีการเสียสละแบ่งปัน (ทานมัย) อธิบายได้ว่าชีวิตที่มีการรู้จักเผื่อแผ่แบ่งปัน ให้กับผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว ไม่ละโมบโลภมาก เมื่อมีวัตถุสิ่งของในจำนวนที่เพียงพอต่อการดำรงชีพแล้วก็พยายามบริหารจัดการ หรือมอบให้ผู้อื่นที่ยังขาด ไม่ใช่ตักตวงเอาเข้าหาตนเองให้มากที่สุด โดยพยายามทำทุกวิถีทางเพื่อให้ตนเองได้ประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม การมีพฤติกรรมเช่นนี้ย่อมทำให้สังคมโดยรวมเกิดความวุ่นวายและเดือดร้อน เพราะทรัพยากรในโลกนี้มีอยู่อย่างจำกัด แต่การอยากได้นั้นมี

[1] พระมหามฆวินทร์ ปุริสุตฺตโม, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.,*ชีวิตที่มีความสุขและคุณค่าตามหลักพระพุทธศาสนา*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://awut.org/2019 [5 เมษายน 2567].

อยู่อย่างไม่จากัด จึงเป็นการสมควรที่ผู้ต้องการความสุขในชีวิตต้องรู้จักเสียสละ แบ่งปันวัตถุสิ่งของหรือการให้โอกาสในชีวิตแก่ผู้อื่น

ด้วยว่าการเสียสละแบ่งปันนี้ จะช่วยทำให้ชีวิตเย็นลง ไม่เป็นทุกข์ร้อน เพราะความอยากได้ความอยากมี และความอยากเป็นตรงกันข้ามการไม่รู้จักเสียสละแบ่งปันย่อมเป็นสาเหตุแห่งการทำลายจิตวิญญาณที่ดีงามที่มีอยู่ในตน และเป็นการทิ้งคุณงามความดีในตนเพียงเพื่อให้ได้สิ่งของหรือตำแหน่งที่อยากจะได้

ดังนั้น ชีวิตที่มีความสุขประการที่หนึ่งจึงเป็นการมองไปที่การดำเนินชีวิตอย่างผู้มีจิตใจเผื่อแผ่วัตถุสิ่งของภายนอกให้แก่ผู้อื่น และควบคุมความอยากภายในจิตใจให้อยู่ในสภาวะที่สมดุลกับชีวิต ไม่ให้ความอยากกลายเป็นเชื้อโรคร้ายทำลายจิตใจที่บริสุทธิ์หมดจดให้หม่นหมองไป

การเสียสละแบ่งปันย่อมทำให้ผู้ให้รู้สึกเบาสบาย เพราะไม่ถูกทับถมด้วยความรู้สึกอิจฉาริษยาต่อการมีการได้ และการเป็นของผู้อื่นที่อยู่รอบข้างตน เรียกว่าหากไม่มีความเสียสละแบ่งปันแล้ว ไม่มีทางที่จิตมุทิตาจะเกิดขึ้นในตนได้อย่างยั่งยืน

สรุปแล้ว ความสุขในชีวิตสามารถหาได้อย่างง่ายๆ ด้วยการลดความอยากในตนเอง แล้วเพิ่มพฤติกรรมการให้ต่อผู้อื่นเท่าที่จะไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อน

2) ตรงไปตรงมาได้ (สีลมัย) อธิบายได้ว่าเมื่อชีวิตมีความสุขจากการได้เสียสละ แบ่งปันสิ่งของหรือการให้โอกาสแก่ผู้อื่นอย่างบริสุทธิ์ใจแล้ว ประการต่อมาคือการ ประพฤติปฏิบัติตนอย่างสุจริตหรือมีความประพฤติตรงไปตรงมา กล่าวคือการใช้ชีวิตในสังคมนั้นย่อมมีโอกาสที่จะปะทะสังสรรค์กับกิเลสหรือสิ่งที่ไม่ดีไม่งามได้ ยิ่งถ้ามีตำแหน่งสูงๆ หรือมีภาวะที่สามารถให้คุณและโทษกับใครๆ ก็ได้ ย่อมอาจจะที่ถูกล่อลวงด้วยกิเลส ภายในจิตใจและถูกหลอกล่อด้วยวัตถุสิ่งของได้ แต่ถ้ามีความตรงไปตรงมาหรือมีศีล ย่อมถือว่ามีกำแพงกั้นสิ่งไม่ดีเหล่านั้นไว้ได้ เพราะศีลหรือพฤติกรรมการตรงไปตรงมานั้น จะช่วยทำให้เป็นผู้มีความกล้าหาญ องอาจ สง่าผ่าเผย ไม่สะทกสะท้าน เชื่อมั่นในตนเอง ไม่เกรงกลัวต่อภยันอันตรายต่างๆ เพราะตนเองมีพฤติกรรมทางกาย วาจา และจิตใจที่สุจริตนั่นเอง

ดังนั้น การมีความสุขในชีวิตจึงเกิดขึ้นได้ หากได้มีการดำเนินชีวิตอย่างสุจริต ไม่เบียดเบียนหรือทำร้ายใคร ไม่โกหกหลอกลวง พูดจริงทำจริง พูดคำไหนเป็นคำนั้น ไม่ใช่ต่อหน้าพูดอย่าง ลับหลังทำอย่าง ซึ่งไม่ใช่พฤติกรรมของคนที่ตรงไปตรงมา

สรุปแล้ว การตรงไปตรงมาช่วยทำให้เกิดความสุขในชีวิตได้อย่างแน่นอน เพราะเป็นชีวิตที่หมดจด บริสทุธิ์ไม่มีมลทินมัวหมอง เป็นผู้มีกาย วาจา และจิตใจเป็นปกติสขุ คือไม่ใช้กาย วาจา และจิตใจทำร้ายใครๆ หรือแม้กระทั่งไม่ทำร้ายตนเองด้วย เรียกว่าเป็นผู้มีศีล

3) ผ่อนสั้นผ่อนยาวเป็น (ภาวนามัย) อธิบายได้ว่าความสุขในชีวิต ประการสุดท้ายคือการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและมีปัญญา เพราะตามปกติแล้ว ชีวิตไม่ว่าจะเป็นชีวิตคนรวยหรือคนจน ล้วน

ต้องประสบพบเจอกับปัญหาหรือ อุปสรรคไม่มากก็น้อย แต่ถ้ามีการรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว คือ มีการใช้ภาวนาเป็นเครื่องมือย่อมสามารถที่จะผ่านพ้นไปได้

อนึ่ง การพูดถึงเรื่องภาวนานี้ต้องไม่ใช่เป็นการตีความอย่างแคบเพียงแค่การหายใจเข้าและหายใจออกเท่านั้น แต่เป็นการพูดถึงภาวนาในฐานะเป็นเครื่องมือช่วยเหลือ ในการดำเนินชีวิตแต่ละวันให้อยู่อย่างรู้เท่าทัน กล่าวคือเมื่อชีวิตประสบกับโลกธรรมทั้งแปด ได้แก่ มีลาภ เสื่อมลาภ มียศ เสื่อมยศ มีสรรเสริญ มีนินทา มีสุข และมีทุกข์ ปรากฏการณ์เหล่านี้สามารถเกิดขึ้นกับชีวิตได้ตลอดเวลา ไม่เลือกช่วงวัยหรือ ขณะเวลา วันนี้หรือขณะนี้หากมีลาภเกิดขึ้น วันพรุ่งนี้หรือชั่วโมงต่อไปลาภที่มีก็อาจหายไปได้

ดังนั้น เมื่อชีวิตประสบ กับโลกธรรมเหล่านี้อยู่อย่างไม่เลือกขณะเวลา ภาวนาจึงเป็นองค์ธรรมที่ผู้ ดำเนินชีวิตควรได้นำมาประกอบใช้อย่างสม่ำเสมอ ด้วยว่าภาวนานี้จะช่วยทำให้ใจ ไม่ฟูขึ้นเมื่อได้ดังใจหวังและใจไม่แฟบลง เมื่อไม่ได้ตามที่หวัง เป็นการอยู่อย่างปกติสุข สามารถรับมือได้ ทั้งชีวิตในเชิงบวกและเชิงลบ กล้าเผชิญกับความทุกข์ที่เกิดขึ้นในชีวิต ไม่หลีกหนี ไม่เบื่อหน่าย รู้ และเข้าใจต่อความเป็นไปของสรรพสิ่งในโลก สรุปแล้ว ภาวนาช่วยทำให้ชีวิตมีความสุขได้ เพราะไม่ทำชีวิตให้หลงยึดติด หรือยึดมั่นในสิ่งที่เกิด ทำให้เข้าใจหรือรู้จักความเป็นจริงของสรรพสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตว่าตั้งอยู่ในสภาพไม่เที่ยง (อนิจจตา) เป็นทุกข์ (ทุกขตา) และเป็นสภาพไม่ใช่ตัวตน (อนัตตตา) ต่อเมื่อ เข้าใจชีวิตอย่างนี้แล้ว ความสุขย่อมก่อเกิด ได้ทุกขณะเวลา[2]

[2] เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

บทที่ 5
สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท” ดำเนินการค้นความเท่าที่จะมีข้อมูล ด้านความปรารถนา คนหวังโชคลาภ ความสำเร็จ ความปลอดพ้นจากภัยอันตรายด้วยอำนาจดลบันดาล เมื่อพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นมา พระองค์ตรัสว่า ดูนี่ซิ สิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุปัจจัย ผลที่จะเกิดขึ้นย่อมเกิดจากเหตุ เพราะฉะนั้น ถ้าท่านต้องการผลอะไร ท่านก็ต้องทำเหตุของมัน เราจึงพูดว่าพระพุทธเจ้าดึงคนจากเทพมาสู่ธรรม คือมาสู่ความจริงแห่งกฎธรรมชาติ แห่งความเป็นไปตามเหตุและผลตามหลักที่ว่า “สิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุปัจจัย” ซึ่งเรียกว่า หลักธรรม การนับถือพระสาวกของพระพุทธเจ้า มีแง่มุมอย่างไรตามที่ได้ศึกษามา ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับพระสีวลี

พระสีวลีเถระ หรือ พระฉิมพลี ท่านเป็นพระอรหันต์ ที่มีบารมีทางด้านโชคลาภ ไม่ว่าท่านจะไป สู่ที่แห่งใด ก็มักจะเกิดลาภกับท่านอยู่เสมอ อาศัยบารมี ของพระสิวลีนี่เอง ทำให้ผู้ที่เคารพบูชาท่านได้รับผล เป็นความสงบสุขร่มเย็น และสมบูรณ์พูนสุขด้วยโภคทรัพย์

พระสีวลีเถระ หรือ พระสีวลี เป็นพระภิกษุสาวกเอตทัคคะของพระพุทธเจ้า นับเนื่องในพระอสีติมหาสาวก 80 องค์สำคัญในพระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล พระสีวลีเถระเป็นเจ้าชายในโกลิยวงศ์ ออกบวชในสำนักพระสารีบุตร บรรลุพระอรหันต์ในขณะที่ปลงเกศานั่นเอง และหลังจากผนวชท่านเป็นผู้มีลาภสักการะมากด้วยกุศลกรรมที่ทำมาแต่อดีต ด้วยเหตุนี้ท่านจึงได้รับยกย่องจากพระพุทธองค์ให้เป็นเอตทัคคะผู้เลิศในทาง ผู้มีลาภมากพระสีวลีเถระ เป็นพระโอรสของพระนางสุปปวาสาผู้เป็นพระราชธิดาของพระมหากษัตริย์แห่งกรุงโกลิยะอยู่ในพระครรภ์ถึง 7 ปี 7 เดือน 7 วัน เมื่อทรงพระครรภ์ทำให้พระมารดาสมบูรณ์ด้วยลาภสักการะมาก เมื่อประสูติก็ประสูติง่ายดาย พุทธานุภาพที่ทรงพระราชทานพรว่า “ขอพระนางสุปปวาสาจงมีความสุข ปราศจากโรคาพยาธิ ประสูติพระราชบุตรผู้ไม่มีโรคเถิด เมื่อประสูติและพระประยูรญาติขนานถวายพระนามว่า สีวลีกุมาร ในวันที่นิมนต์พระพุทธเจ้ามาเสวยภัตตาหารตลอด 7 วัน สีวลีกุมารก็ได้ถือธมกรกรองน้ำถวายพระพุทธเจ้าและพระสงฆ์ตลอด 7 วัน

เมื่อเจริญวัย ท่านได้ออกผนวชในสำนักพระสารีบุตร ได้บรรลุอรหันตผลในเวลาปลงเกศาเสร็จ จากนั้นมาท่านสมบูรณ์ด้วยลาภสักการะไม่ขาดด้วยปัจจัย 4 ทั้งปวง ด้วยเหตุนี้จึงได้รับการยก

ย่องจากพระพุทธองค์ให้เป็นเอตทัคคะผู้เลิศในทาง ผู้มีลาภมาก ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาไม่ระบุว่าท่านดับขันธปรินิพพานที่ใด แต่ท่านคงดำรงขันธ์อยู่พอสมควรแก่กาลจึงปรินิพพาน

5.1.2 ความเชื่อในพุทธศาสนาเถรวาท

ความเชื่อ ความเชื่อถือในทางธรรม หมายถึง เชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ, ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล, ความเชื่อมั่นในสิ่งที่ดีงามความเลื่อมใสซาบซึ้งชื่นใจสนิทใจเชื่อมั่นมีใจโน้มน้อมมุ่งแล่นไปตามไปรับคุณความดีในบุคคลหรือสิ่งนั้น ๆ ความมั่นใจในความจริง ความดี สิ่งดีงาม และในการทำความดี ไม่ลู่ไหลตื่นตูมไปตามลักษณะภายนอก เชียนอย่างสันสกฤตเป็น ศรัทธา เชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ และเชื่อด้วยเหตุผล ความเชื่อมั่นในสิ่งที่ดีงาม การน้อมใจเชื่อ ความเชื่อทำหน้าที่ขจัดความไม่เชื่อออกไป เมื่อเข้มข้นสูงขึ้นจะขจัดความสงสัยออกไป เข้มข้นมากกว่านั้นจะขจัด โลภะ ตัณหา ถึงจุดหนึ่งจะขจัด โทศะ ออกไป ความเชื่อเหตุผลที่ควรเชื่อ เชื่อในทางกรรมทางผลของกรรม ว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ข้อนี้เป็นคุณที่ให้บุคคลประพฤติดีมั่นคง ไม่เช่นนั้นความประพฤติก็จะแปรผันไปเพราะเหตุการณ์นั้น ๆ เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อหมายถึง การเชื่อในสิ่งที่ดีงามมีเหตุผล ไม่ใช่เชื่ออย่างงมงายโดยปราศจากการพิจารณา ไตร่ตรองด้วยสติปัญญาของตน ทั้งในสิ่งที่เราเคยรู้เคยเห็นและสิ่งที่เราไม่เคยเห็น โดยเฉพาะหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ที่เกี่ยวกับเรื่อง บุญ บาป นรก สวรรค์ การที่บุคคลจะประกอบกิจการใดให้สำเร็จ ลุล่วงสมปรารถนาได้นั้น จำเป็นต้องมี ศรัทธาเป็นตัวนำแล้วตามด้วยคุณธรรมอย่างอื่น ศรัทธาที่เป็นตัวนำต้องเป็นศรัทธาที่ประกอบด้วยเหตุผลจึงจะนำไปสู่การกระทำที่ประกอบด้วยปัญญา มีประสิทธิผลโดยชอบธรรม ศรัทธาเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งเพราะเป็นพื้นฐานให้เกิดพลัง เกิดความมั่นใจ เกิดการสร้างสรรค์ เกิดความสามัคคี และทำให้เกิดปัญญาอันก่อให้เกิดการนับถือศาสนาเป็นไปอย่างมั่นคง

5.1.3 วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท ออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1. วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีเกี่ยวกับ โชคลาภ 2.วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีเกี่ยวกับ กรรม 3.วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีเกี่ยวกับ ความสุขสมหวัง

ความหมายที่เป็นนัยยะแท้จริงในคาถา ขอพรพระสีวลี คำว่า “นะ” มาจากคำว่า “นะโม” ซึ่งคำว่านะโม มีความหมายถึงความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ได้วางตนเหนือผู้อื่น ไม่ดูถูกใครและน้อมรับฟังคำตำหนิจากผู้อื่น ไม่ว่าจะอ่อนเยาว์กว่าหรือว่าสูงวัยกว่า นอกจากนี้ยังหมายถึงการที่ปราศจากความดื้อดึงในกมลสันดานอีกด้วย 2. คำว่า “ชา” คำว่า “ชา” นั้นไซร้ท่านว่ามาจากคำว่า “ชาคริยานุโยค” ซึ่งมีความหมายตรงตัวก็คือ เป็นผู้ที่ตื่นเช้า นั่นก็หมายถึงผู้ที่มีความขยันขันแข็ง ไม่เกียจคร้านเอาแต่นอน โดยความขยันนี้เป็นการช่วยทำกิจการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการงานนอกบ้าน หรือจะเป็นการงานในบ้าน และยังรวมไปถึงการรู้จักรับผิดชอบในงานของตน 3. คำว่า “ลี” คำว่า “ลี” นั้นไซร้ ท่านว่ามาจากคำว่า “สีฆหะ” หรือหมายถึงผู้ที่มุ่งมั่นที่จะ

ทำงานในทางที่ชอบ ทางที่ชอบในที่นี้หมายถึงทางที่ถูกต้องตามศีลธรรม ไม่ใช่ทางทุจริต อย่างการทำงานนั้นก็ต้องทำงานที่สุจริต ถูกกฎหมาย และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่นนี้แหละที่จะถือว่าเป็นงานที่ชอบตามความหมายของ “ลี” ในพระคาถา 4. คำว่า “ติ” มาจากคำว่า “อิติ” ซึ่งมีความหมายว่า “ดังนี้” ก็เหมือนกับเป็นการสรุปความข้างต้นทั้งหมดว่าเป็นดังนี้ มีดังนี้ และจงปฏิบัติดังนี้นั่นเองการที่เราบูชาพระสีวลีในยามค่ำคืนนั้นจะช่วยทำให้จิตใจของเราผ่องใส ซึ่งหากว่าเราตื่นแต่เช้าไปทำงานสุจริต

ศาสนาพุทธได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า ไม่ควรเชื่อในเรื่อง “โชค” แต่ควรเชื่อในเรื่อง “กรรม” อันเป็นคุณสมบัติข้อหนึ่งของอุบาสกที่ดี

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การวิจัยเรื่องวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท ผู้วิจัยได้นำเอาประเด็นหลักแนวคิดที่นำมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1.ประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจเรื่องของพระสีวลีในแง่มุมต่าง ๆ ที่เป็นการประชาสัมพันธ์พระพุทธศาสนา

2. ให้ทุกแห่งที่สร้างพระสีวลี ได้อธิบายในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เพื่อให้เข้าใจว่า การได้มาซึ่งโชคลาภนั้น ย่อมาจากผลของการกระทำของผู้นั้นเอง มิใช่ได้มาจากการอ้อนวอน บูชาอย่างเดียว

5.2.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพระสีวลีในพุทธศาสนาเถรวาท ยังมีประเด็นที่น่าสนใจอีกมากมาย ที่ควรศึกษาต่อไปอีกให้กว้างขวาง ทั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อการวิจัย ค้นคว้าต่อไปคือ

1.ศึกษาวิเคราะห์เรื่องอสีติมหาสาวก ในพระพุทธศาสนา

2.ศึกษาเกี่ยวกับคุณพิเศษ ของพระสาวกในพระพุทธศาสนาในมุมมองของปรัชญา

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ข้อมูลปฐมภูมิ

พระไตรปิฎกฉบับ มหามกุฏราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2534 อรรถกถา 91 เล่ม

ข้อมูลทุติยภูมิ

(1) หนังสือทั่วไป

วิโรจ นาคชาตรี, พระพุทธศาสนากับความมั่นคงของชาติ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2561)

เดือน คำดี, ศาสนศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2531).

มหามกุฏราชวิทยาลัย, พระบาฬีลิปิกรม, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2532),

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์(ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ 30, (มูลนิธิธรรมทานกุศลจิต, 2559).

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์, ธรรมานุกรม ประมวลจากพระนิพนธ์,(กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2515)

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปรินายก, ประวัติและพระนิพนธ์,(กรุงเทพมหานคร: บริษัท ส่องศยาม จำกัด, 2536).

แสง จันทร์งาม, พุทธศาสนวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทมหานคร: บริษัทสร้างสรรค์บุ๊คส์ จำกัด,2544),

หลวงเทพดรุณานุศิษย์ฎ์, ธาตุปปทีปิกถา, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2518).

ประทุม อังกูรโรหิต, ปรัชญาปฏิบัตินิยม : รากฐานปรัชญาการศึกษาในสังคมประชาธิปไตย, พิมพ์ครั้งที่ 5, (กรุงเทพมานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556)

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่ 12 พ.ศ. 2546

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 38, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิธรรมทานกุศลจิต, 2559)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ 30.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พิธีกรรมใครว่าไม่สำคัญ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด, 2551).

พระอริยานุวัตร เขมจารีเถระ, วัฒนธรรมพื้นบ้านคติความเชื่อ, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), คำถามสำหรับชาวพุทธ(สำรวจตัวก่อนปฏิบัติธรรม),ธรรมกถาแสดงในงานเสริมธรรม-เสริมปัญญา ณ วัดสวนแก้ว, (นครปฐม: วัดญาณเวศกวัน, 2562)

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2538)

พระภาวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทตฺตชีโว), ศรัทธา รุ่งอรุณแห่งสันติภาพโลก, พิมพ์ครั้งที่ 2, (นครปฐม: บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด, 2551)

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย, พิมพ์ค รั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิธรรมทานกุศลจิต, 2559).

ธวัช ปุณโณทก, วัฒนธรรมพื้นบ้าน คติความเชื่อ, (กรุงเทพมหานค: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528)

อนันตชัย จินดาวัฒน์., ประวัติศาสตร์โลก, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร: ยิปซีกรุ๊ป, 2556).

อมรรัตน์ เทพกำปนาท, พิธีกรรมท้องถิ่น เรื่องความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมบายศรี, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2532)

(2) วิทยานิพนธ์-งานวิจัย

ณัฐปรียา วิจิตรฐะพันธ์, “นิวรณ์กับกระบวนการบรรลุธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสนาและปรัชญามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2561.

พระปลัดกมล กิตฺติญาโณ (สอนเมือง), วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557)

พระมหาบุญเรียน ปภงฺกโร (พิลาพันธ์), “การศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องเมตตาในพุทธปรัชญาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2542)

พระมหากานต์ชัย จิรกนฺโต, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องมโนทัศน์เกี่ยวกับสิ่งที่มีอยู่จริงตามทรรศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2543)

พระมหามฺวินทร์ ปุริสุตฺตโม, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสัจธรรมกับจริยธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2544)

(3) ข้อมูลจากเว็ปไซต์

พระสีวลีเถระ. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://th.wikipedia.org/w/index.php (2 มกราคม 2567).

รู้จักพระสีวลีปางต่าง ๆ. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.rungruangpanich.com/blog (2 มกราคม 2567).

อันซีนอ่างทอง. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.sanook.com/travel/1429817/ (2 มกราคม 2567).

วัดใหม่สุปดิษฐาราม นครปฐม พิกัดวัดสวยแห่งใหม่ใกล้กรุงเทพฯ. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.sanook.com/travel/1442111/ (2 มกราคม 2567).

ยันต์ นะพระสีวลี. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.anurakmag.com/featured-posts/12/27/ 2022 /sivalee-yantra-of-wealth-and-fortune. (2 มกราคม 2567).

พระสีวลีหัวใจแห่งบุญ พระอรหันต์แห่งโชคลาภ. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/2013743?gallery_id=5 (2 มกราคม 2567).

บทสวดบูชาพระสีวลี. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.pronphrasaeng-leknamphi.com (1 มกราคม 2567).

คาถาบูชาพระสีวลี เรียกทรัพย์เข้ากระเป๋า มีโชคลาภเงินทองไหลมาเทมา.https://shopee.co.th/blog/worship-siwalee/ (2 มกราคม 2567).

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล : พระอนันต์ สุธีโร (ดวงศรี)
วัน เดือน ปี เกิด : วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ.2539
สถานที่เกิด : บ้านสัจจัง 21 หมู่6 ตำบลหนองบัว อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน : วัดใหม่สุปดิษฐาราม 1หมู่3 ตำบลนครชัยศรี อำเภอ นครชัยศรี จังหวัด นครปฐม

การศึกษา

ทางโลก

พ.ศ.2550 : ขั้นประถมศึกษา 6 โรงเรียนบ้านแก่งเสือเต้น
พ.ศ. 2557 : ขั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอนครชัยศรี
พ.ศ. 2562 : ปริญญาตรี สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ทางธรรม

พ.ศ. 2550 : นักธรรมชั้นตรี สำนักเรียนวัดมหาสวัสดิ์นาคพุฒาราม
พ.ศ.2554 : นักธรรมชั้นโท สำนักเรียนมหาสวัสดิ์นาคพุฒาราม
พ.ศ.2563 : นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนวัดลัดทรายมูล